

Tilinpäätös 2017

SISÄLLYSLUETTELO

sivu

1 - 25 Toimintakertomus

26 - 28 Osuuspankin konsernin tuloslaskelma ja tase

29 - 30 Osuuspankin tuloslaskelma ja tase

31 - 34 Rahoituslaskelma

**Osuuspankin ja konsernin tuloslaskelman ja taseen liitteenä
annettavat tiedot**

35 - 48 Osuuspankin tilinpäätöksen merkittävimmät laatimisperiaatteet

49 - 84 Liitetiedot

**85 - 93 Luettelo kirjanpitokirjoista, tositteiden lajeista sekä selvitys
niiden säilytystavoista**

94 Hallituksen allekirjoitus

94 Hallintoneuvoston lausunto

94 Tilintarkastajien merkintä suoritetusta tilintarkastuksesta

HALLITUKSEN TOIMINTAKERTOMUS

Keski-Suomen Osuuspankin korkokate kasvoi 2,6 prosenttia ollen 23 521 tuhatta euroa. Kasvuun vaikuttivat pankin tekemät korkosuojaukset, varainhankinnan kustannusten aleneminen sekä aikaisempaa parempi luottokasvu. Tuotot oman pääoman ehtoista sijoituksista alenivat 7,1 prosenttia ollen 10 035 tuhatta euroa. Aleneminen johtui edellisvuonna kirjautuneista kertaluontoisista osingoista. Pankin nettopalkkiotuotot kasvoivat noin 1,0 prosenttia. Kasvua syntyi erityisesti korkosuojaus- ja varallisuudenhoitopalveluiden myynnistä. Luottojen toimitusmaksut sekä maksuliikepalkkiot puolestaan laskivat kasvaneen kilpailun seurauksena. Sijoituskiinteistöjen nettotuotto oli negatiivinen kirjattujen arvonalentumisten (1 569 tuhatta euroa) johdosta.

Kulutehokkuutta parantavien toimenpiteiden ansiosta pankin hallintokulut pysyivät lähes edellisvuoden tasolla, vaikka ATK-investoinnit sekä sääntely nostivat kulutaakkaa merkittävästi. Oman käytön kiinteistöihin tehdyt arvonalentumispoistot nostivat kyseistä kuluerää edellisvuodesta 1 471 tuhatta euroa. Henkilöstökulut alenivat 12,4 prosenttia ollen 10 329 tuhatta euroa. Tilikaudella palautui aikaisemmin luottokantaan kirjattuja arvonalentumisia enemmän kuin tilikauden aikana kirjattiin uusia.

Pankin kokonaisliikevoitto oli 7,3 prosenttia suurempi kuin edellisvuonna ollen 22 903 tuhatta euroa. Liikevoiton kasvu johtuu erityisesti tulokseen palautuneista luottojen arvonalentumisista.

CET1 vakavaraisuussuhde oli edellisvuotta parempi ollen 38,7 prosenttia. Pankin luottoriskiasema on tällä hetkellä hyvä.

Palvelupisteiden profiloituihin liittyvät kassapalveluiden palveluaikojen muutokset ja niin sanottu ovikellomalli otettiin käyttöön helmikuun alusta 2017. Ajanvaraukseen perustuvan mallin tarkoituksena on mahdollistaa laajemmat palveluajat ja sujuvampi palvelu asiakkaalle.

Hallitus päätti tammikuussa ja syyskuussa aloittaa suunnatut Tuotto-osuusannit antamalla jäsenten merkittäväksi uusia Tuotto-osuuksia niin, että molempien antien tuottotavoitteeksi asetettiin 3,25 %.

Edustajisto teki edustajiston varsinaisessa kokouksessa päätöksen pankin sääntöjen muuttamisesta. Keskeinen muutos koski edustajistovaaleissa käyttöön otettua enemmistövaalitapaa. Keski-Suomen Osuuspankin edustajiston vaalit järjestettiin 6.-19.11.2017. Vaaleissa valittiin edustajistoon 60 ehdokasta äänestysprosentin ollessa 18,57 %.

Kustannustehokkuuden parantamiseksi toimintojen keskittämistä jatkettiin seuraavien toimintojen osalta; matkavaluutan myyntiin ja takaisinostoon liittyvät tehtävät keskitettiin OP Matkavaluutan hoidettavaksi, asuntoluottojen tarjouspalvelu ja opintolainaprosessi otettiin käyttöön kesäkuussa, yritysten maksuliikkeen taustatehtävät, päivittäisarkistointipalvelu, asiakkaiden asiakirjasäilytys ja Private-puhelinpalvelu keskitettiin OP-Palveluiden hoidettavaksi.

Avainlukuja

Avainlukuja			
	2017	2016	Muutos
Liikevoitto, 1000 euroa	22 903	21 351	1 552
Kulujen suhde tuottoihin, %	56,7	55,6	1,1
Oman pääoman tuotto (ROE), %	6,2	6,3	-0,1
Ydinpääoman (CET1) vakavaraisuussuhde	38,7	36,6	2,1
Henkilöstö keskimäärin	194	215	-21
Omistaja-asiakkaat	69 014	65 182	3 832

OP Ryhmä

Keski-Suomen Osuuspankki on jäsentensä omistama osuuskuntamuotoinen talletuspankki, joka harjoittaa toimialueellaan paikallista vähittäispankkitoimintaa. Kaikki jäsenet ovat omistaja-asiakkaita, joista jokaisella on yksi yhtäläiset oikeudet tuottava jäsenosuus.

Osuuspankki kuuluu OP Ryhmään, joka on johtava suomalainen finanssiryhmä. Se koostuu itsenäisistä osuuspankeista ja niiden keskusyhteisöstä OP Osuuskunnasta tytäryhtiöineen. OP Ryhmän ja sen jäsenpankkien keskitettyjen palveluiden kehittämisestä ja tuottamisesta vastaavat OP Osuuskunta sekä sen tytäryhtiöt OP-Palvelut Oy ja OP Asiakaspalvelut Oy. OP Osuuskunta toimii koko OP Ryhmän strategisena omistusyhteisönä ja ryhmäohjauksesta ja valvonnasta vastaavana keskusyhteisönä.

Osuuspankki on OP Osuuskunnan jäsenluottolaitos. OP Osuuskunta ja sen jäsenluottolaitokset yhdessä niiden konsolidointiryhmiin kuuluvien yhteisöjen kanssa muodostavat yhteenliittymän, josta säädetään laissa talletuspankkien yhteenliittymästä. Lakien mukaan keskusyhteisö ja sen jäsenluottolaitokset vastaavat toistensa veloista ja sitoumuksista ja niiden vakavaraisuutta, maksuvalmiutta ja asiakasriskejä valvotaan yhteenliittymän tasolla. OP Ryhmän vakuutusyhtiöt eivät kuulu keskinäisen vastuun piiriin.

Toimintaympäristö

Suhdannekehitys vahvistui selvästi vuonna 2017. Luottamus talouteen koheni edelleen vuoden loppua kohti. Maailmantalous kasvoi ennakkotietojen mukaan nopeinta vauhtia yli viiteen vuoteen. Euroalueen talouskasvu ylsi vuonna 2017 parhaaseen vauhtiin kuluvalle vuosikymmenellä.

Inflaatio säilyi maltillisena suotuisasta talouskehityksestä huolimatta. Euroopan keskuspankki jatkoi elvyttävää politiikkaansa. Arvopaperiostoja jatkettiin koko vuoden ajan 60 miljardilla eurolla kuukaudessa, ja ohjauskorot säilyivät ennallaan. Euribor-korot säilyivät negatiivisina. Pidemmät korot nousivat hieman vuoden 2017 aikana.

Suomessa talous kasvoi vahvasti laajalla rintamalla. Yritykset lisäsivät investointejaan voimakkaasti ja vankka kuluttajien luottamus siivitti kulutuksen hyvään kasvuun. Rakentaminen oli runsasta, asuntokauppa vilkastui ja asuntojen hinnat nousivat keskimäärin hieman.

Kotitalousluottojen kasvu jatkui vuonna 2017 noin kolmen prosentin vauhdilla. Uusien nostettujen asuntolainojen keskiporko laski loppuvuonna alle yhteen prosenttiin. Uusien asuntolainasopimusten keskiporko on Suomessa euromaiden matalin. Asuntoyhteisö- ja yrityslainakannan kasvu hidastui loppuvuonna. Kotitalouksien ja yritysten luotonkysynnän odotetaan olevan vuoden 2018 ensimmäisellä neljänneksellä vuodentakaista vilkkaampaa.

Keski-Suomen talousnäkymät erityisesti Jyväskylällä olivat hieman muuta maata positiivisemmat ja kuluttajien luottamus tulevaisuuteen koheni hieman. Kasvua piristi erityisesti rakennustoimialan kehitys. Tähän olivat syynä maakunnan merkittävät investoinnit Keski-Suomen keskussairaala, Metsä Groupin Äänekosken biotehdas ja näihin liittyvät tiehankkeet. Toimialueen kokonaisasuntokaupan määrä laski hieman edellisvuodesta, vaikka alueen työttömyyskehitys oli muuta maata suotuisampi. Uskomme asuntokaupan jatkavan nykyisellä tasolla, ellei globaali taloustilanne aiheuta ulkoisia shokkeja.

Vastuullisuus

Yhteiskuntavastuu on tiivis osa OP Ryhmän ja osuuspankkien liiketoimintaa ja strategiaa. Vastuullisuuden perusta rakentuu perustehtäväämme, yhteisiin arvoihimme, vahvalle vakavaraisuudelle ja osaavalle riskienhallinnalle, joita asiakasomisteinen liiketoimintamallimme tukee. Yhteiskuntavastuun näkökulmista huomioimme taloudellisen ja sosiaalisen vastuun sekä ympäristövastuun. Tavoitteemme yhteiskuntavastuussa on olla toimialan edelläkävijä Suomessa. OP Ryhmä raportoi vastuullisuuden tunnusluvut GRI G4 -viitekehyksen mukaisesti. Vastuullisuusraportti on luettavissa sivustolta op-year2017.fi

Olennaiset tapahtumat tilikaudella

Keski-Suomen osuuspankki myi Tuotto-osuuksia vuoden aikana 17 500 tuhannella eurolla (11 383). Tuotto-osuus on omistaja-asiakkaan vapaaehtoinen sijoitus osuuspankin omaan pääomaan. Tuotto-osuudet voidaan lukea pankin ydinvakavaraisuuteen. Tuotto-osuuden tuottotavoite vuodelle 2017 oli 3,25 prosenttia. OP Ryhmän hallintoneuvosto on vahvistanut myös vuodelle 2018 tuottotavoitteeksi 3,25 prosenttia. Osuuspankki on sijoittanut osan Tuotto-osuuksista saamastaan pääomasta OP Osuuskunnan osuuspääomaan.

Verottaja on palauttanut KHO:n 27.2.2017 päätöksen mukaisesti OP-bonuksista maksetut arvonlisäverot vuosilta 2010-2016 yhteensä 653 tuhatta euroa. ALV-palautukset on kirjattu liiketoiminnan muihin tuottoihin.

Osana OP Ryhmän strategian käyttöönottoa osuuspankki on arvioinut uudelleen kiinteistöjensä arvoja. Kiinteistöjen arvot on saatettu vastamaan tilojen arvoa strategian mukaiselle liiketoiminnalle.

Keski-Suomen Osuuspankilla ei ollut muita olennaisia tapahtumia tilikaudella.

Konsernirakenne ja siinä tapahtuneet muutokset tilikauden aikana

Osuuspankin konserniin kuuluivat pankin lisäksi tytäryrityksinä Kiinteistöosaakeyhtiö Jyväskylän Kauppakatu 22 ja Jyväskylän Kassatalo Oy. Pankki on laatinut konsernitilinpäätöksen, johon on yhdistelty emopankin tilinpäätöksen lisäksi tytäryhtiöiden tilinpäätökset Finanssivalvonnan Määräykset ja ohjeet 2/2016 Rahoitussektorin kirjanpito, tilinpäätös ja toimintakertomus edellyttämässä laajuudessa. Koska konsernitilinpäätöksen luvut eivät poikke olennaisesti emo-osuuspankin tilinpäätöksestä, tässä toimintakertomuksessa käsitellään osuuspankin ja sen konsernin toimintaa emo-osuuspankin tilinpäätöksen lukujen perusteella. Merkittävimmät konsernin erät on kerrottu jäljempänä kappaleessa Osuuspankin konserni.

Olennaiset tapahtumat tilikauden päättymisen jälkeen

Osuuspankki ottaa käyttöön 1.1.2018 Finanssivalvonnan määräyksiin ja ohjeisiin (2/2016) sisältyvät kohdat IFRS 9 -standardista "Rahoitusinstrumentit" sekä muut IFRS 9 -standardin voimaantulosta 1.1.2018 johtuvat muutokset. Osuuspankin kannalta merkittävin muutos on, että myönnettyistä luotoista kirjataan aiempaa etupainotteisemmin arvonalentumisia perustuen odotettavissa oleviin luottotappioihin. IFRS 9 -standardi aiheuttaa muutoksia myös laatimisperiaatteisiin, oikaisuja taseeseen aiemmin kirjattujen saamisten määriin ja rahoitusinstrumenttien luokitteluun. Kirjanpitoarvoihin tehty oikaisu kirjataan siirtymäpäivänä avaavan taseen kertyneisiin voittovaroihin.

Keski-Suomen Osuuspankilla ei ole ollut muita olennaisia tapahtumia tilikauden päättymisen jälkeen.

Osuuspankin tulos

Liikevoittoon vaikuttaneiden keskeisimpien tuotto- ja kuluerien kehitys kolmelta viimeiseltä vuodelta sekä vuoden 2017 muutos on kuvattu seuraavassa taulukossa.

Tulosanalyysi				
1000 euroa	2017	2016	Muutos, %	2015
Tuotot				
Korkokate	23 521	22 929	2,6	20 948
Muut tuotot				
Tuotot oman pääoman ehtoista sijoituksista	10 035	10 799	-7,1	15 969
Palkkiotuotot, netto	17 539	17 443	0,6	16 493
Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot	136	266	-49,1	416
Myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot	24	0	5 145,8	7 493
Suojauslaskennan nettotulos	-	-		-
Sijoituskiinteistöjen nettotuotot	-238	-657	63,8	-1 146
Liiketoiminnan muut tuotot	1 525	587	159,7	731
Yhteensä	29 021	28 439	2,0	39 955
Tuotot yhteensä	52 542	51 368	2,3	60 903
Kulut				
Henkilöstökulut	10 329	11 788	-12,4	12 140
Muut hallintokulut	13 940	12 328	13,1	10 195
Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä	1 942	605	221,1	607
Liiketoiminnan muut kulut	3 572	3 863	-7,5	4 317
Kulut yhteensä	29 782	28 583	4,2	27 260
Arvonalentumiset luotoista ja muista sitoumuksista	-143	1 434	-109,9	2 257
Muiden rahoitusvarojen arvonalentumistappiot	-	-		-
Liikevoitto (-tappio)	22 903	21 351	7,3	31 386

Liikevoitto kasvoi vertailukaudesta. Korkokate kasvoi luottokannan kasvun sekä talletusvarainhankinnan kustannusten laskun ansiosta. Henkilöstökulut laskivat edellisestä vuodesta. Arvonalentumiset saamisista laskivat vertailukaudesta ja suhteutettuna luotto- ja takauksentaan pysyivät matalalla tasolla. Sijoituskiinteistöjen arvonalentumiset rasittivat sijoituskiinteistöjen nettotuottoja.

Liiketoiminnan muita hallintokuluja kasvatti OP Ryhmän sisäiset kehittämismaksut.

Osuuspankin palkkiotuotot kasvoivat hieman vertailuvuodesta. Palkkiot omaisuudenhoidosta ja arvopapereiden välityksestä kasvoivat. Sen sijaan luotonannon palkkioita sekä vakuutus- ja maksuliiketuottoja kertyi hieman edellisvuotta vähemmän. Palkkiotuottoihin sisältyy vähennyksenä omistaja-asiakkaille myönnetty OP-bonukset.

Palkkiotuottoja kertyi seuraavasti:

Palkkiotuotot			
1000 euroa	2017	2016	Muutos, %
Talletuksista	150	171	-12,2
Luotonannosta	5 328	6 009	-11,3
Maksuliikkeestä	6 847	7 202	-4,9
Arvopapereiden välityksestä ja liikkeeseen laskusta	1 695	1 615	5,0
Omaisuuksien hoidosta ja lainopillisista tehtävistä	2 045	1 790	14,3
Takauksista	265	318	-16,7
Vakuutusten välityksestä	4 761	5 341	-10,9
Muut	4 966	3 767	31,8
Yhteensä	26 058	26 215	-0,6
OP-bonukset	-6 303	-6 153	2,4
Palkkiotuotot yhteensä	19 755	20 062	-1,5
Palkkiokulut	2 215	2 619	-15,4
Palkkiotuotot, netto	17 539	17 443	0,6

Luottojen nettomääräiset arvonalentumistappiot supistuivat selvästi edellisvuodesta. Arvonalentumistappioita purkautui nettomääräisesti 143 tuhatta euroa. Luotoista ja takaussaamisista kirjattiin arvonalentumistappioita seuraavasti:

Luottojen ja takaussaamisten arvonalentumistappiot			
1000 euroa	2017	2016	Muutos, %
Arvonalentumisten bruttomäärä	2 519	4 839	-47,9
Vähennykset	-2 661	-3 405	-21,8
Arvonalentumisten nettomäärä	-143	1 434	-109,9
Arvonalentumiset luotto- ja takauskannasta %	0,0	0,1	-0,1

Tase ja taseen ulkopuoliset sitoumukset

Keskeisiä tase- ja sitoumuseriä

Keskeisimpien tase- ja sitoumuserien kehitys kolmelta vuodelta ja vuoden 2017 muutos on kuvattu alla olevassa taulukossa.

Keskeisiä tase- ja sitoumuseriä				
1000 euroa	31.12.2017	31.12.2016	Muutos, %	31.12.2015
Tase	2 553 653	2 198 256	16,2	1 935 564
Luotot	1 841 212	1 706 344	7,9	1 552 517
Saamistodistukset	-	-		-
Osakkeet ja osuudet	227 278	227 384	0,0	227 384
Talletukset	1 721 225	1 612 057	6,8	1 481 542
Oma pääoma	280 536	262 502	6,9	246 542
Taseen ulkopuoliset sitoumukset	192 613	116 151	-92,9	125 779

Antolainauksen kehitys

Uusia luottoja myönnettiin vuoden aikana 491 377 tuhatta euroa eli 13 629 tuhatta euroa enemmän kuin edellisenä vuonna. Luottokanta yhteensä vuoden lopussa oli 1 856 966 tuhatta euroa (1 724 965¹). Luottokannan kasvu säilyi edellisvuoden tasolla. OP Ryhmän strategian

¹ Suluissa vertailulukku 31.12.2016.

mukaisesti osuuspankki siirsi myöntämiään asuntoluottoja OP-Asuntoluottopankki Oyj:lle tilikauden aikana 30 054 tuhatta euroa.

Ongelmasaamiset ja lainanhoitojoustosaamiset kehittyivät tilikauden aikana seuraavasti:

Ongelmasaamiset ja lainanhoitojoustot			
1000 euroa	31.12.2017	31.12.2016	Muutos, %
Järjestämättömät saamiset	20 179	22 416	-10,0
Yli 90 päivää erääntyneet saamiset	6 136	9 088	-32,5
Järjestämättömät lainanhoitojoustosaamiset	6 193	4 864	27,3
Todennäköisesti maksamatta jäävät saamiset	7 851	8 464	-7,2
Terveet lainanhoitojoustosaamiset	73 925	67 570	9,4
Ongelmasaamiset yhteensä	94 105	89 986	4,6

Taulukon luvuissa on huomioitu tehdyt arvonalentumiset. Yli 90 pv erääntyneenä saamisena esitetään jäljellä oleva pääoma sellaisesta saamisesta, jonka korko tai pääoma on ollut erääntyneenä ja maksamatta yli kolme kuukautta. Lainanhoitojoustosaamisena esitetään saamiset, joiden sopimusten ehtoja on neuvoteltu uudelleen asiakkaan heikentyneestä maksukyvystä johtuen. Todennäköisesti maksamatta jäävinä saamisina esitetään heikompiin luottoluokkiin kuuluvat saamiset.

Kiinteistöomistukset

Osuuspankin kiinteistöomistukset muodostuvat omassa käytössä olevista kiinteistöistä ja sijoituskiinteistöistä.

Kiinteistöomistukset		
1000 euroa	31.12.2017	31.12.2016
Omassa käytössä olevat kiinteistöt		
Sitoutunut pääoma	11 955	13 976
Prosenttia taseesta	0,4	0,6
Sijoituskiinteistöt		
Sitoutunut pääoma	20 089	21 459
Prosenttia taseesta	0,7	1,0
Käypä arvo	23 727	23 525
Nettotuotto, %	5,1	6,4
Kiinteistöihin sitoutunut pääoma yhteensä	32 044	35 435
Prosenttia taseesta	1,1	1,6

Kiinteistöyhteisöjen sitoutunut pääoma muodostuu osakehuoneiston kirjanpitoarvosta ja osakehuoneistoon kohdistuvasta lainaosuudesta.

Pankilla ei ole sijoituksia kiinteistösijoitusyhtiöissä.

Omassa käytössä olevat kiinteistöt

Omassa käytössä olevia kiinteistöjä on taseessa 11 955 tuhatta euroa, josta kirjattiin arvonalennuksia tilikauden aikana 1 356 tuhatta euroa. Arvonkorotuksia oli tilikauden lopussa 3 691 tuhatta euroa. Niitä peruutettiin tilikauden aikana 115 tuhatta euroa.

Tilikauden aikana ei myyty eikä ostettu omassa käytössä olevia kiinteistöjä. Omasta käytöstä siirrettiin sijoituskäyttöön 9,1 tuhannen euron arvosta.

Sijoituskiinteistöt

Pankilla ei ole sijoituksia kiinteistösijoitusyhtiöiden osakkeisiin.

Sijoituskiinteistöistä kirjattiin arvonalennuksia tilikauden aikana 1 569 tuhatta euroa. Sijoituskiinteistöihin sisältyi tilikauden päättyessä arvonorotuksia 1 131 tuhatta euroa. Arvonorotuksia peruutettiin tilikauden aikana 34 tuhatta euroa.

Tilikauden aikana myytiin sijoituskiinteistöjä kirjanpitoarvoltaan 68 tuhatta euroa. Sijoituskiinteistöhankintoja ei tehty tilikauden aikana.

Muun sijoitustoiminnan kehitys

Saamiset luottolaitoksilta, jotka muodostuvat kokonaan OP Yrityspankki Oyj:ltä, olivat 445 679 tuhatta euroa (219 884).

Tilikauden lopussa osuuspankilla oli sijoituksia keskusyhteisön osuuspääomaan yhteensä 224 638 tuhatta euroa (224 638).

Velat yleisölle ja julkisyhteisöille

Yleisön talletusten ja muiden velkojen kehitys on kuvattu alla olevassa taulukossa. Muut velat muodostuvat markkinarahaveloista ja valtion varoista välitetyistä lainoista.

Velat yleisölle ja julkisyhteisöille			
1000 euroa	31.12.2017	31.12.2016	Muutos, %
Talletukset			
Maksuliiketililit	1 078 083	977 028	10,3
Säästämistilit	146 054	138 477	5,5
Sijoittamistilit	494 382	493 045	0,3
Valuuttatalletukset	2 705	3 506	-22,8
Yhteensä	1 721 225	1 612 057	6,8
Muut velat	409	666	-38,7
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille yhteensä	1 721 633	1 612 723	6,8

Muun vieraan pääoman ja sitoumusten kehitys

Velat luottolaitoksille, jotka muodostuvat veloista OP Yrityspankki Oyj:lle ja ns. väliluotosta OP-Asuntoluottopankki Oyj:lle, kasvoivat 458 261 tuhanteen euroon (236 255).

Osuuspankilla ei ole liikkeeseen laskettuja joukkovelkakirjalainoja eikä debentuurilainoja. Muut vieraan pääoman erät muodostuvat lähinnä lyhytaikaisista maksujenvälityseristä sekä tuottojen ja kulujen jaksotuksiin liittyvistä tilinpäätösvaiheen siirtävistä eristä.

Oma pääoma ja varaukset

Keski-Suomen Osuuspankin koko oman pääoman määrä kasvoi 6,9 prosenttia 280 536 tuhanteen euroon (262 502).

Osuuspääoma

Osuuspääoma kasvoi 8,7 prosenttia 120 108 tuhanteen euroon (110 507). Omistaja-asiakkaila oli vuoden lopussa sijoituksia jäsenosuuksiin 7 161 tuhatta euroa (6 768) ja Tuotto-osuuksiin 112 947 tuhatta euroa (103 739). Irtisanottuja tuotto-osuuksia oli tilikauden lopussa 14 821 tuhatta euroa (15 047) ja irtisanottuja jäsenosuuksia 262 tuhatta euroa (251).

Osuuspankki maksoi Tuotto-osuuksille vuodelta 2016 korkoa 3,25 prosenttia eli yhteensä 3 175 tuhatta euroa. Jäsenosuuspääomalle maksettiin korkoa vuodelta 2016 yhteensä 42 tuhatta euroa.

Osuuspankilla voi osuuskuntalain ja osuuspankin sääntöjensä mukaan olla jäsenen oikeudet tuottavia jäsenosuuksia ja vapaaehtoisina osuuksina Tuotto-osuuksia. Osuuspankin osuuspääomassa on jäsenosuuksia 71 608 kpl. Jokaisella jäsenellä on velvollisuus ottaa yksi osuuspankin jäsenosuus ja maksaa siitä merkintähintana 100 euron suuruinen jäsenosuusmaksu. Tuotto-osuuksia on osuuspankin osuuspääomassa 1 129 469 kpl. Tuotto-osuuksia voivat merkitä vain osuuspankin jäsenet ja niiden antamisesta päättää osuuspankin hallitus. Tuotto-osuuden nimellisarvo ja siitä osuuspankille merkintähintana maksettava tuotto-osuusmaksu on 100 euroa.

Osuusmaksut ja tuotto-osuusmaksut palautetaan osuuspankin sääntöjen, osuuskuntalain ja osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista annetun lain mukaisesti ja sanotuissa laeissa mainituin edellytyksin jäsenyyden päätyttyä tai irtisanottaessa lisäosuus tai Tuotto-osuus. Jäsenosuusmaksu ja tuotto-osuusmaksu voidaan palauttaa 12 kuukauden kuluttua sen tilikauden päättymisestä, jonka aikana jäsenyys on päättynyt tai Tuotto-osuuden omistaja on irtisanonut osuuden.

Osuuspankilla on kuitenkin oikeus kieltäytyä jäsenosuusmaksujen ja tuotto-osuusmaksujen palauttamisesta osuuspankin toiminnan aikana. Osuuspankki voi myöhemmin päättää edellä mainitun kiellon kumoamisesta. Palauttamista koskevasta kiellosta ja sen kumoamisesta päättää tarvittaessa pankin hallitus. Ellei palautusta voida jonakin vuonna maksaa täysimääräisesti, maksamatta jäänyt osa maksetaan seuraavien tilinpäätösten perusteella käytettävissä olevista omista pääomista. Edellä määrätty oikeus maksamatta jääneen osan jälkipalautukseen päättyy kuitenkin viidennen seuraavan tilinpäätöksen jälkeen. Maksamatta jääneelle osalle ei makseta korkoa.

Osuuspankilla on oikeus lunastaa kaikki Tuotto-osuudet. Lunastusoikeuden käyttämisestä päättää osuuspankin hallitus. Lunastukseen vaaditaan keskusyhteisön lupa sekä valvovan viranomaisen lupa, mikäli sääntely sitä edellyttää.

Muut oman pääoman erät

Tilikauden aikana ei peruutettu aikaisemmin tehtyjä arvonorotuksia.

Veroperusteiset varaukset

Luottotappiovarausta kasvatettiin 8 525 tuhatta euroa.

Omat varat ja vakavaraisuus

Osuuspankin vakavaraisuus lasketaan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 575/2013 mukaisesti.

Osuuspankin luottoriskin pääomavaateen laskennassa käytetään sisäisten luokitusten menetelmää. Markkinariskien pääomavaatimus lasketaan standardimenetelmällä. Myös operatiivisten riskien pääomavaatimus lasketaan standardimenetelmällä.

OP Ryhmä julkistaa ns. Pilari III:n mukaiset tarkemmat vakavaraisuustiedot tilinpäätöksen yhteydessä. OP Ryhmän tilinpäätös ja Pilari III mukaiset vakavaraisuustiedot ovat luettavissa www.op.fi verkkopalvelussa.

Osuuspankin omat varat muodostuivat seuraavasti:

Omat varat 1000 euroa	31.12.2017	31.12.2016
Ydinpääoma (CET1)		
Oma pääoma*	280 536	262 502
Lisäosuuspääoman omiin varoihin luettava määrä	0	1 759
Tilinpäätössiirrot vähennettynä laskennallisella verovelalla	61 435	54 779
Käyvän arvon rahasto rahavirran suojauksesta ja varovaisen arvostamisen oikaisu	-2 417	-3 674
Ydinpääoma (CET1) ennen vähennyksiä	339 554	315 366
Tilintarkastamaton tilikauden voitto	-13 671	-12 164
Suunniteltu voitonjako	0	0
Takaisinmaksettavat osuuspääomat	-6 600	-8 417
Aineettomat hyödykkeet	-170	-211
Arvon alentumisten ja odotettujen tappioiden erotuksen alijäämä	-6 624	-6 613
Ydinpääoma (CET1) yhteensä	312 488	287 961
Ensisijainen pääoma (T1) yhteensä	312 488	287 961
Omat varat yhteensä	312 488	287 961

* pl. mahdollinen arvonorotusrahastoon liittyvä laskennallinen verovelka

Ydinpääomasta on vähennetty asiakkaille palautetut irtisanotut osuuspääomat. Vertailuvuonna lisäosuuksista luettiin ydinpääomaan korkeintaan 60 prosenttia 31.12.2012 liikkeeseen lasketusta määrästä siirtymäsäännöksen puitteissa. Tilikauden tulosta ei ole luettu omiin varoihin.

Kokonaisriski 1000 euroa	31.12.2017	31.12.2016
Luottoriski		
Standardimenetelmä (SA)		
Saamiset yrityksiltä	12 764	13 239
Vähittäissaamiset	-	-
Kiinteistövakuudelliset vastuut	-	-
Saamiset luottolaitoksilta	-	-
Saamiset valtioilta, keskuspankeilta ja julkisyhteisöiltä	-	131
Muut vastuut	215	-
Sisäisten luottoluokitusten menetelmä (IRB)		
Saamiset yrityksiltä ¹⁾	366 398	350 064
Yritysvastuut – pk-yritykset	196 699	179 948
Yritysvastuut - Muut	169 699	170 116
Vähittäissaamiset ²⁾	96 398	94 298
Kiinteistövakuudelliset	77 274	77 942
Muut vähittäisvastuut	19 124	16 357
Saamiset luottolaitoksilta ¹⁾	-	-
Oman pääoman ehtoiset sijoitukset	223 988	224 286
Muut erät	21 887	25 531
Luottoriski yhteensä	721 650	-
Markkinariski	-	-
Selvitysrisi	-	-
Valuuttakurssiriski	-	-
Operatiivinen riski	85 816	78 533
Yhteensä	807 466	786 082

- 1) Saamisiin yrityksiltä ja luottolaitoksilta sovelletaan nk. IRBAn perusmenetelmää (FIRB), eli pankki soveltaa näiden vastuiden riskipainojen laskennassa omia maksukyvyttömyyden todennäköisyyden (PD) estimaatteja.
 2) Vähittäissaamisten riskipainoja laskettaessa pankki soveltaa omia estimaatteja maksukyvyttömyyden todennäköisyydelle (PD), tappio-osuudelle (LGD) ja luottovasta-arvokertoimelle (CF).

Vakavaraisuussuhdeluvut (%)	31.12.2017	31.12.2016
Ydinpääoman (CET1) vakavaraisuussuhde	38,7	36,6
Ensisijaisen pääoman (T1) vakavaraisuussuhde	38,7	36,6
Vakavaraisuussuhde	38,7	36,6
Osuuspankkien yhteenliittymän ydinpääoman vakavaraisuussuhde (CET1)	*19,2	20,1

*syyskuussa 2017

Pääomavaateet	31.12.2017	31.12.2016
1000 euroa		
Omat varat	312 488	287 961
Minimipääomavaade + puskurivaateet *	84 785	82 541
Omien varojen ylijäämä	227 704	205 420
Omat varat	312 488	287 961
Basel I lattian pääomavaatimus	94 675	87 070
Omien varojen ylijäämä	217 813	200 891

*Minimivaade 8 %, kiinteä lisäpääomavaatimus 2,5 % sekä mahdollinen maakohtainen muuttuva lisäpääomavaatimus

Tunnuslukujen laskentakaavat:

Ydinpääoman (CET1) vakavaraisuussuhde, %

$\frac{\text{Ydinpääoma (CET1) yhteensä}}{\text{Kokonaisriski yhteensä}} \times 100$

Ensisijaisen pääoman (T1) vakavaraisuussuhde, %

$\frac{\text{Ensisijainen pääoma (T1) yhteensä}}{\text{Kokonaisriski yhteensä}} \times 100$

Vakavaraisuussuhde, %

$\frac{\text{Omat varat yhteensä}}{\text{Kokonaisriski yhteensä}} \times 100$

Osuuspankin konserni

Osuuspankin konsernin liikevoitto kasvoi 8,1 prosenttia ja oli 22 406 tuhatta euroa (20 730). Konsernin tase oli tilikauden lopussa 2 548 968 tuhatta euroa (2 194 214).

Konsernin ydinpääoman vakavaraisuussuhde (CET1) oli 37,6 prosenttia (35,5). Konsernin vakavaraisuussuhde oli 37,6 prosenttia (35,5). Ydinpääoma (CET1) oli yhteensä 301 809 tuhatta euroa (277 506), ja omat varat yhteensä 301 809 tuhatta euroa (277 506). Konsernin kokonaisriski oli 802 544 tuhatta euroa (781 740) ja omien varojen vähimmäismäärä 84 268 tuhatta euroa (63 539).

Konsernin oman pääoman tuotto (ROE) tilikaudelta (suluissa kaksi edellistä tilikautta) oli 6,1 prosenttia (6,2 ja 10,9), koko pääoman tuotto (ROA) 0,8 prosenttia (0,9 ja 1,5), omavaraisuusaste 13,2 prosenttia (14,3 ja 15,1) ja kulujen suhde tuottoihin 57,2 prosenttia (56,4 ja 44,7). Tunnuslukujen laskukaavat on esitetty Taloudellista kehitystä kuvaavat tunnusluvut -kappaleen yhteydessä.

Keskinäinen vastuu

Yhteenliittymälain mukaisesti osuuspankkien yhteenliittymän muodostavat yhteenliittymän keskusyhteisö OP Osuuskunta, osuuspankkien keskusrahallaitoksena toimiva liikepankki OP Yrityspankki Oyj, keskusyhteisön muut jäsenluottolaitokset, keskusyhteisön ja jäsenluottolaitoksen konsolidointiryhmiin kuuluvat yhteisöt sekä sellaiset luottolaitokset, rahoituslaitokset ja palveluyritykset, joista edellä mainitut yhteisöt yksin tai yhdessä omistavat yli puolet. OP Osuuskunnan jäseniä olivat vuoden lopussa noin 170 osuuspankkia sekä OP Yrityspankki Oyj, OP-Asuntoluottopankki Oyj, OP-Korttiyhtiö Oyj ja OP Asiakaspalvelut Oy. Talletuspankkien yhteenliittymää valvotaan konsolidoidusti, ja keskusyhteisö ja sen jäsenluottolaitokset vastaavat viime kädessä toistensa veloista ja sitoumuksista.

Keskusyhteisö on velvollinen antamaan jäsenluottolaitoksilleen ohjeita niiden sisäisestä valvonnasta sekä riskienhallinnasta, niiden toiminnasta maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden turvaamiseksi sekä yhtenäisten tilinpäätösperiaatteiden noudattamisesta yhteenliittymän yhdistellyn tilinpäätöksen laatimisessa.

Keskusyhteisö ja jäsenluottolaitokset ovat keskinäisessä vastuussa niistä selvitystilassa tai konkurssissa olevan keskusyhteisön tai jäsenluottolaitoksen veloista, joita ei saada suoritetuksi sen varoista. Vastuu jakautuu keskusyhteisön ja jäsenluottolaitosten kesken viimeksi vahvistettujen taseiden loppusumman mukaisessa suhteessa.

Jos jäsenluottolaitoksen omat varat vähenevät tappioiden vuoksi niin alhaisiksi, että yhteenliittymälaissa säädetyn selvitystilan edellytykset täyttyvät, keskusyhteisöllä on oikeus periä jäsenluottolaitoksiltaan keskusyhteisön säännöissä mainituin perustein ylimääräisiä maksuja tilikauden aikana enintään viisi tuhannesosaa jäsenluottolaitosten viimeksi vahvistettujen taseiden yhteenlasketusta loppusummasta käytettäväksi jäsenluottolaitoksen selvitystilan ehkäisemiseksi tarvittaviin tukitoimiin.

Talletussuoja ja sijoittajien turva

Rahoitusvakausviranomaisesta annetun lain mukaan talletuspankin on kuuluttava talletussuojarahastoon. OP Ryhmään kuuluvia talletuspankkeja pidetään talletussuojan osalta yhtenä pankkina. Talletussuojarahastosta korvataan tallettajien saamiset OP Ryhmän talletuspankeilta enintään 100 tuhanteen euroon asti. OP Ryhmässä talletuspankkeja ovat osuuspankit ja OP Yrityspankki Oyj. Suomen talletussuojajärjestelmää ja sitä koskevaa lainsäädäntöä on muutettu 1.1.2015 alkaen. OP Ryhmälle tulevia uuden järjestelmän mukaisia maksuja on kuvattu tilinpäätöksen laatimisperiaatteissa kohdassa 1.18 Viranomaismaksut.

Sijoittajien korvausrahasto maksaa korvauksia ei-ammattimaisille sijoittajille silloin, kun sijoituspalveluyritys tai luottolaitos ei pysty suorittamaan muun kuin tilapäisen maksukyvyttömyyden vuoksi suojan piirissä olevia sijoittajien selviä ja riidattomia saamia sopimuksen mukaisesti. Korvauksen määrä on 90 prosenttia saamisen määrästä, enintään 20 tuhatta euroa. Sijoittajien korvausrahastoa koskevan lainsäädännön mukaan OP Ryhmään kuuluvia pankkeja pidetään korvaussuojan osalta yhtenä pankkina.

Kriisinratkaisusääntelyn mukaan kriisinratkaisuviranomaisella on oikeus puuttua pankin velkojen ehtoihin velkojan asemaan vaikuttavalla tavalla. OP Ryhmän kriisinratkaisuviranomainen on Brysselissä toimiva EU:n kriisinratkaisuneuvosto (Single Resolution Board). Kriisinratkaisuviranomainen on määrittämässä kriisinratkaisulain mukaisten velkojen minimimäärää OP Ryhmän tasolla.

Taloudellista kehitystä kuvaavat tunnusluvut

Tunnusluku	2017	2016	2015
Oman pääoman tuotto (ROE), %	6,2	6,3	10,8
Koko pääoman tuotto (ROA), %	0,9	0,9	1,5
Omavaraisuusaste, %	13,4	14,4	15,2
Kulu-tuotto-suhde, %	56,7	55,6	44,8

Tunnuslukujen laskukaavat

Oman pääoman tuotto (ROE), %

$$\frac{\text{Liikevoitto (-tappio)} - \text{Tuloverot} *}{\text{Oma pääoma ja vähemmistön osuus} + \text{Tilinpäätössiirtojen kertymä laskennallisella verolla vähennettynä (vuoden alun ja lopun keskiarvo)}} \times 100$$

Koko pääoman tuotto (ROA), %

$$\frac{\text{Liikevoitto (-tappio)} - \text{Tuloverot} *}{\text{Taseen loppusumma keskimäärin (vuoden alun ja lopun keskiarvo)}} \times 100$$

Omavaraisuusaste, %

$$\frac{\text{Oma pääoma ja vähemmistön osuus} + \text{Tilinpäätössiirtojen kertymä laskennallisella verolla vähennettynä}}{\text{Taseen loppusumma}} \times 100$$

Kulu-tuotto-suhde, %

$$\frac{\text{Hallintokulut} + \text{Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä} + \text{Liiketoiminnan muut kulut}}{\text{Korkokate} + \text{Tuotot oman pääoman ehtoisista sijoituksista} + \text{Nettopalkkiotuotot} + \text{Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot} + \text{Myytavissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot} + \text{Suojauslaskennan nettotulos} + \text{Sijoituskiinteistöjen nettotuotot} + \text{Liiketoiminnan muut tuotot} + \text{Osuus osakkuusyritysten tuloksista (netto)}} \times 100$$

* Tilinpäätössiirtoihin sisältyvä verovaikutus huomioitu

Riskienhallinta

Riskienhallinnan periaatteet ja organisointi sekä pankin riskiasema

Riskienhallinta perustuu liiketoimintapäätöksiä tekevien henkilöiden ammattitaitoon ja varovaisuuteen sekä systemaattiseen riskien mittaamiseen, arviointiin ja rajoittamiseen. Riskienhallinnan tärkein tavoite on turvata pankin riskinottokyky ja varmistaa, ettei toiminnassa oteta niin suurta riskiä, että se vaarantaisi pankin kannattavuuden, vakavaraisuuden, maksuvalmiuden tai toiminnan jatkuvuuden. Riskinottokyky muodostuu toiminnan laajuuteen ja vaativuuteen suhteutetusta laadukkaasta riskienhallinnasta sekä kannattavaan liiketoimintaan perustuvasta riittävästä vakavaraisuudesta ja likviditeetistä.

Osuuspankin riskienhallinta on järjestetty OP Osuuskunnan jäsenpankeilleen antamien yleisten ohjeiden mukaisesti. Osuuspankin hallintoneuvosto valvoo keskusyhteisön antamien ryhmätasoisien sisäisen valvonnan sekä riskinotto ja riskitoleranssijärjestelmän periaatteiden toteuttamista pankissa. Hallintoneuvoston tarkastusvaliokunta avustaa hallintoneuvostoa sen valvontavelvollisuuden toteuttamisessa. Lisäksi se arvioi osaltaan pankin riskiasemaa ja riskienhallinnan riittävyyttä.

Hallitus vastaa riskienhallintajärjestelmien riittävyydestä. Hallitus vahvistaa liiketoiminnan tavoitteet, vakavaraisuutta ja eri riskilajeja koskevat limiitit sekä valvoo ja seuraa säännöllisesti pankin liiketoimintaa, riskinottoa ja riskiasemaa.

Toimitusjohtaja vastaa riskien- ja vakavaraisuuden hallinnan toteutuksesta ja siihen liittyvien tehtävien organisoinnista. Toimitusjohtaja raportoi säännöllisesti hallitukselle, hallintoneuvostolle ja OP Osuuskunnalle pankin liiketoiminnasta, riskinottoa ja riskiasemasta.

Osuuspankin suhtautuminen riskinottoon on maltillinen. Riskinottoa riittävyyttä suhteessa pankin riskeihin arvioidaan riskimittareiden ja taloudellisen pääomavaateen avulla.

Pääomasuunnittelulla varmistetaan, että pankilla on riittävä vakavaraisuus nykyisiin ja ennakoituihin riskeihin nähden. Lisäksi sen avulla varmistetaan, että pankin kasvu-, kannattavuus- ja vakavaraisuustavoitteet ovat tarkoituksenmukaisia ja keskenään johdonmukaisesti asetettu. Pääomasuunnitelma sisältää mm. tavoitteet pääomatasolle sekä varautumissuunnitelman vakavaraisuuteen vaikuttavien odottamattomien tilanteiden varalle. Omien varojen riittävyys turvataan ensisijaisesti pitämällä pankin kannattavuus kohtuullisella tasolla. Lisäksi pankki tarjoaa omistaja-asiakkaille merkittävää tuotto-osuutta, jotka luetaan ydinpääomaan. Pankin riskinottoa on riittävä ja riskiasema on vakaa.

Luottoriskit

Luottoriskillä tarkoitetaan sitä, että vastapuoli ei täytä luottosuhteesta syntyviä velvoitteita. Luottoriskien hallinnan tarkoituksena on vähentää luottotappioiden todennäköisyyttä jo ennen luottopäätöstä sekä toisaalta rajoittaa ja estää jo tehtyihin luottopäätöksiin liittyvien riskien toteutuminen.

Luottoriskien hallinta perustuu asiakkaan hyvään tuntemiseen, asiakassuhteen aktiiviseen hoitoon, vahvaan ammattitaitoon, kattavaan dokumentointiin ja vakuuksiin. Keskeisessä asemassa luottoriskien hallinnassa on päivittäinen luotto-prosessi ja sen laatu.

Asiakkaan riittävä velanhoitokyky on kaiken luotonmyönnön edellytys. Luottopäätökset ovat huolellisia ja harkittuja, ja ne perustuvat päätöksentekojärjestelmään, voimassa olevaan ja ajantasaiseen luottoluokitukseen sekä vakuuksiin, joiden tulee yleensä olla turvaavat.

Pankin arvio asiakkaan velanhoitokyvystä ja luottoriskistä muodostuu luottoluokittelusta ja maksukäyttäytymistiedoista ja yritysasiakkailta tarpeen mukaan myös tilinpäätösanalyysistä ja –ennusteista, yritystutkimuksen laatimista dokumenteista, asiakasvastaavan tekemästä tarvekartoituksesta, luottokelpoisuusarvioista sekä mahdollisista muista dokumenteista.

Henkilöasiakkaiden maksukyky riittävyys varmistetaan koron nousun varalta. Asiakkaat voivat suojautua koron nousulta käyttämällä luotoissaan kiinteää korkoa, korkokattoa tai -putkea. Luotonmyönnössä vältetään korkeita luototussuhteita. Asiakkaille tarjotaan takaisinmaksun turvaavia vakuutuksia sairauden ja työttömyyden varalle.

Ennakoitavissa oleviin ongelmiin reagoidaan mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Asiakkaat, joiden taloudellisen tilan kehitystä, luottoriskin määrää ja maksukäyttäytymistä halutaan tarkastella tavallista tiiviimmin, otetaan erityis-seurantaan.

Uusluotonannolle ja luottokannalle on asetettu luottoluokittaisia tavoitearvoja, jotta luottosalkun laatu säilyy hyvänä. Luottoriskien kehitystä seurataan säännöllisesti suhteessa asetettuihin limiitteihin, valvontarajoihin ja tavoitteisiin. Lisäksi seurataan luottosalkun laatua ja rakennetta, vakuuksien kattavuutta sekä ongelmasegmenttejä. Luottoriskejä limitoidaan ja rahoitusprosessia valvotaan OP Ryhmän riskienhallintajärjestelmän puitteissa.

Suurella asiakasriskillä tarkoitetaan sellaisia vastuita samalta asiakkaalta tai asiakaskokonaisuudelta, joiden yhteismäärä vähennyserien jälkeen on vähintään 10 prosenttia asiakasriskejä kattavista omista varoista. Säännösten mukaan yksittäisen asiakasriskin enimmäismäärä saa olla enintään 25 prosenttia omista varoista, keskusyhteisön luvalla enintään 40 prosenttia. Pankin asiakasriskejä kattavat omat varat olivat joulukuussa 2017 yhteensä 312 488 tuhatta euroa.

Pankilla ei ole yhtään sellaista asiakaskokonaisuutta, jonka asiakasriski ylittäisi 10 prosenttia omista varoista. Yhdenkään yksittäisen asiakaskokonaisuuden asiakasriski ei ylittänyt 25 prosenttia.

Likviditeettiriski

Pankkitoiminnan likviditeettiriski koostuu rakenteellisesta rahoitusriskistä ja maksuvalmiusriskistä. Rakenteellisella rahoitusriskillä tarkoitetaan pitkän aikavälin luotonantoon liittyvää epävarmuutta, joka johtuu rahoituksen rakenteesta aiheutuvasta jälleenrahoitusriskistä. Maksuvalmiusriski on riski siitä, että pankki ei suoriudu odotetuista ja odottamattomista, olemassa olevista ja tulevista maksuista ilman vaikutusta liiketoiminnan jatkuvuuteen, kannattavuuteen tai vakavaraisuuteen.

Rakenteellista rahoitusriskiä seurataan luotonannon ja sijoitusten sekä niiden rahoituksen maturiteettirakenteen erolla. Maksuvalmiusriskiä seurataan pankin tulo- ja menokassavirtojen erona ja maksuvalmius hoidetaan OP Yrityspankki Oyj:n sekkitilin kautta. Rakenteellista rahoitusriskiä hallitaan OP Ryhmän likviditeetin hallintaa koskevien linjausten ja ohjeiden sekä OP Osuuskunnan johtokunnan osuuspankeille vahvistamien valvontarajojen avulla. Pankin rahoitusvarojen ja -velkojen jakauma on kuvattu liitetiedoissa.

OP Osuuskunta osuuspankkien yhteenliittymän keskusyhteisönä on antanut jäsenluottolaitoksilleen talletuspankkien yhteenliittymälain mukaisen poikkeusluvan, jonka mukaan jäsenluottolaitoksiin ei sovelleta EU:n vakavaraisuusasetuksen kuudennessa osassa mainittuja luottolaitoksen maksuvalmiudelle asetettuja vaatimuksia. Asetuksen mukaista maksuvalmiutta valvotaan ja raportoidaan osuuspankkien yhteenliittymän tasolla.

Markkinariskit

Markkinariskillä tarkoitetaan riskiä tappiosta tai tuoton menetyksestä, kun markkinahinta tai markkinahinnan volatiliiteetti muuttuvat epäedulliseen suuntaan. Markkinariskeihin sisällytetään kaikkien taseen ja taseen ulkopuolisten erien korkoriskit, sijoitustoiminnan hintariskit ja kiinteistöriskit sekä sijoitustoiminnan luottospreadiriski ja markkinoiden likviditeettiriski.

Markkinariskien hallinnan tavoitteena on tunnistaa, mitata, rajoittaa, seurata ja valvoa pankin markkinariskejä siten, että pankin kannattavuus tai vakavaraisuus ei vaarannu.

Pankkitoiminnan merkittävin markkinariski on korkotuloriski eli korkotason muutoksen vaikutus korkokatteeseen. Korkoriski aiheutuu luotonannon ja talletusvarainhankinnan toisistaan poikkeavista korkosidonnaisuuksista tai korontarkistusajankohdista, jolloin korkotason muutokset realisoituvat korkokatteeseen. Osuuspankin luotonannosta ja talletusvarainhankinnasta syntyvää korkoriskiä hallitaan OP Ryhmän keskuspankkisijoitus- ja -rahoitustuotteilla, OP-Asuntoluottopankin väliluoton korkosidonnaisuusvalinnoilla sekä ryhmän käytössä olevilla korkoriskin johdannaissuojausmalleilla, joista keskeisin on euribor-sidonnaisen luottokannan korkovirtojen suojaus koronvaihtosopimuksilla.

Osuuspankki on tilikaudella soveltanut rahavirran suojauslaskentaa suojatessaan euribor-sidonnaisen luottokannan korkovirtaa koronlaskulta tai pitkään jatkuvalta matalalta korkotasolta. Rahavirran suojauksessa osa euribor-sidonnaisen luottokannan tulevista korkovirroista on vaihdettu koronvaihtosopimuksilla kiinteään korkoon.

Pankkiliiketoiminnassa valuuttariskillä tarkoitetaan valuuttakurssimuutosten pankille aiheuttamaa tulosriskiä tai markkina-arvon muutosriskiä. Avoin valuuttapositio syntyy, kun samassa valuutassa olevien saamisten ja velkojen määrät poikkeavat toisistaan. OP Ryhmässä valuuttariski keskitetään OP Yrityspankkiin, ja yksittäisen osuuspankin valuuttapositio rajoittuu käytännössä

matkavaluuttakassaan. Matkavaluutan myyntiin ja takaisinostoon liittyvät tehtävät on keskitetty OP Matkavaluutan hoidettavaksi, joten pankilla ei käytännössä ole valuuttariskiä.

Osakeriskillä tarkoitetaan osakkeiden ja muiden vastaavien instrumenttien markkinakurssimuutosten aiheuttamaa tulosriskiä ja markkina-arvojen muutosriskiä. Osakesijoitukset ovat pääosin OP Ryhmän sisäisiä sijoituksia. Muu osakesijoitustoiminta on vähäistä.

Kiinteistöriskillä tarkoitetaan osuuspankin ja sen konserniyhtiöiden omistuksessa oleviin kiinteistöihin tai kiinteistöyhteisöjen osakkeisiin ja osuuksiin kohdistuvaa arvonalenemis-, tuotto- ja vahingoittumisriskiä. Kiinteistöt on vakuutettu käyvästä arvostaan. Pankin hallitus käsittelee kiinteistöomistukset ja niihin liittyvät riskit sekä investointi-, korjaus- ja muut toimenpiteet säännöllisesti. Seurannassa kiinnitetään huomiota muun muassa kiinteistöihin sitoutuneen pääoman määrään suhteessa pankin taseeseen ja sijoituskiinteistöjen sitoutuneelle pääomalle saatavaan nettotuottoon sekä käypiin arvoihin.

Operatiiviset riskit

Operatiivisella riskillä tarkoitetaan riskiä siitä, että riittämättömistä tai epäonnistuneista prosesseista tai virheellisistä menettelytavoista, järjestelmistä tai ulkoisista tekijöistä aiheutuu taloudellista tappiota tai muita haitallisia seuraamuksia. Compliance-riski on osa operatiivista riskiä. Compliance-riskillä tarkoitetaan ulkoisen sääntelyn, sisäisten menettelytapojen ja asiakassuhteessa asianmukaisten menettelytapojen ja eettisten periaatteiden noudattamatta jättämisestä aiheutuvaa riskiä. Sekä operatiivinen että compliance –riski voi ilmetä myös maineen tai luottamuksen heikkenemisenä tai menettämisenä.

Operatiivisten riskien hallinnan tavoitteena on tunnistaa ja arvioida mahdollisia ja toteutuneita operatiivisia riskejä sekä kehittää riskejä ennaltaehkäiseviä toimintatapoja ja yrityskulttuuria. Operatiiviset riskit arvioidaan ja riskitilanne raportoidaan säännöllisesti hallitukselle. Compliance-riskiä hallitaan mm. seuraamalla lainsäädännön muutoksia sekä ohjeistamalla ja kouluttamalla organisaatiota. Vuonna 2017 operatiivisista riskeistä osuuspankille aiheutuneet tappiot olivat vähäisiä.

Strategiset riskit

Strateginen riski syntyy kilpailuympäristön muutoksista, hitaasta reagoinnista muutoksiin, väärän strategian valinnasta tai strategian toteuttamisen epäonnistumisesta. Strategista riskiä vähennetään jatkuvalla suunnittelulla, joka perustuu analyysihin ja ennusteisiin asiakkaiden tulevista tarpeista, eri toimialojen ja markkina-alueiden kehityksestä sekä kilpailutilanteesta.

Palveluverkko

OP Ryhmän palveluverkosto koostuu monikanavaisesti verkko- ja mobiilipalveluista, puhelinpalveluista sekä maan kattavimmasta konttoriverkostosta. Vuoden lopussa Keski-Suomen Osuuspankilla oli pääkonttorin lisäksi 10 palvelupistettä.

Pankkipalveluiden lisäksi osuuspankki tarjoaa OP Vakuutuksen vakuutuspalveluita asiamiesten kautta.

OP Ryhmä on investoinut mobiili- ja verkkopalveluiden kehittämiseen merkittävästi. Erityisesti mobiilipalveluiden merkitys kasvaa niin henkilö- kuin yritysasiakkaidenkin asiainnissa.

Omistaja-asiakkaat

Pankin omistaja-asiakkaiden määrä kasvoi tilikauden aikana 3 832 jäsenellä ja oli tilikauden lopussa 69 014. Jäsenmäärän lisäys johtui toteutetusta ja aktiivisesta jäsenhankinnasta.

Henkilöstön palkitsemisjärjestelmät

OP Ryhmän muuttuva palkitseminen jakautuu yrityskohtaiseen lyhyen aikavälin palkitsemiseen sekä ryhmätasoiseen pitkän aikavälin palkitsemiseen. Osuuspankin palkka- ja palkkiopolitiikasta sekä palkkioiden maksamisesta päättää hallitus.

OP Ryhmän ryhmätasoinen pitkän aikavälin palkitsemisjärjestelmä muodostuu johdolle tarkoitetusta kannustinjärjestelmästä sekä muulle henkilöstölle tarkoitetusta henkilöstörahosta. Palkitsemisjärjestelmiä on selostettu tilinpäätöksen liitetiedoissa.

Henkilöstö

Henkilöstön kokonaismäärä vuoden 2017 lopussa oli 188. Henkilöstöstä naisia oli 78 prosenttia (81) ja miehiä 22 prosenttia (19). Vuoden aikana toistaiseksi voimassa olevia työsuhteita oli henkilöstöstä 97 prosenttia (96) ja määräaikaisia kolme prosenttia (4).

Pankkiin oli työsuhteessa vuoden aikana keskimäärin 194 henkilöä. Edellisvuoteen verrattuna keskimääräinen henkilöstömäärä on pienentynyt 17 henkilöllä.

Vuoden aikana pankkiin rekrytoitiin yhteensä seitsemän henkilöä.

Vuoden aikana tarjosimme alle 18-vuotialle nuorille kymmenen päivän Tutustu työelämään ja tienaa -harjoittelujaksoja ja peruskoulun 1-5 päivän Työelämään tutustumisjaksoja 15–18-vuotiaille nuorille.

Henkilöstön keski-ikä oli vuoden lopussa 46,3 (46,7) vuotta.

Osuuspankin hallinnointijärjestelmä

Edustajisto

Keski-Suomen Osuuspankin omistaja-asiakkaiden päätösvaltaa käyttää omistaja-asiakkaiden keskuudesta valittu edustajisto, johon kuuluu vähintään 40 ja enintään 80 edustajaa sen mukaan kuin hallintoneuvosto päättää. Nykyisen edustajiston jäsenmäärä on 60.

Edustajat valitaan osuuspankin vaalijärjestyksessä määrätyllä tavalla enemmistövaalitapaa noudattaen joka neljäs vuosi. Vaalikelpoinen edustajistoon on henkilö, joka on hyvämaineinen, osuuspankin palveluja käyttävä, äänioikeutettu omistaja-asiakas, joka on täysivaltainen. Vaalikelpoinen edustajistoon ei ole kuitenkaan osuuspankin tai sen konserniin kuuluvan yhteisön palveluksessa oleva eikä osuuspankin tai sen konserniin kuuluvan yhteisön toimitusjohtaja taikka niiden hallintoneuvoston tai hallituksen jäsen tehtävässä oloaikanaan ja tehtävän päättymisestä lukien seuraavan viiden vuoden aikana.

Vuosittain ennen toukokuun loppua pidettävä varsinainen edustajiston kokous käsittelee muun muassa seuraavat asiat:

- osuuspankin tuloslaskelman ja taseen vahvistaminen,
- vastuuvapauden myöntäminen hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenille sekä toimitusjohtajalle,

- ylijäämän käytöstä päättäminen,
- hallintoneuvoston jäsenten lukumäärästä, valinnasta ja palkkioista päättäminen,
- tilintarkastajien valinnasta ja palkkioista päättäminen.

Lisäksi edustajiston kokous päättää mm. osuuspankin sääntöjen muutoksista. Varsinaisen edustajiston kokouksen lisäksi voidaan pitää, asioiden niin vaatiessa, ylimääräisiä kokouksia. Edustajiston kokouksen koollekutsumisesta päättää pankin hallitus.

Jokaisella omistaja-asiakkaalla on edustajiston vaalissa yksi ääni ja jokaisella edustajiston jäsenellä on edustajiston kokouksessa yksi ääni.

Edustajiston kokous pidettiin 28.3.2017.

Hallintoneuvosto

Osuuspankilla on hallintoneuvosto, jonka tehtävänä on valvoa hallituksen ja toimitusjohtajan hoitamaa pankin hallintoa. Hallintoneuvosto valitsee hallituksen jäsenet ja toimitusjohtajan ja toimitusjohtajan sijaisen. Lisäksi se vahvistaa osuuspankin ohjesäännön ja merkitsee tiedoksi Keskusyhteisön ohjeistuksen mukaisesti hallintoneuvostossa käsiteltävät ohjeet.

Hallintoneuvosto antaa varsinaiselle edustajiston kokoukselle lausunnon edellisen vuoden tilinpäätöksestä. Se voi myös antaa hallitukselle ohjeita asioissa, jotka ovat laajakantoisia tai periaatteellisesti tärkeitä.

Osuuspankin hallintoneuvosto päättää vaalien ajankohdasta, vaalipiireistä, edustajien lukumäärästä, äänestystavasta, äänioikeudesta sekä vaalilautakunnan jäsenten lukumäärästä sekä jäsenistä.

Hallintoneuvostoon kuuluu pankin sääntöjen mukaan vähintään 20 ja enintään 40 jäsentä. Jäsenmäärän vahvistaa edustajisto ja se on tällä hetkellä 24. Jäsenet valitaan osuuspankin omistaja-asiakkaista ja heidän tulee edustaa monipuolisesti omistaja-asiakaskuntaa. Kunkin jäsenen toimikausi kestää kolme vuotta. Vuosittain jäsenistä on erovuorossa kolmannes. Hallintoneuvoston jäsenen eroamisikä on 68 vuotta, kuitenkin siten, että tämän iän täyttänyt henkilö saa toimia tehtävässään seuraavan valintakokouksen päättymiseen saakka.

Hallintoneuvosto kokoontui vuonna 2017 yhteensä kolme kertaa.

Hallintoneuvoston tarkastusvaliokunta

Hallintoneuvostoa avustaa sen valvontatehtävässä hallintoneuvoston keskuudestaan valitsema 4 - jäseninen tarkastusvaliokunta. Tarkastusvaliokunta auttaa hallintoneuvostoa varmistumaan, että pankkia ja sen konsernia hoidetaan asiantuntevasti ja tavalla, joka edistää pankin kilpailukykyä ja menestystä. Valiokunnan jäsenillä tulee olla pankin toiminnan laajuuteen nähden riittävä asiantuntemus laskentatoimesta, kirjanpidosta, taloudellisesta raportoinnista, tilinpäätöskäytännöistä ja sisäisestä tarkastuksesta sekä riittävä sisäisen valvonnan periaatteiden tuntemus ja pankin toimialan ja ansaintalogiikan ymmärrys. Kaikkien valiokunnan jäsenien on oltava pankista riippumattomia. Valiokunta laatii vuosittain toimintasuunnitelman ja kokoontuu puheenjohtajan kutsusta vähintään kaksi kertaa vuodessa. Valiokunta voi kuulla esittelijä- ja asiantuntijaroolissa myös valiokunnan ulkopuolisia henkilöitä.

Hallintoneuvosto vahvistaa tarkastusvaliokunnalle työjärjestyksen.

Nimitysvaliokunta

Osuuspankilla on hallinnon jäsenten nimityksiä valmisteleva nimitysvaliokunta, johon kuuluu 10 jäsentä. Valiokunnan tarkoituksena on avustaa osuuspankin eri toimielimiä henkilövalintojen tekemisessä ja varmistaa valintaprosessin tehokas valmistelu. Valiokunta tekee edustajistolle sekä hallintoneuvostolle esitykset niiden päätösvaltaan kuuluvista asioista. Valiokunta voi myös tehdä esitykset muista kokouksissa esille tulevista asioista, joita hallintoneuvosto tai hallitus on esittänyt sen valmisteltaviksi. Lisäksi toimikunta valmistelee esitykset eri hallintoelinten jäsenten vuosi-, kuukausi- ja kokouspalkkioista sekä kulukorvausten perusteista.

Hallintoneuvosto vahvistaa nimitysvaliokunnalle työjärjestyksen.

Hallitus

Hallitus johtaa osuuspankin toimintaa. Pankin sääntöjen mukaan hallituksen on edistettävä osuuspankin etua huolellisesti ja hoidettava sen asioita lakien ja pankin sääntöjen, hallintoneuvoston vahvistaman ohjesäännön sekä keskusyhteisön vahvistamien ohjeiden mukaisesti. Hallituksella on yleinen toimivalta päättää kaikista pankin hallintoon ja muihin asioihin liittyvistä kysymyksistä, jotka lain tai sääntöjen mukaan eivät kuulu edustajistolle, hallintoneuvostolle tai toimitusjohtajalle. Hallitus vastaa pankin strategisesta johtamisesta sekä ohjaa ja valvoo pankin toimivaa johtoa. Hallituksen lakimääräisenä tehtävänä on huolehtia siitä, että osuuspankin kirjanpidon ja varainhoidon valvonta on asianmukaisesti järjestetty.

Osuuspankin sääntöjen mukaan hallituksen muodostavat hallintoneuvoston valitsemat 5 – 8 jäsentä, joiden tulee olla osuuspankin omistaja-asiakkaita. Hallituksen jäsenmäärä on tällä hetkellä kuusi. Hallituksen jäsenen toimikausi on yksi vuosi. Hallituksen jäsenen yläikärajaa on 68 vuotta, kuitenkin siten, että tämän iän täyttänyt jäsen saa toimia tehtävässään uuden jäsenen valinnasta päättävän hallintoneuvoston kokouksen loppuun. Toimitusjohtaja ei ole hallituksen jäsen, mutta hänellä on oikeus olla läsnä hallituksen kokouksissa ja käyttää siellä puhevaltaa.

Vuosittain ensimmäisessä jäsentensä valintaa seuraavassa kokouksessaan hallitus valitsee keskuudestaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Hallituksen puheenjohtajaksi tai varapuheenjohtajaksi ei saa valita osuuspankin toimitusjohtajaa tai toimihenkilöä.

Hallitus on päätösvaltainen, kun puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja mukaan lukien enemmän kuin puolet sen jäsenten koko lukumäärästä on saapuvilla. Kertomusvuonna hallituksen kokouksia oli 19.

Toimitusjohtaja

Pankin toimitusjohtajan on edistettävä osuuspankin etua huolellisesti ja hoidettava pankin päivittäistä hallintoa lakien ja hallituksen antamien ohjeiden ja määräysten sekä keskusyhteisön vahvistamien ohjeiden mukaisesti. Toimiin, jotka pankin toiminnan laajuus ja laatu huomioon ottaen ovat epätavallisia tai laajakantoisia, toimitusjohtaja saa ryhtyä vain, jos hallitus on hänet siihen valtuuttanut tai hallituksen päätöstä ei voida odottaa aiheuttamatta pankin toiminnalle olennaista haittaa.

Toimitusjohtajan lakisääteisenä tehtävänä on huolehtia, että pankin kirjanpito on lain mukainen ja että pankin varainhoito on järjestetty luotettavalla tavalla.

Hallinnointielinten jäsenet

Edustajisto

Osuuspankin edustajisto valittiin vuonna 2017 järjestetyillä vaaleilla äänestysprosentin ollessa 18,6. Edustajiston jäsenten toimikausi päättyy vuonna 2021 järjestettävään uuden edustajiston valintaan.

Edustajiston jäsenet

Ahvenlampi Jenni
yrittäjä, Muurame

Akselin Mikko (1.12. alkaen)
toimitusjohtaja, Laukaa

Anttonen Juhani
maanviljelijä, Laukaa

Drake Jari (1.12. saakka)
yrittäjä, Viitasaari

Asikainen Aimo
ylikonstaapeli, Jyväskylä

Fried Matthias (1.12. alkaen)
yrittäjä, Säynätsalo

Girsén-Varis Taina (1.12. alkaen)
ravintolapäällikkö, Saarijärvi

Hirsjärvi Irma (1.12. alkaen)
tutkija, Jyväskylä

Hyökyvaara Jorma (1.12. saakka)
yrittäjä, Jyväskylä

Hämäläinen Jukka (1.12. alkaen)
linja-autonkuljettaja, Jyväskylä

Ilvesmäki Mika
pappi, Muurame

Jetsu Kati (1.12. saakka)
apulaisosastonhoitaja, Jyväskylä

Juuti Asko (1.12. alkaen)
erikoissairaanhoidaja, Muurame

Kallioinen Matti
rovasti, Joutsa

Kangas Matti (1.12. saakka)
ent.kansanedustaja, Jyväskylä

Kautto Juho (1.12. alkaen)
puutarhuri, Laukaa

Keski-Petäjä Tapio
ent.rahoitusjohtaja, Jyväskylä

Kovanen Päivi (1.12.saakka)
myyjä, Äänekoski

Lahti Outi (1.12. alkaen)
maatalousyrittäjä, Karstula

Laitinen Markku (28.3. saakka)
elinkeinopäällikkö, Hankasalmi

Lindeman Leif (1.12. saakka)
yrittäjä, Äänekoski

Manni Juha (1.12. saakka)
sähkömies, Karstula

Melville Tony
toimittaja, Jyväskylä

Metsänen Juha
sähkötöiden johtaja, Joutsa

Mäenpuro Heikki
yrittäjä, maanviljelijä, Karstula

Niskanen Timo
kauppias, Äänekoski

Haukimäki Pentti
toimitsija, Muurame

Hyytiäinen Kaisa (1.12. alkaen)
myyjä, Jyväskylä

Häkkinen Ari
maaseutuyrittäjä, Hankasalmi

Hämäläinen Pentti
Muurame

Isomöttönen Katja (1.12.alkaen)
perhepäivähoitaja, Jyväskylä

Jokelainen Mikko (1.12.saakka)
johtava rakennustarkastaja, Äänekoski

Kallio Niina (1.12. saakka)
opiskelija, Jyväskylä

Kalmari Anni (1.12. alkaen)
tuotannonsuunnittelija, Jyväskylä

Kaunikkila-Laurikainen Arja (1.12. saakka)
maatalousyrittäjä, Jyväskylä

Kautto-Koukka Leena (1.12. alkaen)
nuorisotyönohjaaja, Laukaa

Koskinen Hannu
rovasti, Uurainen

Kärki Tarja
yrittäjä, Laukaa

Lahtinen Seppo (1.12. saakka)
eläkeläinen, Muurame

Lepistö Arto (1.12. alkaen)
yhteiskuntatieteiden maisteri, Jyväskylä

Leppänen Lea
sairaanhoidaja, Jyväskylä

Lohi Eini (1.12. saakka)
FM, eläkeläinen, Hankasalmi

Martins Sirpa (1.12. saakka)
toiminnanohjaaja, Äänekoski

Monni Petteri (1.12. alkaen)
Kauppatieteiden kandidaatti, Jyväskylä

Neittaanmäki Petri (1.12. alkaen)
YTM, erityisavustaja, Jyväskylä

Nurmi Eila (1.12. alkaen)
tekninen avustaja, Äänekoski

Nyholm Rolf (1.12. alkaen)
asentaja, Äänekoski

Närhi Jani (1.12. alkaen)
koneistaja, Tikkakoski

Ojala Matti
talousneuvos, Jyväskylä

Pietiläinen Arvo
maanviljelijä, Viitasaari

Purmonen Mari (1.12. alkaen)
tarkastaja, Vaajakoski

Riipinen Mirja
MMM, lehtori, Hankasalmi

Rutanen Janne
yrittäjä, Saarijärvi

Räsänen Pirjo-Liisa
ravitsemispäällikkö, Joutsa

Saarinen Antti (1.12. saakka)
herastuomari, Jyväskylä

Sinijärvi Kauko (1.12. saakka)
maanviljelijä, Laukaa

Takala Otto (1.12. alkaen)
varapuheenjohtaja, Joutsa

Tiainen Eila (1.12. alkaen)
toimittaja, Säynätsalo

Tiusanen Matti (1.12. saakka)
maaseutuyrittäjä, Äänekoski

Tupala Arto (1.12. alkaen)
maanviljelijä, Joutsa

Tynkkynen Heikki
kanttori, Jyväskylä

Urtti Erkki (1.12. saakka)
asianajaja, Jyväskylä

Valkola Jussi (1.12. saakka)
maanviljelijä, Saarijärvi

Vanhala Mauno
professori, Jyväskylä

Vuorimies Tero (1.12. saakka)
palomies, Jyväskylä

Väliniemi Tuulikki
eläkeläinen, Jyväskylä

Nyrönen Jarmo (1.12. alkaen)
kunnallistekniikkatyöntekijä, Saarijärvi

Pekkarinen Mauri (1.12. saakka)
kansanedustaja, YTM, Jyväskylä

Pihlajasaari Helena (1.12. saakka)
kunnallisneuvos, Laukaa

Pulli Terhi
LitM, Jyväskylä

Rajala Lauri (1.12. alkaen)
KTM, opettaja, Jyväskylä

Rossi-Rautiainen Eija
silmälääkäri, Saarijärvi

Ruuska Markku
yrittäjä, Kinnula

Saarikko Sanna (1.12.alkaen)
Group Manager, Jyväskylä

Savolainen Erkki
eläkeläinen, Jyväskylä

Simola Eila (1.12. saakka)
pääluottamus mies, Jyväskylä

Tammenoja Esko (1.12. saakka)
eläkeläinen, Laukaa

Timperi Kati-Erika
MMM, toiminnanjohtaja, Jyväskylä

Toikkanen Tuomo (1.12. alkaen)
yrittäjä, agrologi, Viitasaari

Tuupainen Kauko
kansanedustaja, tilintarkastaja, Jyväskylä

Tynkkynen Maritta (1.12. saakka)
rovasti, Jyväskylä

Valkeinen Kimmo (28.3. saakka)
toimitusjohtaja, Karstula

Valkonen Tapio (1.12. saakka)
eläkeläinen, Laukaa

Viljakainen Viivi (1.12. alkaen)
opiskelija, Äänekoski

Välilä Vesa
erityisluokanopettaja, Jyväskylä

Yksjärvi Kari
laitosmies, Jyväskylä

Hallintoneuvosto

Takala Pauliina

palvelutalon johtaja, Muurame
puheenjohtaja
 (valittu 2015, erovuorossa 2018)

Antinaho Riikka
 toimistonhoitaja, Jyväskylä
 (valittu 2016, erovuorossa 2019)

Fredin Viola*
 maaseutuyrittäjä, Joutsa
 (valittu 2016, erovuorossa 2019)

Honkonen Petri
 FM, Saarijärvi
 (valittu 2016, erovuorossa 2019)

Hänninen Helena (25.4. saakka)
 kirjanpitäjä, Sumiainen
 (valittu 2008, erovuorossa 2017)

Kananen Ulpu
 johtaja, Viitasaari
 (valittu 2016, erovuorossa 2018)

Kauppinen Veli-Pekka
 bioenergianeuvoja, Saarijärvi
 (valittu 2012, erovuorossa 2019)

Kuosmanen Jari
 aluejohtaja, Jyväskylä
 (valittu 2012, erovuorossa 2020)

Laitinen Markku
 elinkeinopäällikkö, Niemisjärvi
 (valittu 2017, erovuorossa 2020)

Pelkonen Esko
 maanviljelijä, Kinnula
 (valittu 2010, erovuorossa 2019)

Rantanen Petri
 yrittäjä, Jyväskylä
 (valittu 2016, erovuorossa 2020)

Salvi Hannu
 rehtori, Jyväskylä
 (valittu 2005, erovuorossa 2020)

Suutala Hillevi
 perhetukikeskuksen johtaja, Sumiainen
 (valittu 2012, erovuorossa 2018)

Valkeinen Kimmo
 toimitusjohtaja, Karstula
 (valittu 2016, erovuorossa 2020)

Terimaa Ilkka

aluetoimitsija, Laukaa
varapuheenjohtaja
 (valittu 2003, erovuorossa 2018)

Colliander Jari*
 KTM, talouspäälikkö, Jyväskylä
 (valittu 2015, erovuorossa 2018)

Heinonen Mira
 yrittäjä, Hankasalmi
 (valittu 2016, erovuorossa 2020)

Hyvönen Jussi (25.4. saakka)
 lääkintävahtimestari, Hankasalmi
 (valittu 1991, erovuorossa 2017)

Jääskeläinen Jari (25.4. saakka)
 maanviljelijä, Viitasaari
 (valittu 2008, erovuorossa 2017)

Kinos Jukka *
 toiminnanjohtaja, Jyväskylä
 (valittu 2011, erovuorossa 2018)

Kuoppala Anssi
 toimitusjohtaja, Jyväskylä
 (valittu 2016, erovuorossa 2019)

Kässi Panu
 yritysasiatuntija, Uurainen
 (valittu 2016, erovuorossa 2019)

Laitinen Reijo (25.4. saakka)
 ent. kansanedustaja, Jyväskylä
 (valittu 1991, erovuorossa 2017)

Pöyhönen Jukka (25.4. saakka)
 maanviljelijä, Hankasalmi
 (valittu 2008, erovuorossa 2017)

Ruotsalainen Seppo
 sähköasentaja, Äänekoski
 (valittu 2012, erovuorossa 2018)

Sojakka Laura
 markkinointijohtaja, Jyväskylä
 (valittu 2016, erovuorossa 2018)

Tokila Anu
 kehittämisjohtaja, Jyväskylä
 (valittu 2016, erovuorossa 2020)

Wilhelms Pipsa *
 toiminnanjohtaja, Jyväskylä
 (valittu 2014, erovuorossa 2017)

Yksjärvi Leena
asumispalvelun johtaja, Jyväskylä
(valittu 2010, erovuorossa 2019)

*Hallintoneuvoston tarkastusvaliokunnan jäsen

Hallitus

Pehkonen Jaakko puheenjohtaja

s.1960

Jyväskylä

KTT, kansantaloustieteen professori, Jyväskylän yliopisto

Keski-Suomen Osuuspankin hallituksen jäsen 2007 -, varapuheenjohtaja 2008 - 2014,

puheenjohtaja 2014 -

OP Osuuskunnan hallintoneuvoston jäsen 2008 -, varapuheenjohtaja 2009 - 2012, puheenjohtaja 2013 -

OP-Pohjola -ryhmän tutkimussäätiön hallituksen varapuheenjohtaja 2009 - 2012, puheenjohtaja 2013 -

Lankia Pekka varapuheenjohtaja

s. 1959

Joutsa

maanviljelysteknikko, HHJ

maanviljelijä ja maaseutuyrittäjä

Keski-Suomen Osuuspankin hallituksen jäsen 2009 - 2014, varapuheenjohtaja 2014 -

Keski-Suomen OP-liiton hallituksen jäsen 2017 –

Lahdenvesi Tarja

s.1962

Karstula

Fysioterapeutti -tutkinto

Fysioterapeutti, yrittäjä

Keski-Suomen Osuuspankin hallituksen jäsen 2015 -

Karstulanseutu Kehittämisyhtiö, hallituksen jäsen

Ojala Kimmo

s.1972

Jyväskylä

tradenomi

toimitusjohtaja, Jyväskylän työväenyhdistys ry

Keski-Suomen Osuuspankin hallituksen jäsen 2015 -

Suomen Työväentalojen liitto ry. hallituksen puheenjohtaja 2015 -

Jykia Oy, hallituksen puheenjohtaja 10/2017-

Jyväskylän kaupungin varavaltuutettu 6/2017-

Asunto Oy Jyväskylän Toripiha, hallituksen puheenjohtaja 2007-

Pekonen Tarmo

s. 1961

Laukaa

koneasentajamestari, asentaja

Metso Paper Rautpohjan tehdas/asentaja 1986 -

Keski-Suomen Osuuspankin hallituksen jäsen 2007 -

Metallin Jyvässeudun seuturyhmän puheenjohtaja

Valmetin metallityöväen ammattiosasto ry. 74 puheenjohtaja 2008 -

Metso-konsernin henkilöstörahaston valtuuston jäsen

Sorri Katja

s. 1975

Jyväskylä

KTM

henkilöstöpäällikkö, Keski-suomalainen Oyj

Keski-Suomen Osuuspankin hallintoneuvoston jäsen 2002 – 2016

Keski-Suomen Osuuspankin hallituksen jäsen 2016 -

Toimitusjohtaja

Pasi Sorri, KTM, s. 1972, pankin palvelukseen vuonna 2002, toimitusjohtajaksi vuonna 2015.

Johtoryhmän kokoonpano**Sorri Pasi**

KTM

toimitusjohtaja

s. 1972

Keski-Suomen Osuuspankin johtoryhmän jäsen 2006 -, toimitusjohtaja 2015 -

Keski-Suomen Osuuspankki, yritysrahoituspäällikkö, konttorinjohtaja, hallintojohtaja, 2002 - 2015

Osuuspankkikeskus, esimiesvalmennettava, 2001 - 2002

Samstock Oy, projektipäällikkö, 2000 - 2001

KPMG, tilintarkastaja, 1997 - 2000

Jyväskylän Messut Oy, hallituksen jäsen 2016 -

Keski-Suomen OP-Kiinteistökeskus Oy, hallituksen puheenjohtaja 2015 -

Keski-Suomen Kauppakamarin finanssivaliokunnan jäsen 2012 -

Eronen Pasi

OTK, eMBA

pankinjohtaja, henkilöasiakkaat, omistaja-asiakkaat, asiakaskokemus, OPKK

s. 1965

Keski-Suomen Osuuspankin johtoryhmän jäsen 2002 –

Keski-Suomen Osuuspankki, pankinjohtaja 1997 -

Keski-Suomen Osuuspankki, pankkilakimies, Asemakadun (Tukipankki) konttorinjohtaja,

yrityspankin johtaja, Kauppakadun konttorinjohtaja sekä Jyväskylän seudun aluejohtaja, 1991 -

Nisulan Osuuspankki, pankkilakimies, 1990 - 1991

Midinvest Oy:n hallituksen jäsen

Jacksén Juhana

KTM

pankinjohtaja, vahinkovakuutus ja varallisuudenhoito

s. 1979

Keski-Suomen Osuuspankin johtoryhmän jäsen 2016 -

Keski-Suomen Osuuspankki, sijoitusjohtaja 2012 -

Danske Bank, yksityispankkiiri 2011 - 2012

Mandatum Life, varainhoitaja 2010 - 2011

Mandatum yksityispankki/Sampopankki, sijoitusasiantuntija ja -päällikkö sekä varainhoitaja 2006 - 2009

Yhteysupseeri Bosnia – Hertsegovinassa, virkavapaa 2007

Keski-Suomen Henkisen Maanpuolustuksen Liito Ry, hallituksen jäsen 2016 -

Jyväskylän talouskouluyhdistys, johtokunnan varajäsen 2014 -

Keski- Suomen Maanpuolustussäätiö, hallituksen jäsen 2009 -

Jyväskylän Klubi Ry, hallituksen jäsen 2005 -

Tammisunnuntain Killan säätiö, hallituksen jäsen 2004 -

Piilola Katri

OTK, VT, eMBA
riskienhallintajohtaja
s. 1966

Keski-Suomen Osuuspankin johtoryhmän jäsen 2014 -
Keski-Suomen Osuuspankki, riskienhallintajohtaja, 2008 -
Keski-Suomen Osuuspankki, asuntopalvelusta vastaava pankinjohtaja, rahoituspäällikkö, pankkilakimies, 1997 - 2008
Äänekosken käräjäoikeus, tp. kärjäviskaali/ vs. kärjätuomari, 1996 - 1997
Äänekosken nimismiespiiri, apulaisnimismies, 1995 - 1996

Tolkki Eija

yo-merkonomi
henkilöstöjohtaja
s. 1962

Keski-Suomen Osuuspankin johtoryhmän jäsen 2014 -
Keski-Suomen Osuuspankki, henkilöstöjohtaja 2014 -
Keski-Suomen Osuuspankki, kehitysjohtaja, viestintä- ja henkilöstöpalvelut, verkko- ja puhelinpalveluyksikön johtaja, asiakaspalvelupäällikkö, tietopalvelu-henkilöstösihteeri, Osuva-kouluttaja, järjestelmäasiantuntija, 1991 - 2013
Nisulan Osuuspankki, tietopalvelu-henkilöstösihteeri, pankkitoimihenkilö, yritys- ja hallinto-osasto, 1983 - 1991
Keski-Suomen Kauppakamarin osaamisvaliokunnan jäsen 2014 -
JAMKn LIKEN neuvottelukunnan jäsen 2014 -

Ujula Hannu

KTM, BBA, eMBA
pankinjohtaja, yritysasiakkaat
toimitusjohtajan sijainen
s. 1975

Keski-Suomen Osuuspankki, johtoryhmän jäsen 2016 -,
Keski-Suomen Osuuspankki, pankinjohtaja 2016 -
Okopankki Oyj/Helsingin OP Pankki Oyj, Järjestöpankin yhteyspäällikkö, konttorinjohtaja, Yhteisöpankin pankinjohtaja, Vantaan yritys pankin pankinjohtaja, pk-seudun keskisuurista yritysasiakkaista vastaava pankinjohtaja 2001 - 2016
Strategi klubi ry, klubineuvoston jäsen 06/2017 -

Tilintarkastajat

KHT-yhteisö KPMG Oy Ab, päävastuullinen KHT Hannu Paunikallio.

Muu tarkastustoiminta

OP Osuuskunnan sisäinen tarkastus suoritettiin osuuspankin tarkastuksen 1.1. – 31.12.2017.

Tulevaisuuden näkymät

Talouskehitys jatkuu lähiaikoina myönteisenä niin euroalueella kuin Suomessa. Rahapolitiikka kiristyy vähitellen vuoden aikana, mutta nousu lyhyissä koroissa on vähäistä. Kotitalouksien ja yritysten luotonkysynnän odotetaan vilkastuvan vuonna 2018. Lähiaikojen suurimmat riskit liittyvät rahoitusmarkkinoiden epävarmuuden lisääntymiseen sekä poliittiseen ympäristöön.

Ilman ulkopuolisia shokkeja pankki arvioi Keski-Suomen talouskehityksen jatkuvan suotuisana. Talouskasvusta huolimatta toimintaympäristön muuttuminen, kiristynyt kilpailu ja erityisesti ATK-kehittämisen kasvavat kulut heikentävät pankin mahdollisuutta asiakasliiketoiminnan tuloksen ylläpitämiseen.

Hallituksen ehdotus ylijäämän käyttämisestä

Konsernin jakokelpoinen ylijäämä 31.12.2017 oli 146 073 702,91 euroa. Osuuspankin jakokelpoinen ylijäämä oli 147 464 052,16 euroa, josta tilikauden ylijäämä oli 13 671 163,43 euroa.

Taseen osoittama ylijäämä ehdotetaan käytettäväksi siten, että Tuotto-osuudelle maksetaan korkoa 3,25 prosenttia, eli yhteensä 3 454 460,91 euroa. Tilikauden ylijäämästä jää 10 216 702,52 euroa edellisten tilikausien voittovarojen tilille.

Osuuspankin taloudellisessa asemassa ei tilikauden päättymisen jälkeen ole tapahtunut olennaisia muutoksia. Pankin maksukyky on hyvä, eikä ehdotettu voitonjako vaaranna hallituksen näkemyksen mukaan pankin maksukykyä.

Tuloslaskelma ja tase

Keski-Suomen Op konserni (508984KONS)

12 / 2017

12 / 2016

KONSERNITILINPÄÄTÖS
TULOSLASKELMA

KORKOTUOTOT	26 245 032,16	26 140 753,42
KORKOKULUT	-2 805 257,34	-3 309 206,68
KORKOKATE	23 439 774,82	22 831 546,74
TUOTOT OMAN PÄÄOMAN EHTOISISTA Sijoituksista	10 035 087,37	10 799 182,56
PALKKIOTUOTOT	19 754 569,47	20 061 642,40
PALKKIOKULUT	-2 215 167,50	-2 618 660,00
ARVOPAPERIKAUPAN JA VALUUTTATOIMINNAN NETTOTUOTOT	135 504,38	266 435,32
Arvopaperikaupan nettotuotot	134 962,72	253 862,84
Valuuttatoiminnan nettotuotot	541,66	12 572,48
MYYTÄVISSÄ OLEVIENT RAHOITUSVAROJEN NETTOTUOTOT	24 100,62	459,43
Sijoituskiinteistöjen nettotuotot	-597 492,18	-1 056 291,19
LIIKETOIMINNAN MUUT TUOTOT	1 459 747,34	521 889,82
HALLINTOKULUT	-24 268 974,47	-24 115 805,26
Henkilöstökulut	-10 328 881,07	-11 787 810,46
Palkat ja palkkiot	-8 670 899,33	-9 703 230,13
Henkilösivukulut	-1 657 981,74	-2 084 580,33
Eläkekulut	-1 316 122,20	-1 479 709,34
Muut henkilösivukulut	-341 859,54	-604 870,99
Muut hallintokulut	-13 940 093,40	-12 327 994,80
POISTOT JA ARVONALENTUMISET KONSERNILIIEKEARVOSTA	0,00	0,00
POISTOT JA ARVONALENTUMISET AINEELLISISTA JA AINEETOMISTA HYÖDYKKEISTÄ	-2 103 792,07	-795 274,70
LIIKETOIMINNAN MUUT KULUT	-3 399 869,12	-3 731 643,36
ARVONALENTUMISTAPPIOT LUOTOISTA JA MUISTA SITOUMUKSISTA	142 604,30	-1 433 710,71
LIIKEVOITTO (-TAPPIO)	22 406 092,96	20 729 771,05
TULOVEROT	-2 578 644,60	-2 134 330,33
Tilikauden verot	-1 155 571,27	-332 141,19
Aikaisempien tilikausien verot	8 046,20	4 963,83
Laskennallinen vero	-1 431 119,53	-1 807 152,97
VARSAISEN TOIMINNAN VOITTO (-TAPPIO) VEROJEN JÄLKEEN	19 827 448,36	18 595 440,72
VARSAISEN TOIMINNAN VOITTO (-TAPPIO) VÄHEMMISTÖN OSUUDEN JÄLKEEN	19 827 448,36	18 595 440,72
TILIKAUDEN VOITTO (TAPPIO)	19 827 448,36	18 595 440,72

Keski-Suomen Op konserni (508984KONS)

12 / 2017

12 / 2016

TASE		
VASTAAVAA		
KÄTEISET VARAT	3 791 061,91	3 128 798,20
SAAMISET LUOTTOLAITOKSILTA	445 679 090,71	219 883 513,05
Vaadittaessa maksettavat	2 706 682,80	3 507 596,05
Muut	442 972 407,91	216 375 917,00
SAAMISET YLEISÖLTÄ JA JULKISYHTEISÖILTÄ	1 830 892 361,31	1 696 024 401,17
Muut	1 830 892 361,31	1 696 024 401,17
Julkisyhteisöiltä	0,00	0,00
Muilta	0,00	0,00
OSAKKEET JA OSUUDET	227 102 787,06	227 209 410,12
OSAKKEET JA OSUUDET SAMAN KONSERNIIN KUULUVISSA YRITYKSISSÄ	178 090,43	178 090,43
JOHDANNAISSOPIMUKSET	5 164 532,71	7 190 387,37
AINEETTOMAT HYÖDYKKEET	169 829,00	210 930,00
Muut pitkävaikutteiset menot	169 829,00	210 930,00
AINEELLISET HYÖDYKKEET	27 509 565,29	31 793 312,78
Sijoituskiinteistöt ja sijoituskiinteistöosakkeet ja -osuudet	16 349 409,04	18 268 492,56
Muut kiinteistöt ja kiinteistöyhteisöjen osakkeet	10 512 208,85	12 719 734,60
Muut aineelliset hyödykkeet	647 947,40	805 085,62
OSAKE-, SIOJITUSOSUUSANTI- JA KANTARAHASTOANTISAAMISET	0,00	0,00
MUUT VARAT	2 302 509,49	2 576 156,68
SIIRTOSAAMISET JA MAKSETUT ENNAKOT	6 091 981,11	6 019 491,54
LASKENNALLISET VEROSAAMISET	85 985,43	0,00
VASTAAVAA YHTEENSÄ	2 548 967 794,45	2 194 214 491,34

Keski-Suomen Op konserni (508984KONS)

12 / 2017

12 / 2016

VASTATTAVAA

VIERAS PÄÄOMA	2 211 520 877,34	1 880 957 176,18
VELAT LUOTTOLAITOKSILLE	458 261 425,53	236 255 467,69
Luottolaitoksille	458 261 425,53	236 255 467,69
Vaadittaessa maksettavat	58 261 425,53	26 255 467,69
Muut	400 000 000,00	210 000 000,00
VELAT YLEISÖLLE JA JULKISYHTEISÖILLE	1 721 377 509,11	1 612 630 388,32
Talletukset	1 720 968 952,13	1 611 964 014,88
Vaadittaessa maksettavat	1 683 493 003,51	1 557 331 535,31
Muut	37 475 948,62	54 632 479,57
Muut velat	408 556,98	666 373,44
Vaadittaessa maksettavat	4 344,38	7 640,97
Muut	404 212,60	658 732,47
JOHDANNAISSOPIMUKSET JA MUUT KAUPANKÄYNTITARKOITUKSESSA PIDETTÄVÄT VELAT	3 495 292,49	2 495 548,78
MUUT VELAT	2 501 233,26	4 473 388,86
Muut velat	2 073 985,26	3 958 005,86
Pakolliset varaukset	427 248,00	515 383,00
SIIRTOVELAT JA SAADUT ENNAKOT	10 520 646,17	10 786 592,92
Muut	0,00	0,00
LASKENNALLISET VEROVELAT	15 364 770,78	14 315 789,61
OMA PÄÄOMA JA VÄHEMMISTÖN OSUUS	337 446 917,11	313 257 315,16
Osake- ja osuuspääoma	117 007 195,58	107 405 987,40
Osakepääoma	0,00	0,00
Jäsenosuudet	4 060 295,58	3 667 187,40
Lisäosuudet	0,00	0,00
Tuotto-osuudet	112 946 900,00	103 738 800,00
Ylikurssirahasto	0,00	0,00
Arvonkorotusrahasto	0,00	0,00
Muut sidotut rahastot	12 926 490,17	14 798 985,71
Vararahasto	11 125 097,97	11 125 097,97
Käyvän arvon rahasto	1 801 392,20	3 673 887,74
Rahavirran suojausrahasto	2 251 740,34	4 592 359,66
Laskennalliset verot /rahavirran suojaus	-450 348,14	-918 471,92
Yhtiöjärjestyksen / sääntöjen mukaiset rahastot	0,00	0,00
Muut rahastot	0,00	0,00
Vapaat rahastot	10 131 962,29	10 131 962,29
Muut rahastot	10 131 962,29	10 131 962,29
Edellisten tilikausien voitto (tappio)	177 553 820,71	162 324 939,04
Tilikauden voitto tai tappio	19 827 448,36	18 595 440,72
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	2 548 967 794,45	2 194 214 491,34

TASEEN ULKOPUOLISET SITOUKUKSET

ASIAKKAAN PUOLESTA KOLMANNEN HYVÄKSI ANNETUT SITOUKUKSET	37 102 575,47	32 193 962,67
Takaukset ja pantit	37 102 575,47	32 193 962,67
ASIAKKAAN HYVÄKSI ANNETUT PERUUTTAMATTOMAT SITOUKUKSET	155 510 603,49	83 956 685,24
Muut	155 510 603,49	83 956 685,24
TASEEN ULKOPUOLISET SITOUKUKSET YHTEENSÄ	192 613 178,96	116 150 647,91

KESKI-SUOMEN OSUUSPANKKI

OSUUSPANKIN TULOSLASKELMA	1.1. - 31.12.2017	1.1. - 31.12.2016
Korkotuotot	26 326 589,95	26 238 084,21
Korkokulut	2 805 257,34	3 309 206,68
KORKOKATE	23 521 332,61	22 928 877,53
Tuotot oman pääoman ehtoista sijoituksista	10 035 087,37	10 799 182,56
Muista yrityksistä	10 035 087,37	10 799 182,56
Palkkiotuotot	19 754 569,47	20 061 642,40
Palkkiokulut	2 215 167,50	2 618 660,00
Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot	135 504,38	266 435,32
Arvopaperikaupan nettotuotot	134 962,72	253 862,84
Valuuttatoiminnan nettotuotot	541,66	12 572,48
Myytavissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot	24 100,62	459,43
Sijoituskiinteistöjen nettotuotot	-238 223,85	-657 429,88
Liiketoiminnan muut tuotot	1 525 215,74	587 358,22
Hallintokulut	24 268 974,47	24 115 805,26
Henkilöstökulut	10 328 881,07	11 787 810,46
Palkat ja palkkiot	8 670 899,33	9 703 230,13
Henkilösivukulut	1 657 981,74	2 084 580,33
Eläkekulut	1 316 122,20	1 479 709,34
Muut henkilösivukulut	341 859,54	604 870,99
Muut hallintokulut	13 940 093,40	12 327 994,80
Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä	1 941 683,29	604 687,62
Liiketoiminnan muut kulut	3 571 643,28	3 862 764,85
Arvonalentumistappiot luotoista ja muista sitoumuksista	-142 604,30	1 433 710,71
LIIKEVOITTO (-TAPPIO)	22 902 722,10	21 350 897,14
Tilinpäätössiirrot	8 319 779,33	8 813 732,87
Tuloverot	911 779,34	372 772,83
Tilikauden verot	1 155 571,27	332 141,19
Aikaisempien tilikausien verot	-8 046,20	-4 963,83
Laskennallinen vero	-235 745,73	45 595,47
VARSINAISEN TOIMINNAN VOITTO (TAPPIO) VEROJEN JÄLKEEN	13 671 163,43	12 164 391,44
TILIKAUDEN VOITTO (TAPPIO)	13 671 163,43	12 164 391,44

KESKI-SUOMEN OSUUSPANKKI

OSUUSPANKIN TASE	31.12.2017	31.12.2016
VASTAAVAA		
Käteiset varat	3 791 061,91	3 128 798,20
Saamiset luottolaitoksilta	445 679 090,71	219 883 513,05
Vaadittaessa maksettavat	2 706 682,80	3 507 596,05
Muut	442 972 407,91	216 375 917,00
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	1 841 212 434,96	1 706 344 474,82
Muut	1 841 212 434,96	1 706 344 474,82
Osakkeet ja osuudet	227 099 737,82	227 206 360,88
Osakkeet ja osuudet samaan konserniin kuuluvissa yrityksissä	178 090,43	178 090,43
Johdannaissopimukset	5 164 532,71	7 190 387,37
Aineettomat hyödykkeet	169 829,00	210 930,00
Aineelliset hyödykkeet	21 886 806,22	25 530 583,02
Sijoituskiinteistöt ja sijoituskiinteistöosakkeet ja -osuudet	9 946 844,56	11 370 456,01
Muut kiinteistöt ja kiinteistöyhteisöjen osakkeet ja osuudet	11 330 238,61	13 436 659,96
Muut aineelliset hyödykkeet	609 723,05	723 467,05
Muut varat	2 294 996,41	2 567 275,27
Siirtosaamiset ja maksetut ennakot	6 090 404,58	6 015 764,50
Laskennalliset verosaamiset	85 985,43	0,00
VASTAAVAA YHTEENSÄ	2 553 652 970,18	2 198 256 177,54
VASTATTAVAA		
VIERAS PÄÄOMA		
Velat luottolaitoksille	458 261 425,53	236 255 467,69
Luottolaitoksille	458 261 425,53	236 255 467,69
Vaadittaessa maksettavat	58 261 425,53	26 255 467,69
Muut	400 000 000,00	210 000 000,00
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	1 721 633 106,85	1 612 723 432,50
Talletukset	1 721 224 549,87	1 612 057 059,06
Vaadittaessa maksettavat	1 683 748 601,25	1 557 424 579,49
Muut	37 475 948,62	54 632 479,57
Muut velat	408 556,98	666 373,44
Vaadittaessa maksettavat	4 344,38	7 640,97
Muut	404 212,60	658 732,47
Johdannaissopimukset ja muut kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät velat	3 495 292,49	2 495 548,78
Muut velat	2 473 238,70	4 459 118,97
Muut velat	2 045 990,70	3 943 735,97
Pakolliset varaukset	427 248,00	515 383,00
Siirtovelat ja saadut ennakot	10 460 929,55	10 728 844,79
Laskennalliset verovelat	0,00	617 884,09
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	2 196 323 993,12	1 867 280 296,82
TILINPÄÄTÖSSIIRTOJEN KERTYMÄ	76 793 194,73	68 473 415,40
Poistoero	31 228,03	235 992,03
Verotusperusteiset varaukset	76 761 966,70	68 237 423,37
OMA PÄÄOMA		
Osuuspääoma	120 107 740,00	110 506 531,82
Jäsenosuudet	7 160 840,00	6 767 731,82
Tuotto-osuudet	112 946 900,00	103 738 800,00
Arvonkorotusrahaso	0,00	0,00
Muut sidotut rahastot	12 926 490,17	14 798 985,71
Vararahasto	11 125 097,97	11 125 097,97
Käyvän arvon rahasto	1 801 392,20	3 673 887,74
Vapaat rahastot	10 131 962,29	10 131 962,29
Muut rahastot	10 131 962,29	10 131 962,29
Edellisten tilikausien voitto (tappio)	123 698 426,44	114 900 594,06
Tilikauden voitto (tappio)	13 671 163,43	12 164 391,44
OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ	280 535 782,33	262 502 465,32
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	2 553 652 970,18	2 198 256 177,54
TASEEN ULKOPUOLISET SITOUMUKSET		
Asiakkaan puolesta kolmannen hyväksi annetut sitoumukset	37 102 575,47	32 193 962,67
Takaukset ja pantit	37 102 575,47	32 193 962,67
Asiakkaan hyväksi annetut peruuttamattomat sitoumukset	155 510 603,49	83 956 685,24
Muut	155 510 603,49	83 956 685,24
TASEEN ULKOPUOLISET SITOUMUKSET YHTEENSÄ	192 613 178,96	116 150 647,91

KESKI-SUOMEN OSUUSPANKKI
Konsernin rahoituslaskelma

2017

2016

LIIKETOIMINNAN RAHAVIRTA

Kauden voitto	19 827 448,36	18 595 440,72
Kauden voittoon tehdyt oikaisut	-3 233 932,95	-3 956 039,64

LIIKETOIMINNAN VAROJEN LISÄYS (-) TAI VÄHENNYS (+)**-360 643 592,24** **-262 767 443,02**

Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset	0,00	0,00
Saamiset luottolaitoksilta	-226 596 490,91	-106 479 960,39
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	-134 129 249,41	-155 164 007,14
Leasingkohteet	0,00	0,00
Saamistodistukset	0,00	0,00
Osakkeet ja osuudet	106 623,06	0,01
Johdannais sopimukset	0,00	0,00
Sijoituskiinteistöt	48 687,56	198 109,49
Muut varat	-73 162,54	-1 321 584,99

LIIKETOIMINNAN VELKOJEN LISÄYS (+) TAI VÄHENNYS (-)**328 459 489,86** **236 487 495,38**

Velat luottolaitoksille ja keskuspankeille	222 005 957,84	105 672 108,42
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	108 747 208,20	130 115 871,69
Johdannais sopimukset ja muut kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät velat	0,00	0,00
Muut velat	-2 293 676,18	699 515,27

Maksetut tuloverot	-873 204,91	-1 608 937,01
Saadut osingot	10 035 087,37	10 799 182,56

A. LIIKETOIMINNAN RAHAVIRTA YHTEENSÄ**-6 428 704,51** **-2 450 301,01****INVESTOINTIEN RAHAVIRTA**

Eräpäivään asti pidettävien rahavarojen lisäykset	0,00	0,00
Eräpäivään asti pidettävien rahavarojen vähennykset	0,00	0,00
Tytär- ja osakkuusyritysten hankinnat	0,00	0,00
Tytär- ja osakkuusyritysten myynnit	0,00	0,00
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	-93 208,01	-97 201,62
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden luovutukset	0,00	0,00

B. INVESTOINTIEN RAHAVIRTA YHTEENSÄ**-93 208,01** **-97 201,62****RAHOITUKSEN RAHAVIRRAT**

Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat, lisäykset	0,00	0,00
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat, vähennykset	0,00	0,00
Velat, joilla on huonompi etuoikeus, lisäykset	0,00	0,00
Velat, joilla on huonompi etuoikeus, vähennykset	0,00	0,00
Osuus- ja osakepääoma, lisäykset	18 013 808,18	11 377 355,91
Osuus- ja osakepääoma, vähennykset	-8 412 600,00	-5 389 870,00
Maksetut osingot ja osuuspääoman korot	-3 217 880,93	-2 867 821,22
Maksetut bonukset omistajajäsenille	0,00	0,00
Muut oman pääoman erien rahamääräiset lisäykset	0,00	0,00
Muut oman pääoman erien rahamääräiset vähennykset	0,00	0,00

C. RAHOITUKSEN RAHAVIRTA YHTEENSÄ**6 383 327,25** **3 119 664,69****D. VALUUTTAKURSSIEN MUUTOSTEN VAIKUTUS RAHAVAROIHIIN****-64,27** **1,46****RAHAVAROJEN NETTOMUUTOS (A+B+C+D)****-138 649,54** **572 163,52****RAHAVARAT TILIKAUDEN ALUSSA****6 636 394,25** **6 064 230,73****RAHAVARAT TILIKAUDEN LOPUSSA****6 497 744,71** **6 636 394,25****RAHAVAROJEN MUUTOS****-138 649,54** **572 163,52**

Saadut korot	25 923 300,89	25 008 251,57
Maksetut korot	2 752 631,11	4 081 121,46

Kauden voittoon tehdyt oikaisut

Erät joihin ei liity maksutapahtumaa	0,00	0,00
Kaupankäynnin käyvän arvon muutos	64,27	-1,46
Valuuttatoiminnan realisoitumaton nettotulos	0,00	0,00
Sijoitusomaisuuden käyvän arvon muutos	4 220 690,82	3 304 401,23
Poistot, poistoeron ja vapaaehtoisten varausten muutos	-53 819,10	1 416 367,05
Saamisten arvonalentumiset	-7 400 868,94	-8 676 806,46
Muut	-3 233 932,95	-3 956 039,64
<u>Erät, jotka esitetään muualla kuin liiketoiminnan rahavirrassa</u>		
Myyntivoitot , investointien rahavirtaan kuuluva osuus	0,00	0,00
Myyntitappiot , investointien rahavirtaan kuuluva osuus	0,00	0,00
Maksetut bonukset omistajajäsenille	0,00	0,00
	0,00	0,00

Oikaisut yhteensä **-3 233 932,95** **-3 956 039,64**

Rahavarat

Käteiset varat	3 791 061,91	3 128 798,20
Vaadittaessa maksettavat saamiset luottolaitoksilta	2 706 682,80	3 507 596,05
Rahavarat yhteensä	6 497 744,71	6 636 394,25

KESKI-SUOMEN OSUUSPANKKI
Rahoituslaskelma

2017

2016

LIIKETOIMINNAN RAHAVIRTA

Kauden voitto	13 671 163,43	12 164 391,44
Kauden voittoon tehdyt oikaisut	2 711 210,66	2 362 229,89

LIIKETOIMINNAN VAROJEN LISÄYS (-) TAI VÄHENNYS (+)**-360 596 921,48** **-262 719 492,50**

Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset	0,00	0,00
Saamiset luottolaitoksilta	-226 596 490,91	-106 479 960,39
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	-134 129 249,41	-155 187 701,87
Leasingkohteet	0,00	0,00
Saamistodistukset	0,00	0,00
Osakkeet ja osuudet	106 623,06	0,01
Johdannais sopimukset	0,00	0,00
Sijoituskiinteistöt	98 877,16	217 222,64
Muut varat	-76 681,38	-1 269 052,89

LIIKETOIMINNAN VELKOJEN LISÄYS (+) TAI VÄHENNYS (-)**328 606 350,26** **236 552 324,61**

Velat luottolaitoksille ja keskuspankeille	222 005 957,84	105 672 108,42
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	108 909 761,76	130 091 868,41
Johdannais sopimukset ja muut kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät velat	0,00	0,00
Muut velat	-2 309 369,34	788 347,78

Maksetut tuloverot	-873 204,91	-1 608 937,01
Saadut osingot	10 035 087,37	10 799 182,56

A. LIIKETOIMINNAN RAHAVIRTA YHTEENSÄ**-6 446 314,67** **-2 450 301,01****INVESTOINTIEN RAHAVIRTA**

Eräpäivään asti pidettävien rahavarojen lisäykset	0,00	0,00
Eräpäivään asti pidettävien rahavarojen vähennykset	0,00	0,00
Tytär- ja osakkuusyritysten hankinnat	0,00	0,00
Tytär- ja osakkuusyritysten myynnit	0,00	0,00
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	-75 597,85	-97 201,62
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden luovutukset	0,00	0,00

B. INVESTOINTIEN RAHAVIRTA YHTEENSÄ**-75 597,85** **-97 201,62****RAHOITUKSEN RAHAVIRRAT**

Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat, lisäykset	0,00	0,00
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat, vähennykset	0,00	0,00
Velat, joilla on huonompi etuoikeus, lisäykset	0,00	0,00
Velat, joilla on huonompi etuoikeus, vähennykset	0,00	0,00
Osuus- ja osakepääoma, lisäykset	18 013 808,18	11 377 355,91
Osuus- ja osakepääoma, vähennykset	-8 412 600,00	-5 389 870,00
Maksetut osingot ja osuuspääoman korot	-3 217 880,93	-2 867 821,22
Maksetut bonukset omistajajäsenille	0,00	0,00
Muut oman pääoman erien rahamääräiset lisäykset	0,00	0,00
Muut oman pääoman erien rahamääräiset vähennykset	0,00	0,00

C. RAHOITUKSEN RAHAVIRTA YHTEENSÄ**6 383 327,25** **3 119 664,69****D. VALUUTTAKURSSIEN MUUTOSTEN VAIKUTUS RAHAVAROIHIIN****-64,27** **1,46****RAHAVAROJEN NETTOMUUTOS (A+B+C+D)****-138 649,54** **572 163,52****RAHAVARAT TILIKAUDEN ALUSSA****6 636 394,25** **6 064 230,73****RAHAVARAT TILIKAUDEN LOPUSSA****6 497 744,71** **6 636 394,25****RAHAVAROJEN MUUTOS****-138 649,54** **572 163,52**

Saadut korot	26 000 063,57	25 156 374,03
Maksetut korot	2 752 631,11	4 081 121,46

Kauden voittoon tehdyt oikaisut

Erät joihin ei liity maksutapahtumaa	0,00	0,00
Kaupankäynnin käyvän arvon muutos	64,27	-1,46
Valuuttatoiminnan realisoitumaton nettotulos	0,00	0,00
Sijoitusomaisuuden käyvän arvon muutos	11 832 699,69	11 384 228,26
Poistot, poistoeron ja vapaaehtoisten varausten muutos	-53 819,10	1 416 367,05
Saamisten arvonalentumiset	-9 067 734,20	-10 438 363,96
Muut	2 711 210,66	2 362 229,89
<u>Erät, jotka esitetään muualla kuin liiketoiminnan rahavirrassa</u>		
Myyntivoitot , investointien rahavirtaan kuuluva osuus	0,00	0,00
Myyntitappiot , investointien rahavirtaan kuuluva osuus	0,00	0,00
Maksetut bonukset omistajajäsenille	0,00	0,00
	0,00	0,00

Oikaisut yhteensä	2 711 210,66	2 362 229,89
--------------------------	---------------------	---------------------

Rahavarat

Käteiset varat	3 791 061,91	3 128 798,20
Vaadittaessa maksettavat saamiset luottolaitoksilta	2 706 682,80	3 507 596,05
Rahavarat yhteensä	6 497 744,71	6 636 394,25

OSUUSPANKIN TILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISPERIAATTEET

1.1 YLEISTÄ

Osuuspankki on jäsentensä omistama osuuskuntamuotoinen talletuspankki, joka harjoittaa toimialueellaan paikallista vähittäispankkitoimintaa.

Osuuspankki on osuuspankkien yhteenliittymän keskusyhteisö OP Osuuskunnan jäsenluottolaitos. OP Osuuskunta toimii koko OP Ryhmän strategisena omistusyhteisönä ja ryhmäohjauksesta ja valvonnasta vastaavana keskusyhteisönä.

Seuraavassa esitetään tilinpäätöksessä sovelletut keskeiset laatimisperiaatteet. Niitä on noudatettu johdonmukaisesti kaikilla esitettävillä tilikausilla, ellei muuta mainita.

1.2 KESKINÄINEN VASTUU JA OP RYHMÄ

Pankki- ja vakuutustoimintaa harjoittava osuuspankkien yhteenliittymä (jäljempänä OP Ryhmä) on osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista sekä talletuspankkien yhteenliittymästä annetuissa laeissa määritelty taloudellinen kokonaisuus, jossa OP Osuuskunta ja sen jäsenluottolaitokset vastaavat viime kädessä yhteisvastuullisesti toistensa veloista ja sitoumuksista. Osuuspankki yhdistellään OP Ryhmän tilinpäätökseen. Laissa talletuspankkien yhteenliittymästä määrätään, että OP Ryhmän tilinpäätös on laadittava keskusyhteisö OP Osuuskunnan ja sen jäsenluottolaitosten tilinpäätösten tai konsernitilinpäätösten yhdistelmänä. OP Osuuskunnalla ja sen jäsenosuuspankeilla ei ole toisiinsa nähden yleisten konsernilaskentaperiaatteiden tarkoittamaa määräysvaltaa, minkä vuoksi OP Ryhmälle on määritelty tekninen emoyhtiö. Yhdistelty tilinpäätös käsittää myös sellaiset yhteisöt, joissa edellä tarkoitetuilla yhteisöillä yhdessä on kirjanpitolaissa tarkoitettu määräysvalta. OP Ryhmän osuuspääoma muodostuu osuuspankkien jäsenten sellaisista osuismaksuista, joita pankilla on ehdoton oikeus kieltäytyä lunastamasta.

Jäljennös OP Ryhmän tilinpäätöksestä on saatavissa internet-osoitteesta www.op.fi tai ryhmän toimitiloista käyntiosoitteesta Gebhardinaukio 1, 00510, Helsinki.

1.3 LAATIMISPERUSTA

Osuuspankin tilinpäätös laaditaan ja esitetään luottolaitostoiminnasta annetun lain, valtiovarainministeriön luottolaitoksen ja sijoituspalveluyrityksen tilinpäätöstä, konsernitilinpäätöstä ja toimintakertomusta koskevan asetuksen, kirjanpitolain ja Finanssivalvonnan rahoitussektorin kirjanpitoa, tilinpäätöstä ja toimintakertomusta koskevan määräys- ja ohjekokoelman mukaisesti. Osuuspankkien yhteenliittymän keskusyhteisö OP Osuuskunta antaa lisäksi ohjeita yhtenäisten tilinpäätösperiaatteiden noudattamiseksi ja tilinpäätöksen laatimiseksi. Jäljempänä kuvatut tilinpäätöksen laatimisperiaatteet ovat yhteneväiset kaikille OP Osuuskunnan jäsenosuuspankeille. Kuitenkaan jäsenosuuspankillä ei välttämättä ole kaikkia laatimisperiaatteissa lueteltuja eriiä.

1.4 YHDISTELYPERIAATTEET

1.4.1 Konsernitilinpäätöksen laajuus

Osuuspankin konsernin muodostaa emo-osuuspankki ja sen tytäryritykset. Tytäryritykset ovat yrityksiä, joissa konsernilla on määräysvalta. Määräysvalta syntyy, kun konserni omistaa yli puolet äänivallasta tai sillä on muutoin määräysvalta. Tytäryritysten tilinpäätökset yhdistellään hankintamenetelmällä. Osakkuusyritykset, joissa konsernilla on huomattava vaikutusvalta, yhdistellään pääomaosuusmenetelmällä. Huomattava vaikutusvalta toteutuu, kun konserni omistaa 20 – 50 prosenttia yrityksen äänivallasta, tai kun konsernilla on muutoin huomattava vaikutusvalta, muttei määräysvaltaa.

Merkitykseltään vähäiset tytär- ja osakkuusyritykset jätetään yhdistelemättä konsernitilinpäätökseen. Tällaisia ovat tytär- ja osakkuusyritykset, joiden taseen loppusumma on vähemmän kuin yksi prosentti emoyrityksen taseen loppusummasta ja vähemmän kuin 10 miljoonaa euroa. Jos konsernin tällaisen tytär- tai

osakkuusyrityksen taseen loppusumma laskettuna yhteen muiden sellaisten konserniin kuuluvien tytär- ja osakkuusyritysten taseiden loppusummien kanssa on vähintään viisi prosenttia konsernitaseen loppusummasta, yhdistellään se konsernitiilinpäätökseen.

Tilikauden aikana hankitut tytär- ja osakkuusyritykset yhdistellään konsernitiilinpäätökseen hankintahetkestä lähtien. Tilikauden aikana myydyt tytär- ja osakkuusyritykset yhdistellään myyntihetkeen asti.

1.4.2 Konsolidointi

Tytäryritysten hankintamenot eliminoidaan hankintahetken taseen mukaisia omia pääomia vastaan. Hankintahetken oman pääoman määrän ylittävä tai alittava osuus hankintamenosta esitetään taseessa konserniliikearvona tai konsernireservinä siltä osin kuin niitä ei ole kohdistettu omaisuus- tai velkaerien lisäykseksi tai vähennykseksi. Konserniliikearvo poistetaan pääsääntöisesti viiden vuoden kuluessa suunnitelman mukaan.

Konsernitiilinpäätöstä laadittaessa eliminoidaan konsernin sisäiset liiketapahtumat, sisäiset katteet, sisäinen voitonjako sekä keskinäiset saamiset ja velat. Vähemmistön osuus erotetaan tuloksesta ja omasta pääomasta ja esitetään omana eräänä tuloslaskelmassa ja taseessa omassa pääomassa. Vähemmistön osuus tytäryhtiön kiinteistöistä esitetään muissa kiinteistöissä.

Osakkuusyrityksistä konsernituloslaskelmaan sisällytetään konsernin omistusosuutta vastaava osuus näiden yritysten tilikauden voitosta tai tappiosta ja esitetään tuloslaskelmassa omana eräänä rivillä Osuus osakkuusyritysten tuloksesta. Tuloksessa huomioidaan myös osakkuusyritysten poistoeron ja vapaaehtoisten varausten muutos laskennallisella verovelalla vähennettynä. Konsernitaseessa osakkuusyritysten hankintameno ja konsernin edellisen tilikauden tulokseen ja tilikauden tulokseen lisätään tai vähennetään konsernin osuus hankinnan jälkeisistä muutoksista nettovarallisuudesta.

Konserniin kuuluva kiinteistöyhtiö voi jättää erillistiilinpäätöksessään tekemättä suunnitelman mukaiset poistot. Konsernitiilinpäätöksessä poistot oikaistaan suunnitelman mukaisiksi.

1.5 RAHOITUSINSTRUMENTIT

1.5.1 Käyvän arvon määrittäminen

Käypä arvo on se hinta, joka saataisiin omaisuuserän myynnistä tai maksettaisiin velan siirtämisestä markkinaosapuolten välillä arvostuspäivänä toteutuvassa tavanmukaisessa liiketoimessa.

Rahoitusinstrumentin käypä arvo määritellään joko toimivilta markkinoilta saatavien hintanoteerauksien avulla tai jos toimivia markkinoita ei ole, omia arvostusmenetelmiä käyttäen. Markkinoiden katsotaan olevan toimivat, jos hintanoteerauksia on helposti ja säännönmukaisesti saatavissa ja ne kuvastavat todellisia ja säännönmukaisesti toistuvia, toisistaan riippumattomien osapuolten välisiä markkinatransaktioita. Rahoitusvarojen noteerattuna markkinahintana käytetään senhetkistä ostokurssia.

Mikäli markkinoilla on vakiintunut arvostuskäytäntö rahoitusinstrumentille, jolle ei saada suoraan markkinahintaa, niin käypä arvo perustuu markkinoilla yleisesti käytettyyn markkinahinnan laskentamalliin ja mallin käyttämien syöttötietojen markkinanoteerauksiin.

Mikäli arvostuskäytäntö ei ole markkinoilla vakiintunut, käytetään markkina-arvon määrittämisessä asianomaiselle tuotteelle laadittua omaa arvostusmallia. Arvostusmallit pohjautuvat yleisesti käytettyihin laskentamenetelmiin ja ne kattavat kaikki ne osatekijät, jotka markkinaosapuolet ottaisivat huomioon hintaa asettaessaan sekä ovat yhdenmukaisia rahoitusinstrumenttien hinnoittelussa käytettävien hyväksytyjen taloudellisten menetelmien kanssa.

Arvostusmenetelminä käytetään viimeaikaisten toteutuneiden markkinatransaktioiden hintoja, diskontattujen rahavirtojen menetelmää, sekä toisen olennaisilta osin samanlaisen instrumentin tilinpäätöshetken käypää arvoa. Arvostusmenetelmissä otetaan huomioon arvio luottoriskistä, käytettävistä diskonttauskoroista, ennenaikaisen takaisinmaksun mahdollisuudesta ja muista sellaisista tekijöistä, jotka vaikuttavat rahoitusinstrumentin käyvän arvon määrittämiseen luotettavasti.

Rahoitusinstrumenttien käyvät arvot jaetaan kolmeen eri hierarkiatasoon sen mukaan, miten käypä arvo on määritelty:

- täysin samanlaisille varoille tai veloille toimivilla markkinoilla noteeratut käyvät arvot (taso 1)
- käyvät arvot, jotka on määritetty käyttäen syöttötietoina muita kuin tason 1 noteerattuja hintoja, jotka ovat todennettavissa varoille tai veloille, joko suoraan (esim. hintoina) tai välillisesti (esim. johdettuina hinnoista) (taso 2)
- käyvät arvot on määritetty käyttäen varoille tai veloille syöttötietoja, jotka eivät perustu todennettavissa oleviin markkinahintoihin (taso 3).

Se käypien arvojen hierarkian taso, jolle tietty käypään arvoon arvostettu erä on kokonaisuudessaan luokiteltu, on määritetty koko kyseisen käypään arvoon arvostetun erän kannalta merkittävän alimmalla tasolla olevan syöttötiedon perusteella. Syöttötiedon merkittävyys on arvioitu kyseisen käypään arvoon arvostetun erän suhteen kokonaisuudessaan.

1.5.2 Luokittelu ja arvostaminen

Rahoitusinstrumentit luokitellaan neljään ryhmään: käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat ja –velat, eräpäivään asti pidettävät sijoitukset, lainat ja muut saamiset sekä myytävissä olevat rahoitusvarat. Luokittelu riippuu siitä, mihin tarkoitukseen kyseiset rahoitusvarat ja -velat on hankittu. Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat ja –velat voivat jakaantua kahteen alaryhmään, jotka ovat kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät rahoitusvarat ja -velat sekä alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi luokitellut rahoitusvarat ja –velat.

Rahoitusvarojen kirjaamisperusteena käytetään kaupantekopäivää. Rahoitusvaroihin kuuluva erä kirjataan pois taseesta, kun sopimusperusteinen oikeus rahoitusvaroihin kuuluvan erän rahavirtoihin on lakannut.

Saamisen hankintamenoksi kirjataan käypä arvo, joka pääsääntöisesti on se määrä, joka siitä on hankintahetkellä maksettu. Hankintameno sisällytetään transaktiomenot, jotka kohdistuvat lainoihin ja muihin saamisiin, eräpäivään asti pidettäviin sijoituksiin ja myytävissä oleviin rahoitusvaroihin. Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien rahoitusvarojen transaktiomenot kirjataan kuluksi hankintahetkellä.

1.5.2.1 Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät rahoitusvarat ja –velat

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettäviin varoihin luokitellaan saamistodistukset sekä osakkeet ja osuudet, jotka on hankittu tarkoituksena hyötyä lyhyen aikavälin markkinahintojen muutoksista. Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävänä käsitellään myös kaikki johdannaissopimukset, paitsi tehokkaaseen suojaussuhteeseen määritetyt johdannaiset ja takaussopimusjohdannaiset.

1.5.2.2 Alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi luokitellut rahoitusvarat ja -velat

Tilinpäätökseen voidaan tietyin edellytyksin merkitä käypään arvoon myös muita tietyt ehdot täyttäviä rahoitusvaroja ja –velkoja, jos päätös näiden erien pysyvistä käypään arvoon merkitsemisestä tehdään tällaista erää ensimmäistä kertaa kirjanpitoon merkittäessä. Osuuspankissa tähän erään voidaan merkitä vain sellainen rahoitusvaroihin kuuluva instrumentti, johon liittyy yksi tai useampi sellainen kytketty johdannainen, joka kirjanpidossa muutoin pitäisi esittää erillään tästä instrumentista ja arvostaa käypään arvoon.

Alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi luokitellut rahoitusvarat ja –velat arvostetaan käypään arvoon ja käyvän arvon muutokset sekä myyntitulokset kirjataan tuloslaskelman erään Arvopaperikaupan nettotuotot.

1.5.2.3 Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset

Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset ovat rahoitusvaroja, joihin liittyvät maksusuoritukset ovat kiinteitä tai määritettävissä, jotka erääntyvät määrättynä päivänä ja jotka on hankittu aikomuksella ja kyvyllä pitää eräpäivään

saakka. Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset kirjataan alun perin käypään arvoon, johon lisätään transaktiomenot. Myöhemmin ne arvostetaan kirjanpidossa jaksotettuun hankintamenuon efektiivisen koron menetelmällä. Joukkovelkakirjalainojen nimellisarvon ja hankintahinnan välinen erotus jaksotetaan korkotuotoksi sopimuksen jäljellä olevalle juoksuajalle. Vastaerä kirjataan arvopaperin kirjanpitoarvon lisäykseksi tai vähennykseksi.

Eräpäivään asti pidettävien sijoitusten arvonalentumista tarkastellaan samojen periaatteiden mukaisesti kuin lainojen ja saamisten arvonalentumista. Saamistodistuksen arvonalentumisena kirjataan sen kirjanpitoarvon ja sitä alhaisemman vastaisten rahavirtojen nykyarvon erotus. Arvonalentumistappio kirjataan tulosvaikutteisesti tuloslaskelman erään Muiden rahoitusvarojen arvonalentumistappiot.

Mikäli on olemassa objektiivista näyttöä siitä, että eräpäivään pidettäviin rahoitusvaroihin kuuluvan joukkovelkakirjan arvo on alentunut, kirjataan arvonalentumistappio tulosvaikutteisesti tuloslaskelman erään Muiden rahoitusvarojen arvonalentumistappiot.

1.5.2.4 Lainat ja muut saamiset

Lainoiksi ja muiksi saamisiksi luokitellaan rahoitusvarat, jotka ovat osuuspankin myöntämiä luottoja ja niihin rinnastettavia rahoitussopimuksia sekä noteeraamattomia saamistodistuksia.

Lainat ja muut saamiset arvostetaan jaksotettuun hankintamenuon efektiivisen koron menetelmällä. Jos lainan tai saamisen arvo on tilinpäätöspäivänä arvonalentumisen johdosta alhaisempi kuin jaksotettu hankintamenu, arvostetaan se arvonalentumistappiolla vähennettyyn jaksotettuun hankintamenuon.

Lainoista ja muista saamisista kirjataan saamiskohtaisia ja saamisryhmäkohtaisia arvonalentumisia. Arvonalentuminen kirjataan silloin, kun on saatu objektiivista näyttöä siitä, että saamista ei saada perityksi täysimääräisesti.

Saamisen arvo on alentunut, jos sen arvioitujen vastaisten rahavirtojen nykyarvo – vakuu huomioon otettuna – ovat pienemmät kuin luoton pääoman ja maksamattomien korkojen yhteenlaskettu kirjanpitoarvo. Tulevat rahavirrat diskontataan lainan alkuperäisellä efektiivisellä korolla. Jos laina on vaihtuvakorkoinen, diskonttauskorkona käytetään tarkasteluhetken sopimuksen mukaista korkoa. Tulosvaikutteisesti kirjattavan arvonalentumistappion suuruus on lainan kirjanpitoarvon ja sitä alhaisemman vastaisten rahavirtojen nykyarvon erotus.

Arvonalentumisen arviointiprosessi on kaksivaiheinen. Arvonalentumista arvioidaan saamiskohtaisesti yksittäin merkittävistä lainoista ja saamisista. Jos lainoja ja muita saamisista ei tarkastella saamiskohtaisesti, ne tulevat saamisryhmäkohtaisen arvonalennuslaskennan piiriin. Ryhmäkohtaisena arvonalentumisena kirjataan syntyneet mutta ei vielä raportoidut tappiot, joita ei vielä voida kohdistaa tietyille asiakaslainalle. Ryhmäkohtainen arvonalentuminen perustuu taloudellisen pääomavaateen laskennassa käytettävään tilastolliseen malliin. Mallissa saamiset ryhmitellään luottoriskiominaisuuksiltaan samankaltaisiin ryhmiin. Ryhmäkohtaisen arvonalentumisen lasketaan odotetun tappion perusteella, jonka lisäksi laskennassa huomioidaan vakuuksien diskontatut nykyarvot. Lisäksi mallissa arvioidaan tappion synnyttävän tapahtuman ajankohtaa ns. havainnointiviiveen avulla.

Jos luoton maksusuunnitelmaa muutetaan, muutoksen syy ja vakavuusaste luokitellaan sisäisellä asteikolla. Osa maksusuunnitelmien muutoksista tehdään asiakassuhteiden hoidon perusteella eivätkä ne johdu asiakkaan maksukyvyn heikkenemisestä. Nämä muutokset eivät vaikuta arvonalentumisen kirjaamiseen. Joissakin tapauksissa asiakkaan heikentyneestä maksukyvystä johtuen annetaan myönnytys lainaehtoihin esim. lyhennysvapaa rajoitetuksi ajaksi tai muu luoton uudelleenjärjestely, jolla pyritään turvaamaan asiakkaan maksukyky ja rajoittamaan vastuiden luottoriskiä. Maksusuunnitelman muutokset, jotka johtuvat asiakkaan heikentyneestä maksukyvystä vaikuttavat yhdessä muiden kriteerien kanssa asiakkaan luottoluokitusta heikentävästi ja siten lisäävät ryhmäkohtaisen arvonalennuksen määrää. Korkeimman vakavuusasteen maksusuunnitelman muutoksella on vaikutus myös luoton ohjautumiseen saamiskohtaisen arvonalentumistapauksen piiriin. Maksusuunnitelmien muutosten kehitystä raportoidaan säännöllisesti johdolle asiakkaiden maksukykyä ennakoivana mittarina.

Arvonalentumiset kirjataan luottojen tase-erän vähennykseksi ja tuloslaskelmassa erään Arvonalentumistappiot luotoista ja muista sitoumuksista. Arvonalentumisen kirjaamisen jälkeen koron tulouttamista jatketaan arvonalennetulle määrälle.

Laina poistetaan taseesta, kun kaikki perintätoimet on suoritettu loppuun, tai taseesta poiskirjaamisesta on tehty muutoin erillinen päätös. Taseesta poiskirjaamisen jälkeen saadut suoritukset kirjataan tuloslaskelmaan saamisten arvonalentumisten oikaisuiksi.

Mikäli on saatu objektiivista näyttöä saamiskohtaisen arvonalentumisen testauksessa aiemmin mukana olleen asiakkaan maksukyvyn palautumisesta, arvonalentumisen määrä arvioidaan uudelleen ja maksukyvyn parantumisesta aiheutuneet muutokset kirjataan tuloslaskelmaan.

1.5.2.5 Myytävissä olevat rahoitusvarat

Myytävissä olevat rahoitusvarat ovat rahoitusvaroja, joita ei sisällytetä edellä mainittuihin rahoitusvarojen ryhmiin. Myytävissä olevat rahoitusvarat muodostuvat pääasiassa saamistodistuksista, pitkäaikaisista osakesijoituksista ja muista toiminnalle välttämättömistä osakkeista ja osuuksista. Myytävissä olevat rahoitusvarat kirjataan ostohetkellä taseeseen hankintameno, joka on niistä maksetun vastikkeen käypä arvo lisättynä hankintaan suoraan kohdistettavilla transaktiomenoilla. Myytävissä olevat rahoitusvarat arvostetaan taseessa käypään arvoon. Silloin kun käypää arvoa ei voida luotettavasti määrittää, toiminnalle välttämättömät osakkeet ja osuudet sekä muut noteeraamattomat osakkeet ja osuudet arvostetaan hankintameno. Käyvän arvon muutokset kirjataan oman pääoman Käyvän arvon rahastoon, josta ne kirjataan tuloslaskelman erään Myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot, kun omaisuuserä myydään, saamistodistus erääntyy tai sen arvon on todettu alentuneen. Samaan tuloslaskelman erään kirjataan myös näiden rahoitusvarojen myyntitulokset.

Myytävissä olevien rahoitusvarojen kohdalla objektiiviseksi näytöksi katsotaan saamistodistusten osalta esimerkiksi liikkeeseenlaskijan luottoriskiluokituksen huomattava negatiivinen muutos tai oman pääoman ehtoisen instrumentin osalta sen käyvän arvon merkittävä tai pitkäaikainen aleneminen alle sen hankintameno. Arvonalentumistappio kirjataan tulosvaikutteisesti tuloslaskelman erään Myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot.

Jos myytävissä oleviin rahoitusvaroihin luokiteltujen rahoitusvarojen käypä arvo myöhemmin nousee ja nousun voidaan objektiivisesti todeta liittyvän arvonalentumistappiokirjauksen jälkeiseen tapahtumaan, arvonalentumistappio peruutetaan ja kirjataan tuloslaskelmaan.

1.5.2.6 Muut rahoitusvelat

Muut rahoitusvelat luokkaan sisällytetään muut kuin käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi luokitellut rahoitusvelat. Velka merkitään taseeseen arvoon, joka siitä on hankintahetkellä saatu. Velan nimellisarvon ja hankintahinnan välinen erotus jaksetaan korkokuluksi efektiivisen koron menetelmällä sopimuksen jäljellä olevalle juoksuajalle. Vastaerä kirjataan velan kirjanpitoarvon lisäykseksi tai vähennykseksi.

Osuuspankki voi osallistua OP-Asuntoluottopankki Oyj:n väliluottomalliin, jossa osuuspankki saa rahoitusvelkoihin merkittävän väliluoton OP-Asuntoluottopankki Oyj:ltä, kun osuuspankin taseessa olevia asuntovakuudellisia luottoja merkitään OP-Asuntoluottopankki Oyj:n joukkovelkakirjalainojen vakuudeksi.

1.5.3 Pitkäaikaissästämissopimukset

Osuuspankit, jotka tarjoavat PS-palveluja, vastaanottavat asiakkaan suorittamat maksut tarkoitusta varten avatulle talletussuojan piiriin kuuluvalla säästämistilille. Jos säästövarat jätetään säästämistilille tai sijoitetaan osuuspankin tarjoamalle muulle talletustilille, merkitään säästövarat pankin taseessa talletusvelkoihin. Jos säästövarat sijoitetaan sopimuksen mukaisesti muihin sijoituskohteisiin, kirjataan sijoitetut varat pois säästämistililtä ja pankki kirjaa ne taseen ulkopuoliseen säästämissopimuskohtaiseen reskontraan.

Säästövarojen sijoittamisesta saadut korot, osingot ja muut tuotot sekä sijoituskohteiden ja niihin liittyvien oikeuksien luovutuksesta ja pääoman takaisinmaksusta kertyvät varat kirjataan taseessa olevalle säästämistilille, jollei varoja välittömästi sijoiteta uudelleen. Säästämissopimuksen mukaiset kulut ja palkkiot kirjataan tulosvaikutteisesti säästämistiliä veloittaen.

1.5.4 Arvopapereiden osto- ja myyntisopimukset

Molempia osapuolia velvoittavin takaisinmyyntiehdoin ostettujen arvopapereiden ostohinta merkitään taseeseen saamiseksi vastapuolen mukaan määräytyvään tase-erään. Ostohinnan ja takaisinmyyntihinnan erotus jaksotetaan korkotuotoksi sopimuksen voimassaoloajalle.

Molempia osapuolia velvoittavin takaisinostoehdoin myytyjen arvopapereiden myyntihinta kirjataan rahoitusvelaksi vastapuolen mukaan määräytyvään tase-erään. Myyntihinnan ja takaisinostohinnan erotus jaksotetaan korkokuluksi sopimuksen voimassaoloajalle. Takaisinostovelvollisuuksin myydyt arvopaperit sisällytetään alkuperäiseen tase-erään luovutuksesta huolimatta.

1.5.5 Johdannaissopimukset

Osuuspankki tekee johdannaissopimuksia suojaustarkoituksessa joko taloudellisina suojina tai kirjanpidollisen suojauslaskennan säännöin. Sopimusvastapuolena on aina OP Yrityspankki Oyj. Suojauksessa käytetään korkojohdannaisia.

Johdannaiset kirjataan alun perin käypään arvoon ja sen jälkeen ne arvostetaan käypään arvoon. Tästä syntyvän voiton tai tappion kirjaaminen riippuu siitä, onko johdannainen määritelty suojaustarkoitukseen ja minkä luonteista erää se suojaa.

Johdannaissopimuksista taseeseen merkityt positiiviset arvomuutokset kirjataan taseen vastaavaa -puolen erään Johdannaissopimukset ja negatiiviset taseen vastattavaa -puolen erään Johdannaissopimukset. Koronvaihtosopimusten vaihdettavat korot jaksotetaan ajan kulumisen perusteella taseen siirtosaamisiin ja siirtovelkoihin sekä vastaerät nettona tuloslaskelman korkoihin.

1.5.5.1 Taloudelliset suojat

Taloudellisessa suojaamisessa suojataan tiettyä tase-erää, positiota tai kassavirtaa tulevaisuuden arvomuutoksia vastaan sovellettavan riskienhallintastrategian mukaisesti. Koska suojauksen tehokkuutta ei ole tarkoituksenmukaista todentaa suojauslaskennan säännöillä, suojaustapaa kutsutaan muutoin suojaavaksi. Taloudellisessa suojauksessa johdannaissopimuksen käyvän arvon muutokset kirjataan tuloslaskelmaan arvopaperikaupan nettotuottoihin.

Enimmäis- ja vähimmäiskorkoehtoisten yritysluottojen korkoriski suojataan luottokohtaisesti ostamalla sovitulle korkoputkiehdolle vastakkaismerkkinen johdannaispari. Kytkeytyt johdannaiset ja niitä kattavat korkokatto- ja lattiajohdannaiset arvostetaan käypään arvoon. Arvostustulokset kirjataan korkoihin.

1.5.5.2 Suojauslaskenta

Suojauslaskenta tarkoittaa tehokkaaksi todennetun suojaussuhteen kirjanpidollista laskentakäytäntöä, jossa suojaavan instrumentin käyvän arvon muutokset kumoavat suojatun kohteen käyvän arvon tai rahavirtojen muutokset kokonaan tai osittain.

Suojauslaskenta käsittää korkoriskin suojauksen soveltamalla käyvän arvon tai rahavirran suojausta.

Osuuspankeilla voi olla suojauslaskennan piirissä sekä rahoitusvaroja että rahoitusvelkoja, kuten lainat ja saamiset –ryhmään sisältyvä yksittäinen luotto tai luottokanta, myytävissä olevien arvostusryhmään kuuluva saamistodistus sekä muiden rahoitusvelkojen yksilöity määräaikaistalletuserä tai liikkeeseen laskettu emissio. Osuuspankit käyttävät korkosuojaukseen sekä perinteisiä koronvaihtosopimuksia että OTC swap-johdannaisia. Vastapuolena on aina OP Yrityspankki Oyj.

Suojaukseen käytettyjen johdannaisten ja suojauksen kohteet yksilöidään suojausta aloitettaessa. Samoin dokumentoidaan suojaussuunnitelma ja suojauksen tavoitteet. Lisäksi jokaisena tilinpäätöspäivänä osoitetaan suojauksen tehokkuus.

1.5.5.3 Käyvän arvon suojauslaskenta

Käyvän arvon suojausta sovelletaan kiinteäkorkoisten lainojen korkoriskiltä suojautumiseen. Suojaavan johdannaisinstrumentin ja suojattavan kohteen korkoriskistä johtuvat käyvän arvon muutokset kirjataan suojauslaskennan nettotuottoihin.

1.5.5.4 Rahavirran suojauslaskenta

Euribor –sidonnaisen luottokannan tulevien korkovirtojen korkomuutosta suojaavat koronvaihtosopimukset, jotka on dokumentoitu rahavirtaa suojaaviksi ja jotka ovat suojauksessa tehokkaita, kuuluvat rahavirran suojauslaskennan piiriin.

Rahavirran suojauksessa euribor-sidonnaisen luottokannan tulevaa korkovirtaa vaihdetaan koronvaihtosopimuksilla kiinteään korkoon.

Koronvaihtosopimuksista jaksotettavat siirtyvät korot kirjataan suoriteperusteisesti. Korkokertymät esitetään taseen siirtosaamisissa tai siirtoveloissa. Molempien vastaerä kirjataan nettona korkokatteen Korkotuotot johdannaissopimuksista –erään. Nettokorko on joko korkotuotto tai korkotuoton oikaisu.

Rahoitusjohdannaisena käytettävät koronvaihtosopimukset arvostetaan käypään arvoon sopimuskohtaisesti. Käyvän arvon muutosten tehokas osuus kirjataan suoraan omaan pääomaan käyvän arvon rahastoon laskennallisella verovelalla vähennettynä. Tehoton osuus kirjataan tuloslaskelmaan.

1.6 TILINPÄÄTÖSERIEN NETOTTAMINEN

Tuloslaskelmassa ilmoitetaan tuotto- ja kuluerät erikseen niitä toisistaan vähentämättä, jollei tuoton ja kulun yhdistäminen yhdeksi eräksi ole perusteltua oikean ja riittävän kuvan antamiseksi.

Milloin osuuspankilla on saaminen siltä, jolle pankki itse on velkaa, esitetään saaminen ja velka taseessa erikseen, jollei pankilla ole lakisääteistä oikeutta kuittaamiseen ja jollei pankki aio käyttää oikeuttaan kuittaukseen.

1.7 ULKOMAAN RAHAN MÄÄRÄISET ERÄT

Ulkomaan rahan määräinen omaisuus, velat ja muut sitoumukset muutetaan Suomen rahaksi käyttäen tilinpäätöspäivän kurssia. Ulkomaan rahan määräisten erien muuttamisesta Suomen rahaksi syntyvät kurssierot kirjataan tuloslaskelman erään Valuuttatoiminnan nettotuotot.

1.8 OSAKKEET JA OSUUDET OMISTUSYHTEYSYRITYKSISSÄ JA SAMAN KONSERNIIN KUULUVISSA YRITYKSISSÄ

Osakkeet ja osuudet sekä muut oman pääoman ehtoiset sijoitukset omistusyhteisyyksiin sekä samaan konserniin kuuluviin yrityksiin merkitään hankintameno, tai jos erän arvon todetaan tilinpäätöspäivänä arvonalentumisen johdosta olevan alempi kuin hankintameno, arvonalentumistappiolla vähennetty hankintameno. Arvonalentumiset kirjataan tuloslaskelman erään Muiden rahoitusvarojen arvonalentumistappiot.

1.9 AINEETTOMAT HYÖDYKKEET

Kirjanpitolain 5 luvun 5 a §:n mukaiset aineettomaan omaisuuteen kuuluvien vastikkeellisesti hankittujen oikeuksien ja varojen hankintameno aktivoidaan ja poistetaan suunnitelman mukaan vaikutusaikanaan. Myös mahdollisesti aktivoidut muut pitkävaikutteiset menot poistetaan suunnitelman mukaan vaikutusaikanaan.

Aineettomat hyödykkeet arvostetaan alun perin hankintamenoon. Jos aineettoman hyödykkeen tulevaisuudessa kerryttämä tulo on pysyvästi alhaisempi kuin sen poistamaton hankintameno, kirjataan erotus arvonalennuksena kuluksi.

Kirjanpitolain 5 luvun 8 §:n mukaiset kehittämismenot aktivoidaan, jos niiden odotetaan tuottavan tuloa useampana tilikautena. Aktivoidut kehittämismenot poistetaan suunnitelman mukaan vaikutusaikanaan. Mikäli vaikutusaikaa ei voida arvioida luotettavalla tavalla, kehittämismenot poistetaan enintään kymmenessä vuodessa.

Aineettomien hyödykkeiden suunnitelman mukaiset poistot ja arvonalentumiset kirjataan tuloslaskelman erään Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä.

1.10 AINEELLISET HYÖDYKKEET

1.10.1 Sijoituskiinteistöt

Sijoituskiinteistöjä omistetaan vuokratuottojen, omaisuuden arvonnousujen tai molempien hankkimiseksi. Sijoituskiinteistöiksi luetaan myös sellaiset kiinteistöyhteisöjen osakkeet, jotka oikeuttavat vuokrattavien tilojen hallintaan sekä maksamatta jääneen saamisen sijaan tulevat kiinteistöt. Jos suorassa omistuksessa olevasta kiinteistöstä osa vuokrataan ja oman käytön osuus on vähäinen (alle viisi prosenttia pinta-alasta), luokitellaan se sijoituskiinteistöksi. Jos osa tavallisen kiinteistöyhtiön omistamista tiloista on sijoituskäytössä ja oman käytön osuus on vähäinen (alle viisi prosenttia kiinteistöyhtiön omistamien tilojen pinta-alasta), luokitellaan osakkeet sijoituskiinteistöiksi.

Rakennukset merkitään taseeseen suunnitelman mukaisilla poistoilla vähennettyyn hankintamenoon. Kiinteistöyhteisöjen osakkeet sekä maa-, vesi- ja metsäalueet merkitään hankintamenoon. Kiinteistöihin voi kohdistua arvonorotuksia, joiden vastaerä on kirjattu arvonorotusrahoon. Arvonorotuksista ei tehdä poistoja. Kiinteistöjen perusrakennusmenot aktivoidaan ja kirjataan suunnitelman mukaisin poistoin kuluksi.

Mikäli sijoituskiinteistön todennäköinen luovutushinta on pysyvästi alempi kuin kirjanpitoarvo, kirjanpitoarvon ja todennäköisen luovutushinnan erotus poistetaan sinä tilikautena, jolloin arvonalennus todetaan.

Sijoituskiinteistöiksi luokiteltujen liike-, toimisto- ja teollisuustilojen käypä arvo määritellään pääasiassa suoraan pääomitukseen perustuvalla tuottoarvomenetelmällä. Maa-, vesi- ja metsäalueiden sekä asuntojen käypä arvo arvioidaan pääasiassa kauppahintamenetelmällä. Arvonalennusten kirjaaminen perustuu niiden pysyvyyteen ja olennaisuuteen.

Sijoituskiinteistöjen tuotot, kulut, myyntivoitot ja –tappiot, suunnitelman mukaiset poistot ja arvonalentumiset kirjataan tuloslaskelman erään Sijoituskiinteistöjen nettotuotot.

Sijoituskiinteistöksi rakennettavat uudet kiinteistöt (tai kiinteistöyhteisöosakkeet) kirjataan ennen valmistumista IAS 40-standardin mukaisesti keskeneräiseksi käyttöomaisuushyödykkeeksi sijoituskiinteistöjen ryhmään ja otetaan huomioon sijoituskiinteistöjen käyvän arvon määrittelyssä jo ennen valmistumista.

1.10.2 Muut kiinteistöt

Muilla kiinteistöillä tarkoitetaan omassa käytössä olevia kiinteistöjä, jotka ovat pankin omassa käytössä konttori-, varasto- tai muina sellaisina tiloina taikka henkilökunnan asumis-, virkistys- tai muussa sellaisessa käytössä, sekä kiinteistöyhteisöjen osakkeet, jotka oikeuttavat tällaisten tilojen hallintaan. Omassa käytössä oleviksi kiinteistöiksi luetaan myös sellaiset suorassa omistuksessa olevat kiinteistöt, joista osa on vuokrattu, mutta vuokrattujen tilojen osuutta ei voida myydä erikseen, ja oman käytön osuus tällaisissa tiloissa on yli viisi prosenttia pinta-alasta. Tavallisen kiinteistöyhtiön osakkeet luetaan omassa käytössä oleviksi, jos yhtiön omistamista tiloista yli viisi prosenttia on omassa käytössä.

Omassa käytössä olevien kiinteistöjen tasearvoa määritettäessä otetaan lähtökohdaksi hyödykkeen arvo varsinaisen liiketoiminnan tulonodotuksiin. Rakennukset merkitään taseeseen suunnitelman mukaisilla poistoilla vähennettyyn hankintamenoon. Kiinteistöyhteisöjen osakkeet sekä maa-, vesi- ja metsäalueet merkitään hankintamenoon.

Omassa käytössä olevien kiinteistöjen osalta arvioidaan jokaisen tilinpäätöksen yhteydessä, onko mitään viitteitä siitä, että jonkin kiinteistön arvo on alentunut. Viitteitä arvon alentumisesta ovat merkittävä markkina-arvon

alentumien, todisteet epäkuranttiudesta tai fyysisestä vahingoittumisesta. Jos omassa käytössä olevan kiinteistön todennäköisesti tulevaisuudessa kerryttämän tulon arvioidaan olevan pysyvästi vielä poistamatonta hankintamenoa pienempi, erotus kirjataan arvonalennuksena kuluksi.

Kiinteistöihin voi kohdistua arvonkorotuksia, joiden vastaerä on kirjattu arvonkorotusrahastoon. Arvonkorotuksista ei tehdä poistoja. Kiinteistöjen perusparannusmenot aktivoidaan ja kirjataan suunnitelman mukaisin poistoin kuluksi.

Omassa käytössä olevien kiinteistöjen tuotot ja myyntivoitot kirjataan tuloslaskelman erään Liiketoiminnan muut tuotot sekä kulut ja myyntitappiot tuloslaskelman erään Liiketoiminnan muut kulut. Suunnitelman mukaiset poistot ja arvonalentumiset kirjataan tuloslaskelman erään Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä.

Konsernitilinpäätöksessä vähemmistön osuus tytäryhtiön kiinteistöistä esitetään muissa kiinteistöissä ja niihin kohdistuvat tuotot esitetään tuloslaskelman erässä Liiketoiminnan muut tuotot ja kulut erässä Liiketoiminnan muut kulut.

1.10.2.1 Arvonkorotusten periaatteet ja niiden kohteiden arvonnäytysmenetelmät

Arvonkorotuksia voidaan tehdä maa-alueisiin ja kiinteistöyhteisöjen osakkeisiin ja osuuksiin, joiden todennäköinen luovutushinta tilinpäätöspäivänä on pysyvästi alkuperäistä hankintamenoa olennaisesti suurempi. Arvonkorotusten kohteena olevien maa-alueiden ja kiinteistöyhteisöjen osakkeiden arvot perustuvat arviokirjoihin.

1.10.2.2 Taseesta pois kirjaaminen

Sijoituskiinteistö tai omassa käytössä oleva kiinteistö kirjataan pois taseesta, kun se luovutetaan tai kun kiinteistö poistetaan pysyvästi käytöstä eikä sen luovuttamisesta ole odotettavissa vastaista taloudellista hyötyä.

1.10.2.3 Muut aineelliset hyödykkeet

Muut aineelliset hyödykkeet merkitään taseeseen hankintamenoa ja kirjataan vaikutusaikaan suunnitelman mukaan poistoina kuluksi.

Jos hyödykkeen tulevaisuudessa kerryttämä tulo on pysyvästi alhaisempi kuin sen poistamaton hankintameno, kirjataan erotus arvonalennuksena kuluksi.

Hyödykkeiden suunnitelman mukaiset poistot ja arvonalentumiset kirjataan tuloslaskelman erään Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä.

1.10.3 Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet ja niiden muutokset

Rakennusten ja muiden kuluvien aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden hankintameno poistetaan vaikutusaikanaan hyödykkeen taloudellisen pitoajan perusteella ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaan tasapoistoin. Maa-alueista ja kiinteistöyhteisöjen osakkeista ei tehdä poistoja. Poistojen tekeminen aloitetaan sen jälkeen kun kohde on hankittu tai kun se on valmistunut ja otettu käyttöön.

Taloudelliset vaikutusajat ovat pääsääntöisesti seuraavat:

Rakennukset	30 – 40 vuotta
Koneet ja kalusto	3 – 6 vuotta
Muut aineelliset hyödykkeet ja aineettomat hyödykkeet	3 – 10 vuotta

1.11 VUOKRASOPIMUKSET

Vuokrasopimukset luokitellaan rahoitusleasingsopimuksiksi tai muiksi vuokrasopimuksiksi liiketoimen tosiasiallisen sisällön mukaan. Vuokrasopimus on rahoitusleasingsopimus, mikäli se siirtää vuokralle ottajalle olennaisilta osin omistamiselle ominaiset riskit ja edut. Muutoin se on muu vuokrasopimus. Vuokrasopimukset luokitellaan sopimuksen syntymisajankohtana.

Rahoitusleasingsopimuksin tai muulla vuokrasopimuksella vuokralle annetut hyödykkeet esitetään aineellisissa hyödykkeissä, ja vuokratuotot kirjataan tuloslaskelman erään Liiketoiminnan muut tuotot. Sijoituskiinteistöjen vuokratuotot kirjataan tuloslaskelman erään Sijoituskiinteistöjen nettotuotot.

Rahoitusleasingsopimuksin vuokralle otettuja hyödykkeitä ei merkitä taseeseen. Vuokrat merkitään kuluksi tuloslaskelman erään Liiketoiminnan muut kulut.

1.12 PAKOLLISET VARAUKSET

Tuotoista vähennetään velvoitteista vastaisuudessa aiheutuvat menot ja menetykset, kun ne kohdistuvat päätyneeseen tai aikaisempaan tilikauteen, niiden toteutumista pidetään tilinpäätöstä laadittaessa varmana tai todennäköisenä, niitä vastaava tulo ei ole varma eikä todennäköinen ja perustuvat lakiin ja sitoumukseen sivullista kohtaan. Kun menon tai menetyksen täsmällistä määrää tai toteutumisajankohtaa ei tiedetä, merkitään se taseen pakollisiin varauksiin enintään sen todennäköiseen määrään. Jos määrä ja toteutumisajankohta on tiedossa, merkitään se siirtovelaksi.

1.13 OMA PÄÄOMA

Osuuspankin omaan pääoman sisältyvät osuuspankkien jäsenten jäsenosuusmaksut sekä jäsenten tekemät sijoitukset Tuotto-osuuksiin. Osuuspankilla on ehdoton oikeus erillisellä päätöksellä kieltäytyä sekä jäsenosuuden että Tuotto-osuuden palauttamisesta. Normaalitilanteessa osuuspääomia voidaan kuitenkin vuosittain palauttaa viranomaisen antamissa rajoissa. Irtisanottu lisäosuuspääoma luokiteltiin vuoden 2016 tilinpäätöksessä velaksi. Lisäosuuspääoma on palautettu asiakkaille heinäkuussa 2017.

Jäsenosuusmaksu ja siitä seuraava asiakasomistajuus antaa mahdollisuuden osallistua osuuspankin päätöksentekoon. Osuuspankilla on ehdoton oikeus kieltäytyä jäsenosuuden palauttamisesta. Jäsenosuudelle ei makseta korkoa.

Tuotto-osuudella ei ole äänivaltaa. Osuuspankilla on ehdoton oikeus kieltäytyä Tuotto-osuuden pääoman ja koron maksusta. Tuotto-osuuksille mahdollisesti maksettava korko on kaikille Tuotto-osuuksille saman suuruinen. Korko kirjataan velaksi ja vähennetään omasta pääomasta, kun päätös maksusta on tehty.

1.14 TILINPÄÄTÖSSIIRROT

Konserniyritysten erillistilinpäätöksissä taseen tilinpäätössiiirtojen kertymän poistoero sisältää tehtyjen ja suunnitelman mukaisten poistojen kertyneen erotuksen. Veroperusteiset varaukset sisältää tehty vapaaehtoiset tilinpäätössiiirrot, jotka ovat verolain sallimia tilinpäätössiiirtoja. Tällainen on mm. elinkeinoverolain talletuspankeille sallima luottotappiovaraus. Lain mukaan talletuspankki saa vähentää verovuonna tehdyn luottotappiovarauksen, jonka määrä on enintään 0,6 prosenttia verovuoden päättyessä olevien saamisten yhteismäärästä. Verovuonna ja aikaisemmin tehtyjen purkamattomien luottotappiovarausten yhteismäärä saa olla enintään 5 prosenttia verovuoden päättyessä olevien saamisten yhteismäärästä.

Tehtyjen ja suunnitelman mukaisten poistojen sekä veroperusteisten varausten lisäykset ja vähennykset merkitään tuloslaskelman tilinpäätössiiirtoihin. Tuloslaskelmassa ja taseessa tilinpäätössiiirrot sisältävät myös laskennallisen verovelan. Veroperusteisten varausten määrä ja niiden muutos eivät kuvaa osuuspankin ennakoituja riskejä.

Konsernitaseessa veroperusteiset varaukset jaetaan omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan. Konsernituloslaskelmassa niiden muutos merkitään jaettuna laskennallisen verovelan muutokseen ja tilikauden tulokseen.

1.15 TYÖSUHDE-ETUUDET

1.15.1 Eläke-etuudet

Työntekijöiden lakisääteinen eläketurva hoidetaan OP- Eläkekassassa ja lisäeläketurva OP- Eläkesäätiössä. Eläkesäätiö on suljettu uusilta työntekijöiltä 1.7.1991 lukien. Eläkevastuut on kokonaisuudessaan katettu.

1.15.2 Henkilöstörahasto

Osuuspankki voi kuulua OP Ryhmän yhteiseen OP-Henkilöstörahastoon. Rahastolle maksetaan voittopalkkiota ennalta sovittujen periaatteiden mukaan riippuen OP Ryhmän tavoitteiden saavuttamisesta. Rahastoon maksettavat voittopalkkioerät kirjataan tuloslaskelman erään Palkat ja palkkiot, vastaerä kirjataan siirtovelaksi, kunnes se maksetaan.

1.15.3 Palkitsemisjärjestelmät

OP Ryhmän palkitseminen jakautuu yrityskohtaiseen lyhyen aikavälin palkitsemiseen sekä ryhmätasoiseen pitkän aikavälin palkitsemiseen. Palkkioiden enimmäismäärät on kaikissa järjestelmissä rajattu.

Osuuspankin lyhyen aikavälin palkitsemisohjelmassa ansaintajakso on enintään kalenterivuosi ja palkkio maksetaan lähtökohtaisesti rahana. Lyhyen aikavälin palkitsemisjärjestelmä kattaa koko osuuspankin henkilöstön.

Pitkän aikavälin johdon palkkiojärjestelmän piiriin kuuluvat osuuspankeissa toimivat johtajat ja erikseen määritellyt avaintehtävissä toimivat henkilöt, jotka yhtiön hallitus on nimennyt. OP Osuuskunnan hallintoneuvosto päättää järjestelmän OP Ryhmän yhteiset ansaintamittarit ja niille asetettavat tavoitteet kullekin ansaintajaksolle erikseen.

Pitkän aikavälin järjestelmä koostuu peräkkäisistä kolmen vuoden pituisista ansaintajaksoista. Palkkion määrä riippuu tavoitteiden saavuttamisesta ansaintajakson päätyttyä. Ensimmäisen ansaintajakson 2011 – 2013 palkkio maksettiin lykkäysajan jälkeen kolmessa yhtä suuressa erässä kesäkuun loppuun mennessä vuosina 2015 – 2017. Toisen ansaintajakson 2014 -2016 palkkio maksetaan lykkäysajan jälkeen kolmessa yhtä suuressa erässä kesäkuun loppuun mennessä vuosina 2018 - 2020. Palkitsemisjärjestelmän ansaintajakson 2017 - 2019 perusteella mahdollisesti maksettava palkkio maksetaan neljässä tasaerässä kesäkuun loppuun mennessä vuosina 2020-2023.

Ansaintajakson 2011-2013 palkkio maksettiin rahana. Ansaintajakson 2014-2016 palkkio maksetaan OP Osuuskunnan hallintoneuvoston tai sen nimeämän palkitsemisvaliokunnan päättämään viiteinstrumenttiin sidottuna. Ansaintajakson 2017-2019 palkkio maksetaan rahana, ellei henkilöön sovelleta sääntelyn mukaista lykkäysmenettelyä.

Palkkion arvoa jaksetaan ansainta- ja sitouttamisjakson kuluessa. Palkkio kirjataan tuloslaskelman erään Palkat ja palkkiot ja vastaerä siirtovelaksi, kunnes se maksetaan.

1.16 TULOVEROT

Tuloslaskelman tuloverot muodostuvat verotettavaan tuloon perustuvasta verosta, aikaisempien tilikausien veroista ja laskennallisten verovelkojen ja -saamisten muutoksesta.

Laskennallinen verovelka lasketaan ja merkitään taseeseen kaikista kirjanpidon ja verotuksen välisistä veronalaisista jaksouseroista ja muista väliaikaisista eroista.

Laskennallinen verosaaminen lasketaan ja merkitään taseeseen kaikista kirjanpidon ja verotuksen välisistä vähennyskelpoisista jaksouseroista ja muista väliaikaisista eroista ja verotuksessa vahvistetuista tappioista, jos on todennäköistä, että vähennyskelpoiset väliaikaiset erot ja verotukselliset tappiot voidaan verotettavan tulon kertymisen ansioista hyödyntää.

Laskennalliset verovelat ja -saamiset lasketaan sen säädetyin verokannan mukaan, jonka ennakoidaan olevan voimassa väliaikaisen eron purkautuessa. Mikäli laskennallinen vero aiheutuu tase-eristä, joiden muutokset eivät vaikuta tuloslaskelmaan, kirjataan erään liittyvän laskennallisen verovelan tai -saamisen muutos omaan pääomaan.

Konsernin tuloslaskelmaan merkittävä laskennallisen veron muutos muodostuu tilinpäätössiirtoihin, yhdistelytoimenpiteisiin ja konserniyritysten omiin tuloslaskelmiin perustuvista eristä.

1.17 TULOUTUSPERIAATTEET

Palkkiotuotot ja -kulut palveluista kirjataan palvelun suorittamisen yhteydessä. Sellaisista kertamaksullisista palkkioista, jotka koskevat useita vuosia ja joita mahdollisesti joudutaan palauttamaan myöhemmin, tuloutetaan vain tilikaudelle kuuluva osuus. Osingot tuloutetaan pääsääntöisesti silloin kun osinkoa jakavan yhtiön yhtiökokous on tehnyt päätöksen osingon jaosta.

Korollisten omaisuus- ja velkaerien korkotuotot ja -kulut kirjataan suoriteperusteisesti. Luottojen viivästyskorot tuloutetaan maksuperusteisesti. Saamisen hankintamenon ja sen nimellisarvon välinen ero jaksotetaan korkotuottoihin ja velasta saadun määrän ja sen nimellisarvon erotus korkokuluihin.

1.18 TASEEN ULKOPUOLISET SITOUMUKSET

Taseen ulkopuolisina sitoumuksina käsitellään asiakkaan puolesta kolmannen hyväksi annettuja sitoumuksia, joita ovat mm. takaukset ja erilaiset takuussitoumukset, sekä asiakkaan hyväksi annettuja peruuttamattomia sitoumuksia, joita ovat mm. sitovat lisäluottojärjestelyt, luottolupaukset, käyttämättömät luottolimiitit ja arvopapereiden merkintäsitoumukset.

Asiakkaan puolesta kolmannen hyväksi annetut sitoumukset merkitään taseen ulkopuolisiksi sitoumuksiksi sen määräisinä, mitä takaus kulloinkin enintään vastaa. Asiakkaan hyväksi annetut peruuttamattomat sitoumukset merkitään sen määräisinä, mitä niiden perusteella enintään voidaan joutua maksamaan.

1.19 VIRANOMAISMAKSUT

Osuuspankki maksaa eri viranomaisille maksuja. Talletussuojasta vastaa Rahoitusvakausvirasto. Pankkivalvonnasta vastaa Euroopan keskuspankki. Menettelytapa- ja makrovalvonnasta vastaa Finanssivalvonta. Kriisinratkaisusta vastaa EU:n kriisinratkaisuneuvosto (Single Resolution Board, SRB). Viranomaismaksut kirjataan suoriteperusteella liiketoiminnan muihin kuluihin.

1.19.1 Vakausmaksu

Vakausmaksuja kerätään euroalueen kriisinratkaisurahastoon (Single Resolution Fund, SRF) vuoteen 2024 asti siten, että rahaston tavoitetaso 1 prosenttia korvattavien talletusten määrästä saavutetaan. Kriisinratkaisurahastoa hallinnoi EU:n kriisinratkaisuneuvosto, joka päättää myös vakausmaksujen määrästä. Vuonna 2017 kutakin pankkia hyvitetään vakausmaksuissa samassa suhteessa kuin se on aiemmin maksanut pankkiveroa siihen määrään asti, johon vakausmaksuihin osoitetun pankkiveron määrä riittää (laki väliaikaisesta pankkiverosta oli voimassa 2013-2014). Vakausmaksusta ei tullut osuuspankille kuluvaikutusta vuonna 2017.

1.19.2 Talletussuojamaksu

Vanhaan talletussuojarahastoon kerätyt varat ylittävät tällä hetkellä talletussuojan tasoa koskevat EU vaatimukset. Sääntöjensä nojalla vanha talletussuojarahasto huolehtii jäsenpankilleen määrättävistä talletussuojamaksuista uuteen talletussuojarahastoon siinä suhteessa kun kukin jäsenpankki on vuosien kuluessa kartuttanut vanhaa talletussuojarahastoa. Rahoitusvakausrahasto määrää maksun jokaiselle jäsenpankille mutta laskuttaa sen suoraan vanhalta talletussuojarahastolta. Talletussuojamaksusta ei tullut osuuspankille kuluvaikutusta vuonna 2017.

1.19.3 Rahoitusvakausviraston hallintomaksu

Rahoitusvakausviraston hallintomaksu perustuu samaan laskentamenetelmään kuin Finanssivalvonnan valvontamaksu.

1.19.4 Finanssivalvonnan valvontamaksu

Finanssivalvonnan valvontamaksu koostuu suhteellisesta valvontamaksusta, joka perustuu taseen loppusummaan, sekä kiinteästä perusmaksusta.

1.19.5 Euroopan keskuspankin valvontamaksu

Osana OP Ryhmää osuuspankki on Euroopan keskuspankin (EKP) valvonnassa. EKP:n valvontamaksu määräytyy pankin merkittävyyden ja riskiprofiilin perusteella, EKP määrää valvontamaksun OP Ryhmän keskusyhteisölle, joka jakaa sen OP Ryhmän jäsenpankeille.

1.20 IFRS 9- STANDARDIN KÄYTTÖÖNOTTO 1.1.2018

Osuuspankki ottaa käyttöön 1.1.2018 Finanssivalvonnan määräyksiin ja ohjeisiin (2/2016) sisältyvät kohdat IFRS 9 -standardista "Rahoitusinstrumentit" sekä muut IFRS 9 -standardin voimaantulosta 1.1.2018 johtuvat muutokset. Osuuspankin kannalta merkittävin muutos on, että myönnettyistä luotoista kirjataan aiempaa etupainotteisemmin arvonalentumisia perustuen odotettavissa oleviin luottotappioihin. IFRS 9 -standardi aiheuttaa muutoksia myös laatuominaisuuksiin, oikaisuja taseeseen aiemmin kirjattujen saamisten määriin ja rahoitusinstrumenttien luokitteluun. Kirjanpitoarvoihin tehty oikaisu kirjataan siirtymäpäivänä avaavan taseen kertyneisiin voittovaroihin.

Osuuspankki jatkaa IAS 39 -standardin mukaista suojauslaskentaa IFRS 9 -standardiin siirtymän jälkeen. Ensimmäisen avaavan taseen 1.1.2018 sisältävän tilinpäätöksen vertailukauden tietoja ei oikaista. IFRS 9 -standardin soveltamisesta aiheutuvia muutoksia liitetietoihin tullaan esittämään vain tilikaudelta 2018.

Tämän hetkisen arvion mukaan IFRS 9 -standardin käyttöönoton vaikutus 1.1.2018 Osuuspankin vakavaraisuuteen ei ole merkittävä. Odotettavissa olevista luottotappiosta johtuva vähennys omaan pääomaan 1.1.2018 on 11.111 tuhatta euroa. Saamiskohtaiset ja ryhmäkohtaiset saamisten arvonalentumiset 31.12.2017, 14.914 tuhatta euroa, puretaan kertyneisiin voittovaroihin. Lisäksi oman pääomaan määrään 1.1.2018 tulee vaikuttamaan rahoitusvarojen uudelleenluokittelusta johtuvat arvostuserot, laskennallisista veroista johtuva muutos sekä luottojen nostojen yhteydessä perittyjen toimisto- ja järjestelypalkkioiden jaksottamisperiaatteen muutos.

Oman pääoman ehtoiset instrumentit ja rahastosijoitukset luokiteltiin aiemmin myytävissä oleviin sijoituksiin. Sijoitukset OP Osuuskunnan osuuspääoman eriin luokitellaan IFRS 9 -standardin kohdan 4.1.4 mukaisesti siten, että käyvän arvon muutokset kirjataan käyvän arvon rahastoon. Muut oman pääoman ehtoiset instrumentit luokitellaan IFRS 9 -standardin mukaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi. Aikaisemmin käyvän arvon rahastoon kirjatut myytävissä olevien sijoitusten arvostusvoitot/tappiot siirretään 1.1.2018 kertyneisiin voittovaroihin.

Yllä esitetyt IFRS 9 -standardin vaikutukset ovat alustavia, koska IFRS 9 -standardin siirtymävaihe on vielä käynnissä. Vaikutukset voivat vielä muuttua koska:

- Odotettavissa olevien luottotappioiden laskennassa käytettäviin malleihin saatetaan tehdä vielä parannuksia.
- Odotettavissa olevien luottotappioiden laskenta on ollut testikäytössä vasta vähän aikaa ja uuteen IT-järjestelmään joudutaan mahdollisesti tekemään vielä muutoksia.
- Uuden IT-järjestelmän testausta ei ole vielä täysin saatettu loppuun eikä uudet sisäiset kontrollit ole vielä täysin käytössä.

Tarkemmin odotettavissa olevien luottotappioiden laskentamallista ja sen keskeisistä piirteistä sekä rahoitusinstrumenttien IFRS 9 -standardin mukaisesta luokittelusta kerrotaan OP Ryhmän vuoden 2017 tilinpäätöksessä.

Uudet laadintaperiaatteet ja arviointimenetelmät voivat muuttua siihen saakka kunnes Osuuspankki julkaisee ensimmäisen tilinpäätöksen, joka sisältää avaavan taseen 1.1.2018.

LUETTELO TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOISTA

Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

- 1 Korkotuotot
- 2 Korkokulut
- 3 Leasingtoiminnan nettotuotot
- 4 Tuotot oman pääoman ehtoisista sijoituksista
- 5 Palkkiotuotot ja -kulut
- 6 Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot
- 7 Myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot
- 8 Suojauslaskennan nettotulos
- 9 Sijoituskiinteistöjen nettotuotot
- 10 Liiketoiminnan muut tuotot
- 11 Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä
- 12 Liiketoiminnan muut kulut
- 13 Arvonalentumistappiot luotoista ja muista sitoumuksista sekä muista rahoitusvaroista

Tasetta koskevat liitetiedot

- 14 Saamiset luottolaitoksilta
- 15 Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä
- 16 Leasingkohteet
- 17 Saamistodistukset
- 18 Osakkeet ja osuudet
- 19 Johdannaissopimukset
- 20 Aineettomat hyödykkeet
- 21 Kiinteistöt
- 22 Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden muutokset tilikauden aikana
- 23 Muut varat
- 24 Siirtosaamiset ja maksetut ennakot
- 25 Laskennalliset verosaamiset ja -velat
- 26 Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat
- 27 Muut velat
- 28 Pakolliset varaukset
- 29 Siirtovelat ja saadut ennakot
- 30 Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla
- 31 Oma pääoma
- 32 Sidottu ja vapaa oma pääoma sekä jakokelvottomat vapaan oman pääoman erät
- 33 Rahoitusvarojen ja -velkojen maturiteettijakauma 31.12.2017
- 34a Koti- ja ulkomaanrahan määräiset omaisuus- ja velkaerät 31.12.2017
- 34b Rahoitusvarojen ja -velkojen käyvät arvot ja kirjanpitoarvot sekä käypien arvojen hierarkia 31.12.2017

Muut liitetiedot

- 35 Vakuudeksi annettu omaisuus 31.12.2017
- 36 Eläkevastuut
- 37 Rahoitusleasing- ja muut vuokravastuut
- 38 Taseen ulkopuoliset sitoumukset
- 39 Muut vastuusitoumukset ja vastuut tilikauden päättyessä
- 40 Henkilöstö ja toimielinten jäsenet sekä lähipiiri
- 41 Omistukset muissa yrityksissä 31.12.2017
- 42 Konsernitilinpäätökseen yhdistellyt tytäryritykset, joiden tilikausi päättynyt ennen tai jälkeen emoyrityksen tilikautta
- 43 Notariaattitoiminta
- 44 Osuuspankin jäsenten lukumäärä sekä maksamatta olevat ja irtisanotut osuusmaksut 31.12.2017
- 45 Pitkäaikaissäätämispalvelu

1. Korkotuotot

	Konserni		Pankki	
	2017	2016	2017	2016
Saamisista luottolaitoksilta	1 650 168,41	1 030 520,41	1 650 168,41	1 030 520,41
Saamisista yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	22 657 493,54	23 376 827,96	22 739 051,33	23 474 158,75
Saamistodistuksista	57,23	1 722,13	57,23	1 722,13
Johdannaissopimuksista	1 886 161,62	1 724 512,95	1 886 161,62	1 724 512,95
josta rahavirran suojaus	2 633 810,25	2 162 591,43	2 633 810,26	2 162 591,43
Muut korkotuotot	51 151,36	7 169,97	51 151,36	7 169,97
Yhteensä	26 245 032,16	26 140 753,42	26 326 589,95	26 238 084,21
josta arvonalentuneista saamisista kirjatut korkotuotot	110 584,78	173 987,68	110 584,78	173 987,68

2. Korkokulut

	Konserni		Pankki	
	2017	2016	2017	2016
Veloista luottolaitoksille	315 651,12	718 855,10	315 651,12	718 855,10
Veloista yleisölle ja julkisyhteisöille	2 489 303,13	2 590 174,95	2 489 303,13	2 590 174,95
Yleiseen liikkeeseen lasketuista velkakirjoista	0,00	0,00	0,00	0,00
Johdannaissopimuksista ja muista kaupankäyntitarkoituksessa pidettävistä veloista	0,00	0,00	0,00	0,00
Veloista, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut korkokulut	303,09	176,63	303,09	176,63
Yhteensä	2 805 257,34	3 309 206,68	2 805 257,34	3 309 206,68

Konserniyrityksiltä ja osakkuusyrityksiltä saadut korkotuotot ja niille suoritettut korkokulut

	2017		2016	
	Tytäryrityksiltä	Osakkuus-yrityksiltä	Tytäryrityksiltä	Osakkuus-yrityksiltä
Korkotuotot	81 557,79		97 330,79	
Korkokulut				

3. Leasingtoiminnan nettotuotot

	Pankki	
	2017	2016
Vuokratuotot	0,00	0,00
Suunnitelman mukaiset poistot	0,00	0,00
Arvonalentumiset	0,00	0,00
Leasingomaisuuden luovutusvoitot ja -tappiot (netto)	0,00	0,00
Palkkiotuotot	0,00	0,00
Muut välittömät tuotot	0,00	0,00
Muut välittömät kulut	0,00	0,00
Yhteensä	0,00	0,00

4. Tuotot oman pääoman ehtoisista sijoituksista

	Konserni		Pankki	
	2017	2016	2017	2016
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat	0,00	0,00	0,00	0,00
Myytavissa olevista	10 035 087,37	10 799 182,56	10 035 087,37	10 799 182,56
Samaan konserniin kuuluvilta yrityksiltä	0,00	0,00	0,00	0,00
Omistusyhteisyrityksiltä	0,00	0,00	0,00	0,00
Yhteensä	10 035 087,37	10 799 182,56	10 035 087,37	10 799 182,56

5. Palkkiotuotot ja -kulut

Palkkiotuotot	Konserni		Pankki	
	2017	2016	2017	2016
Luotonannosta	5 327 765,91	6 008 893,44	5 327 765,91	6 008 893,44
Talletuksista	150 230,97	171 169,55	150 230,97	171 169,55
Maksuliikenteestä	6 846 831,05	7 202 267,42	6 846 831,05	7 202 267,42
Rahastoista	1 465 722,12	1 443 038,93	1 465 722,12	1 443 038,93
Omaisuuksienhoidosta	1 618 945,61	1 347 230,28	1 618 945,61	1 347 230,28
Lainopillistista tehtävistä	449 349,30	472 301,75	449 349,30	472 301,75
Arvopaperinvälityksestä	229 596,21	171 774,58	229 596,21	171 774,58
Arvopapereiden liikkeeseen laskusta	0,00	1 385,19	0,00	1 385,19
Vakuutusten välityksestä	4 761 143,96	5 340 777,09	4 761 143,96	5 340 777,09
Takauksista	265 436,02	318 464,04	265 436,02	318 464,04
Muut	-1 360 451,68	-2 415 659,87	-1 360 451,68	-2 415 659,87
Yhteensä	19 754 569,47	20 061 642,40	19 754 569,47	20 061 642,40

Palkkiokulut	Konserni		Pankki	
	2017	2016	2017	2016
Maksetut toimitusmaksut	1 493 531,19	1 844 008,60	1 493 531,19	1 844 008,60
Muut	721 636,31	774 651,40	721 636,31	774 651,40
Yhteensä	2 215 167,50	2 618 660,00	2 215 167,50	2 618 660,00

6. Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot

	Konserni		Pankki	
	2017	2016	2017	2016
Arvopaperikaupan myyntivoitot ja -tappiot				
Saamistodistuksista *	126 595,10	222 043,12	126 595,10	222 043,12
Osakkeista ja osuuksista	0,00	81,39	0,00	81,39
Muut	0,00	0,00	0,00	0,00
Yhteensä	126 595,10	222 124,51	126 595,10	222 124,51
Arvopaperikaupan käyvän arvon muutoksesta johtuvat				
Saamistodistuksista *	0,00	0,00	0,00	0,00
Osakkeista ja osuuksista	0,00	0,00	0,00	0,00
Muista	0,00	0,00	0,00	0,00
Yhteensä	0,00	0,00	0,00	0,00
Arvopaperikaupan nettotuotot yhteensä	126 595,10	222 124,51	126 595,10	222 124,51
Johdannaisten nettotuotot	-15 188,11	0,00	-15 188,11	0,00
Nettotuotot jaksotettavaan hankintamenoön arvostettavista	23 555,73	31 738,33	23 555,73	31 738,33
Valuuttatoiminnan nettotuotot	541,66	12 572,48	541,66	12 572,48
Kaikki yhteensä	135 504,38	266 435,32	135 504,38	266 435,32

7. Myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot

	Konserni		Pankki	
	2017	2016	2017	2016
Saamistodistuksista				
Myyntivoitot ja -tappiot	0,00	0,00	0,00	0,00
Arvon alentumistappiot ja niiden peruutukset	0,00	0,00	0,00	0,00
Käyvän arvon rahastosta tilikaudelle siirretty	0,00	0,00	0,00	0,00
Yhteensä	0,00	0,00	0,00	0,00
Osakkeista ja osuuksista				
Myyntivoitot ja -tappiot	24 100,62	459,43	24 100,62	459,43
Arvon alentumistappiot	0,00	0,00	0,00	0,00
Käyvän arvon rahastosta tilikaudelle siirretty	0,00	0,00	0,00	0,00
Yhteensä	24 100,62	459,43	24 100,62	459,43
Myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot yhteensä	24 100,62	459,43	24 100,62	459,43

8. Suojauslaskennan nettotulos

	Konserni		Pankki	
	2017	2016	2017	2016
Suojausinstrumenttien nettotulos	-684 979,04	-59 127,10	-684 979,04	-59 127,10
Suojauskohteiden nettotulos	684 979,04	59 127,10	684 979,04	59 127,10
Yhteensä	0,00	0,00	0,00	0,00

9. Sijoituskiinteistöjen nettotuotot

	Konserni		Pankki	
	2017	2016	2017	2016
Vuokra- ja osinkotuotot	2 951 135,00	3 276 909,95	2 900 940,56	3 260 286,34
Muut tuotot	4 800,00	7 696,81	4 800,00	7 696,81
Myyntivoitot	139 926,80	0,00	139 926,80	0,00
Vuokrakulut	0,00	0,00	0,00	0,00
Suunnitelman mukaiset poistot	-548 121,68	-545 779,76	-16 600,00	-16 833,00
Myyntitappiot	0,00	-2 850,64	0,00	-2 850,64
Arvon alentumiset ja niiden peruutukset	-1 568 777,07	-1 963 346,77	-1 568 777,07	-1 963 346,77
Muut kulut	-1 576 455,23	-1 828 920,78	-1 698 514,14	-1 942 382,62
Yhteensä	-597 492,18	-1 056 291,19	-238 223,85	-657 429,88

10. Liiketoiminnan muut tuotot

	Konserni		Pankki	
	2017	2016	2017	2016
Vuokratuotot omassa käytössä olevista kiinteistöistä	285 211,98	236 833,60	350 680,38	302 302,00
Myyntivoitot omassa käytössä olevista kiinteistöistä	0,00	0,00	0,00	0,00
Fuusiovoitot	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut	1 174 535,36	285 056,22	1 174 535,36	285 056,22
Yhteensä	1 459 747,34	521 889,82	1 525 215,74	587 358,22

11. Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä

	Konserni		Pankki	
	2017	2016	2017	2016
Suunnitelman mukaiset poistot	747 419,94	795 274,70	585 311,16	604 687,62
Arvon alentumiset	1 356 372,13	0,00	1 356 372,13	0,00
Yhteensä	2 103 792,07	795 274,70	1 941 683,29	604 687,62

12. Liiketoiminnan muut kulut

	Konserni		Pankki	
	2017	2016	2017	2016
Vuokratkulut	458 521,23	475 491,47	472 201,23	489 171,47
Kulut omassa käytössä olevista kiinteistöistä	1 125 245,29	1 349 437,90	1 283 339,45	1 466 879,39
Myyntitappiot omassa käytössä olevista kiinteistöistä	0,00	0,00	0,00	0,00
Fuusiotappiot	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut	1 816 102,60	1 906 713,99	1 816 102,60	1 906 713,99
Yhteensä	3 399 869,12	3 731 643,36	3 571 643,28	3 862 764,85

13. Arvon alentumistappiot luotoista ja muista sitoumuksista sekä muista rahoitusvaroista

2017

Konserni**Arvon alentumistappiot luotoista ja muista sitoumuksista**

Saamisista luottolaitoksilta	0,00	0,00	0,00	0,00
Saamisista yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	2 518 883,81	-158 237,51	-2 503 121,03	-142 474,73
Asiakkaan puolesta ja hyväksi annetuista sitoumuksista	0,00	-129,57	0,00	-129,57
Muista	0,00	0,00	0,00	0,00
Yhteensä	2 518 883,81	-158 367,08	-2 503 121,03	-142 604,30

Muiden rahoitusvarojen arvonalentumistappiot

Eräpäivään asti pidettävistä saamistodistuksista	0,00	0,00	0,00	0,00
Muista	0,00	0,00	0,00	0,00
Yhteensä	0,00	0,00	0,00	0,00

Arvon alentumistappiot yhteensä

Saamiskohtaiset arvonalentumistappiot brutto	Ryhmäkohtaiset arvonalentumistappiot brutto	Vähennykset	Tuloslaskelmaan kirjattu
0,00	0,00	0,00	0,00
2 518 883,81	-158 237,51	-2 503 121,03	-142 474,73
0,00	-129,57	0,00	-129,57
0,00	0,00	0,00	0,00
2 518 883,81	-158 367,08	-2 503 121,03	-142 604,30
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00
2 518 883,81	-158 367,08	-2 503 121,03	-142 604,30

Pankki**Arvon alentumistappiot luotoista ja muista sitoumuksista**

Saamisista luottolaitoksilta	0,00	0,00	0,00	0,00
Saamisista yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	2 518 883,81	-158 237,51	-2 503 121,03	-142 474,73
Asiakkaan puolesta ja hyväksi annetuista sitoumuksista	0,00	-129,57	0,00	-129,57
Muista	0,00	0,00	0,00	0,00
Yhteensä	2 518 883,81	-158 367,08	-2 503 121,03	-142 604,30

Muiden rahoitusvarojen arvonalentumistappiot

Eräpäivään asti pidettävistä saamistodistuksista	0,00	0,00	0,00	0,00
Muista	0,00	0,00	0,00	0,00
Yhteensä	0,00	0,00	0,00	0,00

Arvon alentumistappiot yhteensä

Saamiskohtaiset arvonalentumistappiot brutto	Ryhmäkohtaiset arvonalentumistappiot brutto	Vähennykset	Tuloslaskelmaan kirjattu
0,00	0,00	0,00	0,00
2 518 883,81	-158 237,51	-2 503 121,03	-142 474,73
0,00	-129,57	0,00	-129,57
0,00	0,00	0,00	0,00
2 518 883,81	-158 367,08	-2 503 121,03	-142 604,30
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00
2 518 883,81	-158 367,08	-2 503 121,03	-142 604,30

14. Saamiset luottolaitoksilta

	Konserni		Pankki	
	31.12.2017	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2016
Vaadittaessa maksettavat				
Talletukset	2 706 682,80	3 507 596,05	2 706 682,80	3 507 596,05
Muut	0,00	0,00	0,00	0,00
Yhteensä	2 706 682,80	3 507 596,05	2 706 682,80	3 507 596,05
Muut kuin vaadittaessa maksettavat				
Keskuspankeilta	0,00	0,00	0,00	0,00
Luottolaitoksilta				
Talletukset	442 972 407,91	216 375 917,00	442 972 407,91	216 375 917,00
Muut	0,00	0,00	0,00	0,00
Yhteensä	442 972 407,91	216 375 917,00	442 972 407,91	216 375 917,00
Saamiset luottolaitoksilta yhteensä	445 679 090,71	219 883 513,05	445 679 090,71	219 883 513,05
josta huonommalla etuoikeudella olevat saamiset	0,00	0,00	0,00	0,00

15. Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä

	Konserni		Pankki	
	31.12.2017	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2016
Luotonanto ja takausaamiset sektoreittain				
Yritykset	457 044 016,21	417 846 836,41	467 364 089,86	428 166 910,06
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	506,32	46 305,76	506,32	46 305,76
Julkisyhteisöt	37 301 923,03	13 524 999,99	37 301 923,03	13 524 999,99
Kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	31 320 576,08	34 080 630,30	31 320 576,08	34 080 630,30
Kotitaloudet	1 305 912 043,94	1 231 366 694,11	1 305 912 043,94	1 231 366 694,11
Ulkomaat	79 704,35	83 710,30	79 704,35	83 710,30
Ryhmäkohtaiset arvonalentumiset	-766 408,62	-924 775,70	-766 408,62	-924 775,70
Yhteensä	1 830 892 361,31	1 696 024 401,17	1 841 212 434,96	1 706 344 474,82
josta huonommalla etuoikeudella olevat saamiset	0,00	0,00	0,00	0,00

Tase-erään sisältyy luottoja

6 175,63

euroa, joille ei tulouteta korkoa.

Taseeseen sisältyy luottoja

20 680 718,28

euroa, joista on kirjattu saamiskohtainen arvonalentuminen

(määrä ennen arvonalentumista)

Luottojen ja takausaamisten arvonalentumiset

	Konserni		Pankki	
	31.12.2017	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2016
Arvonalentumiset tilikauden alussa	16 972 505,82	18 074 523,09	16 972 505,82	18 074 523,09
+ Tilikaudella kirjatut saamiskohtaiset arvonalentumiset	2 417 435,92	2 672 703,18	2 417 435,92	2 672 703,18
+/- Tilikaudella kirjatut ryhmäkohtaiset arvonalentumiset	-158 367,08	59 985,37	-158 367,08	59 985,37
- Tilikaudella peruutetut saamiskohtaiset arvonalentumiset	-2 419 129,65	-3 419 677,32	-2 419 129,65	-3 419 677,32
- Tilikaudella kirjatut tot.arvonalentumistappiot, joista on aikaisemmin tehty saamiskohtainen arvonalentuminen	-1 898 192,45	-415 028,50	-1 898 192,45	-415 028,50
Arvonalentumiset tilikauden lopussa	14 914 252,56	16 972 505,82	14 914 252,56	16 972 505,82

16. Leasingkohteet

	Konserni		Pankki	
	31.12.2017	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2016
Ennakkomaksut	0,00	0,00	0,00	0,00
Koneet ja kalusto	0,00	0,00	0,00	0,00
Kiinteä omaisuus ja rakennukset	0,00	0,00	0,00	0,00
Muu omaisuus	0,00	0,00	0,00	0,00
Yhteensä	0,00	0,00	0,00	0,00

17. Saamistodistukset**Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset ja muut saamistodistukset 31.12.2017****Konserni**

	Keskuspankki- rahoitukseen oikeuttavat	Muut saamis- todistukset	Yhteensä	Josta huonommalla etuoikeudella
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat	0,00	0,00	0,00	0,00
Myytavissä olevat	0,00	0,00	0,00	0,00
Eräpäivään asti pidettävät	0,00	0,00	0,00	0,00
Yhteensä	0,00	0,00	0,00	0,00

Pankki

	Keskuspankki- rahoitukseen oikeuttavat	Muut saamis- todistukset	Yhteensä	Josta huonommalla etuoikeudella
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat	0,00	0,00	0,00	0,00
Myytavissä olevat	0,00	0,00	0,00	0,00
Eräpäivään asti pidettävät	0,00	0,00	0,00	0,00
Yhteensä	0,00	0,00	0,00	0,00

Julkisesti noteeratut ja muut saamistodistukset 31.12.2017**Konserni**

	Julkisesti noteeratut	Muut	Yhteensä
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat	0,00	0,00	0,00
Myytavissä olevat	0,00	0,00	0,00
Eräpäivään asti pidettävät	0,00	0,00	0,00
Yhteensä	0,00	0,00	0,00

Pankki

	Julkisesti noteeratut	Muut	Yhteensä
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat	0,00	0,00	0,00
Myytavissä olevat	0,00	0,00	0,00
Eräpäivään asti pidettävät	0,00	0,00	0,00
Yhteensä	0,00	0,00	0,00

Saamistodistukset vaadetyypeittäin 31.12.2017

Konserni

	31.12.2017		31.12.2016
	Julkisesti noteeratut	Muut	Yhteensä
Julkisyhteisöiltä	0,00	0,00	0,00
Eräpäivään asti pidettävät	0,00	0,00	0,00
Valtion velkasitoumukset	0,00	0,00	0,00
Kuntatodistukset	0,00	0,00	0,00
Valtion joukkovelkakirjalainat	0,00	0,00	0,00
Muiden julkisyhteisöjen joukkovelkakirjat	0,00	0,00	0,00
Käypään arvoon tulosvaikuttaisesti kirjattavat rahoitusvarat	0,00	0,00	0,00
Valtion velkasitoumukset	0,00	0,00	0,00
Kuntatodistukset	0,00	0,00	0,00
Valtion joukkovelkakirjalainat	0,00	0,00	0,00
Muiden julkisyhteisöjen joukkovelkakirjat	0,00	0,00	0,00
Myytävissä olevat	0,00	0,00	0,00
Valtion velkasitoumukset	0,00	0,00	0,00
Kuntatodistukset	0,00	0,00	0,00
Valtion joukkovelkakirjalainat	0,00	0,00	0,00
Muiden julkisyhteisöjen joukkovelkakirjat	0,00	0,00	0,00
Muilta	0,00	0,00	0,00
Eräpäivään asti pidettävät	0,00	0,00	0,00
Pankkien sijoitustodistukset	0,00	0,00	0,00
Yritystodistukset	0,00	0,00	0,00
Pankkien joukkovelkakirjat	0,00	0,00	0,00
Muiden rahoitus- ja vakuutuslaitosten joukkovelat	0,00	0,00	0,00
Muut joukkovelkakirjat	0,00	0,00	0,00
Muut	0,00	0,00	0,00
Käypään arvoon tulosvaikuttaisesti kirjattavat rahoitusvarat	0,00	0,00	0,00
Pankkien sijoitustodistukset	0,00	0,00	0,00
Yritystodistukset	0,00	0,00	0,00
Pankkien joukkovelkakirjat	0,00	0,00	0,00
Muiden rahoitus- ja vakuutuslaitosten joukkovelat	0,00	0,00	0,00
Muut joukkovelkakirjat	0,00	0,00	0,00
Muut	0,00	0,00	0,00
Myytävissä olevat	0,00	0,00	0,00
Pankkien sijoitustodistukset	0,00	0,00	0,00
Yritystodistukset	0,00	0,00	0,00
Pankkien joukkovelkakirjat	0,00	0,00	0,00
Muiden rahoitus- ja vakuutuslaitosten joukkovelat	0,00	0,00	0,00
Muut joukkovelkakirjat	0,00	0,00	0,00
Muut	0,00	0,00	0,00
Yhteensä	0,00	0,00	0,00

Taseeseen sisältyy saamistodistuksia

0,00

euroa, joille ei tulouteta korkoa.

Pankki

	31.12.2017		31.12.2016	
	Julkisesti noteeratut	Muut	Yhteensä	Yhteensä
Julkisyhteisöiltä	0,00	0,00	0,00	0,00
Eräpäivään asti pidettävät	0,00	0,00	0,00	0,00
Valtion velkasitoumukset	0,00	0,00	0,00	0,00
Kuntatodistukset	0,00	0,00	0,00	0,00
Valtion joukkovelkakirjalainat	0,00	0,00	0,00	0,00
Muiden julkisyhteisöjen joukkovelkakirjat	0,00	0,00	0,00	0,00
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat	0,00	0,00	0,00	0,00
Valtion velkasitoumukset	0,00	0,00	0,00	0,00
Kuntatodistukset	0,00	0,00	0,00	0,00
Valtion joukkovelkakirjalainat	0,00	0,00	0,00	0,00
Muiden julkisyhteisöjen joukkovelkakirjat	0,00	0,00	0,00	0,00
Myytavissä olevat	0,00	0,00	0,00	0,00
Valtion velkasitoumukset	0,00	0,00	0,00	0,00
Kuntatodistukset	0,00	0,00	0,00	0,00
Valtion joukkovelkakirjalainat	0,00	0,00	0,00	0,00
Muiden julkisyhteisöjen joukkovelkakirjat	0,00	0,00	0,00	0,00
Muilta	0,00	0,00	0,00	0,00
Eräpäivään asti pidettävät	0,00	0,00	0,00	0,00
Pankkien sijoitustodistukset	0,00	0,00	0,00	0,00
Yritystodistukset	0,00	0,00	0,00	0,00
Pankkien joukkovelkakirjat	0,00	0,00	0,00	0,00
Muiden rahoitus- ja vakuutuslaitosten joukkovelat	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut joukkovelkakirjat	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut	0,00	0,00	0,00	0,00
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat	0,00	0,00	0,00	0,00
Pankkien sijoitustodistukset	0,00	0,00	0,00	0,00
Yritystodistukset	0,00	0,00	0,00	0,00
Pankkien joukkovelkakirjat	0,00	0,00	0,00	0,00
Muiden rahoitus- ja vakuutuslaitosten joukkovelat	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut joukkovelkakirjat	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut	0,00	0,00	0,00	0,00
Myytavissä olevat	0,00	0,00	0,00	0,00
Pankkien sijoitustodistukset	0,00	0,00	0,00	0,00
Yritystodistukset	0,00	0,00	0,00	0,00
Pankkien joukkovelkakirjat	0,00	0,00	0,00	0,00
Muiden rahoitus- ja vakuutuslaitosten joukkovelat	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut joukkovelkakirjat	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut	0,00	0,00	0,00	0,00
Yhteensä	0,00	0,00	0,00	0,00

Taseeseen sisältyy saamistodistuksia

0,00

euroa, joille ei tulouteta korkoa.

18. Osakkeet ja osuudet

31.12.2017

Konserni**Osakkeet ja osuudet**

Kaypankäyntitarkoituksessa pidettävät

Myytavissä olevat

Omistusyhteyssyötösakkeet

Tytäryrityssakkeet

Yhteensä

Julkisesti noteeratut	Muut	Yhteensä	joista luottolaitoksissa
0,00		0,00	0,00
0,00	227 102 787,06	227 102 787,06	0,00
	0,00	0,00	
	178 090,43	178 090,43	
0,00	227 280 877,49	227 280 877,49	0,00

Pankki**Osakkeet ja osuudet**

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät

Myytavissä olevat

Omistusyhteyssyötösakkeet

Tytäryrityssakkeet

Yhteensä

Julkisesti noteeratut	Muut	Yhteensä	joista luottolaitoksissa
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	227 099 737,82	227 099 737,82	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	178 090,43	178 090,43	0,00
0,00	227 277 828,25	227 277 828,25	0,00

Muut kuin julkisesti noteeratut osakkeet ja osuudet on arvostettu hankintamenoön.

19. Johdannaisopimukset**Konserni**

Suojamistarkoituksessa tehtyt johdannaisopimukset 31.12.2017

Korkojohdannaiset

Termiinisopimukset

Optiosopimukset

Ostetut

Asetetut

Koronvaihtosopimukset

josta rahavirran suojaus

Muut swap -sopimukset

Valuuttajohdannaiset

Termiinisopimukset

Optiosopimukset

Ostetut

Asetetut

Koron- ja valuutanvaihtosopimukset

Osakejohdannaiset

Termiinisopimukset

Optiosopimukset

Ostetut

Asetetut

Muut johdannaiset

Termiinisopimukset

Optiosopimukset

Ostetut

Asetetut

Johdannaiset yhteensä

Nimellisarvot	Käyvät arvot	
	Positiiviset	Negatiiviset
398 094 464,87	3 306 200,65	1 636 960,43
0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00
398 094 464,87	3 306 200,65	1 636 960,43
282 000 000,00	3 306 200,65	1 054 460,31
0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00
	3 306 200,65	1 636 960,43

Nimellisarvot, jäljellä oleva juoksuaika				
alle 1 vuosi	1 - 5 vuotta	5 - 15 vuotta	yli 15 vuotta	Yhteensä
Korkojohdannaiset	151 094 464,87	165 000 000,00	82 000 000,00	398 094 464,87
Termiinisopimukset				0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut	0,00	0,00	0,00	0,00
Asetetut	0,00	0,00	0,00	0,00
Koronvaihtosopimukset	151 094 464,87	165 000 000,00	82 000 000,00	398 094 464,87
Muut swap -sopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00
Valuuttajohdannaiset	0,00	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset				0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut				0,00
Asetetut				0,00
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset				0,00
Osakejohdannaiset	0,00	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset				0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut				0,00
Asetetut				0,00
Muut johdannaiset	0,00	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset				0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut				0,00
Asetetut				0,00

Ei suojaamistarkoituksessa pidettävät johdannaisopimukset 31.12.2017

	Nimellisarvot	Käyvät arvot	
		Positiiviset	Negatiiviset
Korkojohdannaiset	77 171 465,03	8 524,14	1 849 807,92
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	77 171 465,03	8 524,14	1 849 807,92
Ostetut	77 171 465,03	8 524,14	1 849 807,92
Asetetut	0,00	0,00	0,00
Koronvaihtosopimukset			
Valuuttajohdannaiset	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut			
Asetetut			
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset			
Osakejohdannaiset	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut			
Asetetut			
Muut johdannaiset	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut			
Asetetut			
Johdannaiset yhteensä		8 524,14	1 849 807,92

	Nimellisarvot, jäljellä oleva juoksuaika				
	alle 1 vuosi	1 - 5 vuotta	5 - 15 vuotta	yli 15 vuotta	Yhteensä
Korkojohdannaiset	1 986 910,89	28 031 853,50	47 152 700,64	0,00	77 171 465,03
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	1 986 910,89	28 031 853,50	47 152 700,64	0,00	77 171 465,03
Ostetut	1 986 910,89	28 031 853,50	47 152 700,64	0,00	77 171 465,03
Asetetut	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Koronvaihtosopimukset					0,00
Valuuttajohdannaiset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset					0,00
Osakejohdannaiset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00
Muut johdannaiset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00

Kohde-etuuden arvo on korkojohdannaisten sopimusten osalta nimellisarvo, valuuttajohdannaisten sopimusten osalta ostetun valuutan tilinpäätöshetken eurovasta-arvo ja osakejohdannaisten sopimusten osalta osakkeiden todennäköinen arvo tilinpäätöshetkellä.

Arvot on ilmaistu bruttomääräisinä.

Kaikissa johdannaissopimuksissa vastapuolena on OP-Yrityspankki Oyj.

Pankki

Suojaamistarkoituksessa tehdyt johdannaissopimukset 31.12.2017

	Nimellisarvot	Käyvät arvot	
		Positiiviset	Negatiiviset
Korkojohdannaiset	398 094 464,87	3 306 200,65	1 636 960,43
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut	0,00	0,00	0,00
Asetetut			
Koronvaihtosopimukset	398 094 464,87	3 306 200,65	1 636 960,43
josta rahavirran suojaus	282 000 000,00	3 306 200,65	1 054 460,31
Muut swap -sopimukset	0,00	0,00	0,00
Valuuttajohdannaiset	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut			
Asetetut			
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset			
Osakejohdannaiset	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut			
Asetetut			
Muut johdannaiset	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut			
Asetetut			
Johdannaiset yhteensä		3 306 200,65	1 636 960,43

	Nimellisarvot, jäljellä oleva juoksuaika				
	alle 1 vuosi	1 - 5 vuotta	5 - 15 vuotta	yli 15 vuotta	Yhteensä
Korkojohdannaiset	151 094 464,87	165 000 000,00	82 000 000,00	0,00	398 094 464,87
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Asetetut					0,00
Koronvaihtosopimukset	151 094 464,87	165 000 000,00	82 000 000,00	0,00	398 094 464,87
Muut swap sopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Valuuttajohdannaiset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset					0,00
Osakejohdannaiset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00
Muut johdannaiset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00

Ei suojaamistarkoituksessa pidettävät johdannaisopimukset 31.12.2017

	Nimellisarvot	Käyvät arvot	
		Positiiviset	Negatiiviset
Korkojohdannaiset	77 171 465,03	8 524,14	1 849 807,92
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	77 171 465,03	8 524,14	1 849 807,92
Ostetut	77 171 465,03	8 524,14	1 849 807,92
Asetetut			
Koronvaihtosopimukset			
Valuuttajohdannaiset	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut			
Asetetut			
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset			
Osakejohdannaiset	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut			
Asetetut			
Muut johdannaiset	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut			
Asetetut			
Johdannaiset yhteensä		8 524,14	1 849 807,92

	Nimellisarvot, jäljellä oleva juoksuaika				
	alle 1 vuosi	1 - 5 vuotta	5 - 15 vuotta	yli 15 vuotta	Yhteensä
Korkojohdannaiset	1 986 910,89	28 031 853,50	47 152 700,64	0,00	77 171 465,03
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	1 986 910,89	28 031 853,50	47 152 700,64	0,00	77 171 465,03
Ostetut	1 986 910,89	28 031 853,50	47 152 700,64	0,00	77 171 465,03
Asetetut					0,00
Koronvaihtosopimukset					0,00
Valuuttajohdannaiset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset					0,00
Osakejohdannaiset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00
Muut johdannaiset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00

Kohde-etuuden arvo on korkojohdannaisten sopimusten osalta nimellisarvo, valuuttajohdannaisten sopimusten osalta ostetun valuutan tilinpäätöshetken eurovasta-arvo ja osakejohdannaisten sopimusten osalta osakkeiden todennäköinen arvo tilinpäätöshetkellä. Arvot on ilmaistu bruttomääräisinä.

Kaikissa johdannaissopimuksissa vastapuolena on OP-Yrityspankki Oyj.

Konserni

Suojaamistarkoituksessa tehdyt johdannaissopimukset 31.12.2016

	Nimellisarvot	Käyvät arvot	
		Positiiviset	Negatiiviset
Korkojohdannaiset	366 907 081,20	5 315 232,83	620 394,24
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut	0,00	0,00	0,00
Asetetut	0,00	0,00	0,00
Koronvaihtosopimukset	366 862 715,51	5 315 145,42	620 394,24
josta rahavirran suojaus	280 000 000,00	5 212 753,91	620 394,24
Muut swap -sopimukset	44 365,69	87,41	0,00
Valuuttajohdannaiset	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut			
Asetetut			
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset			
Osakejohdannaiset	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut			
Asetetut			
Muut johdannaiset	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut			
Asetetut			
Johdannaiset yhteensä		5 315 232,83	620 394,24

Nimellisarvot, jäljellä oleva juoksuaika					
	alle 1 vuosi	1 - 5 vuotta	5 - 15 vuotta	yli 15 vuotta	Yhteensä
Korkojohdannaiset	116 907 081,20	180 000 000,00	70 000 000,00	0,00	366 907 081,20
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Asetetut	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Koronvaihtosopimukset	116 862 715,51	180 000 000,00	70 000 000,00	0,00	366 862 715,51
Muut swap -sopimukset	44 365,69	0,00	0,00	0,00	44 365,69
Valuuttajohdannaiset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset					0,00
Osakejohdannaiset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00
Muut johdannaiset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00

Ei suojaamistarkoituksessa pidettävät johdannaisopimukset 31.12.2016

	Nimellisarvot	Käyvät arvot	
		Positiiviset	Negatiiviset
Korkojohdannaiset	51 579 588,28	0,00	1 875 154,54
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	51 579 588,28	0,00	1 875 154,54
Ostetut	51 579 588,28	0,00	1 875 154,54
Asetetut	0,00	0,00	0,00
Koronvaihtosopimukset			
Valuuttajohdannaiset	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut			
Asetetut			
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset			
Osakejohdannaiset	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut			
Asetetut			
Muut johdannaiset	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut			
Asetetut			
Johdannaiset yhteensä		0,00	1 875 154,54

	Nimellisarvot, jäljellä oleva juoksuaika				
	alle 1 vuosi	1 - 5 vuotta	5 - 15 vuotta	yli 15 vuotta	Yhteensä
Korkojohdannaiset	3 881 300,77	17 833 468,29	29 864 819,22	0,00	51 579 588,28
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	3 881 300,77	17 833 468,29	29 864 819,22	0,00	51 579 588,28
Ostetut	3 881 300,77	17 833 468,29	29 864 819,22	0,00	51 579 588,28
Asetetut	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Koronvaihotosopimukset					0,00
Valuuttajohdannaiset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00
Koron- ja valuutanvaihtotosopimukset					0,00
Osakejohdannaiset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00
Muut johdannaiset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00

Kohde-etuuden arvo on korkojohdannaisten sopimusten osalta nimellisarvo, valuuttajohdannaisten sopimusten osalta ostetun valuutan tilinpäätöshetken eurovasta-arvo ja osakejohdannaisten sopimusten osalta osakkeiden todennäköinen arvo tilinpäätöshetkellä.

Arvot on ilmaistu bruttomääräisinä.

Kaikissa johdannaissopimuksissa vastapuolena on OP-Yrityspankki Oyj.

Pankki

Suojaamistarkoituksessa tehdyt johdannaissopimukset 31.12.2016

	Nimellisarvot	Käyvät arvot	
		Positiiviset	Negatiiviset
Korkojohdannaiset	366 907 081,20	5 315 232,83	620 394,24
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut	0,00	0,00	0,00
Asetetut			
Koronvaihotosopimukset	366 862 715,51	5 315 145,42	620 394,24
josta rahavirran suojaus	280 000 000,00	5 212 753,91	620 394,24
Muut swap -sopimukset	44 365,69	87,41	0,00
Valuuttajohdannaiset	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut			
Asetetut			
Koron- ja valuutanvaihtotosopimukset			
Osakejohdannaiset	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut			
Asetetut			
Muut johdannaiset	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut			
Asetetut			
Johdannaiset yhteensä		5 315 232,83	620 394,24

	Nimellisarvot, jäljellä oleva juoksuaika				
	alle 1 vuosi	1 - 5 vuotta	5 - 15 vuotta	yli 15 vuotta	Yhteensä
Korkojohdannaiset	116 907 081,20	180 000 000,00	70 000 000,00	0,00	366 907 081,20
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Asetetut					0,00
Koronvaihtosopimukset	116 862 715,51	180 000 000,00	70 000 000,00	0,00	366 862 715,51
Muut swap sopimukset	44 365,69	0,00	0,00	0,00	44 365,69
Valuuttajohdannaiset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset					0,00
Osakejohdannaiset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00
Muut johdannaiset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00

Ei suojaamistarkoituksessa pidettävät johdannaissopimukset 31.12.2016

	Nimellisarvot	Käyvät arvot	
		Positiiviset	Negatiiviset
Korkojohdannaiset	51 579 588,28	0,00	1 875 154,54
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	51 579 588,28	0,00	1 875 154,54
Ostetut	51 579 588,28	0,00	1 875 154,54
Asetetut			
Koronvaihtosopimukset			
Valuuttajohdannaiset	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut			
Asetetut			
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset			
Osakejohdannaiset	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut			
Asetetut			
Muut johdannaiset	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut			
Asetetut			
Johdannaiset yhteensä		0,00	1 875 154,54

Nimellisarvot, jäljellä oleva juoksuaika					
alle 1 vuosi					
1 - 5 vuotta					
5 - 15 vuotta					
yli 15 vuotta					
Yhteensä					
Korkojohdannaiset	3 881 300,77	17 833 468,29	29 864 819,22	0,00	51 579 588,28
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	3 881 300,77	17 833 468,29	29 864 819,22	0,00	51 579 588,28
Ostetut	3 881 300,77	17 833 468,29	29 864 819,22	0,00	51 579 588,28
Asetetut					0,00
Koronvaihtosopimukset					0,00
Valuuttajohdannaiset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset					0,00
Osakejohdannaiset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00
Muut johdannaiset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00

Kohde-etuuden arvo on korkojohdannaisten sopimusten osalta nimellisarvo, valuuttajohdannaisten sopimusten osalta ostetun valuutan tilinpäätöshetken eurovasta-arvo ja osakejohdannaisten sopimusten osalta osakkeiden todennäköinen arvo tilinpäätöshetkellä. Arvot on ilmaistu bruttomääräisinä.

Kaikissa johdannaisopimuksissa vastapuolena on OP-Yrityspankki Oyj.

20. Aineettomat hyödykkeet

	Konserni		Pankki	
	31.12.2017	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2016
ICT- menot	2 174,00	5 436,00	2 174,00	5 436,00
Muut kehittämismenot	0,00	0,00	0,00	0,00
Liikearvo	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut aineettomat hyödykkeet	167 655,00	205 494,00	167 655,00	205 494,00
Yhteensä	169 829,00	210 930,00	169 829,00	210 930,00

21. Kiinteistöt**31.12.2017****Konserni****Kiinteistöomistukset**

Maa- ja vesialueet

Rakennukset

Kiinteistöyhteisöjen osakkeet ja osuudet

Yhteensä

Omassa käytössä olevat	Sijoituskiinteistöt	
	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo
2 579 264,38	510 247,20	147 388,19
3 339 775,42	10 981 243,97	17 885 954,90
4 593 169,05	4 857 917,87	5 693 815,40
10 512 208,85	16 349 409,04	23 727 158,49

Pankki**Kiinteistöomistukset**

Maa- ja vesialueet

Rakennukset

Kiinteistöyhteisöjen osakkeet ja osuudet

Yhteensä

Omassa käytössä olevat	Sijoituskiinteistöt	
	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo
2 406 993,94	180 459,18	147 388,19
124 303,00	32 602,00	20 000,00
8 798 941,67	9 733 783,38	23 559 770,30
11 330 238,61	9 946 844,56	23 727 158,49

Sijoituskiinteistöjen käypä arvo perustuu niiden markkina-arvoon. Merkittävässä kohteissa käyvän arvon perusteena on käytetty riippumattoman asiantuntijan antamaa arviota. Muiden kohteiden arvot perustuvat joko johdon omiin arvioihin tai tuottoarvomenetelmään, jona käytetään suoran pääomituksen arvointimenetelmää perustuen kohteen nettotuottoon ja markkinatuottovaatimuksiin huomioiden kohteen sijainti, kunto ja käyttötarkoitus. Liike-, toimisto- ja teollisuustilojen käypä arvo on määritetty pääasiassa tuottoarvomenetelmällä. Asuntojen ja maa-alueiden käypä arvo on määritetty pääasiassa kauppahintamenetelmällä.

22. Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden muutokset tilikauden aikana**Konserni****Hankintameno tilikauden alussa**

+ lisäykset tilikautena

- vähennykset tilikautena

+/- siirrot erien välillä

- tilikauden suunnitelman mukaiset poistot

-/+ tilikauden arvonalennukset ja niiden peruutukset

+ vähennyksiin ja siirtoihin kohdistuvat kertyneet poistot ja arvonalennukset

- kertyneet poistot tilikauden alussa

- kertyneet arvonalennukset tilikauden alussa

+ kertyneet arvonorotukset tilikauden alussa

+/- tilikauden arvonorotukset ja niiden peruutukset

= Kirjanpitoarvo tilikauden lopussa

Aineettomat hyödykkeet	Sijoitus-kiinteistöt	Omassa käytössä olevat kiinteistöt	Muut aineelliset hyödykkeet
383 214,57	30 131 625,34	13 339 729,35	5 294 005,01
0,00	22 847,72	17 610,15	75 597,85
0,00	-60 195,28	-19 517,37	-3 181 497,53
0,00	280 140,36	-280 140,36	0,00
-41 101,00	-562 261,68	-473 582,86	-232 736,07
0,00	-1 568 777,07	-1 356 372,13	0,00
0,00	2 800,01	19 517,37	3 181 497,53
-172 284,57	-6 464 380,35	-4 426 255,71	-4 488 919,39
0,00	-6 563 285,63	0,00	0,00
0,00	1 164 533,20	3 806 260,96	0,00
0,00	-33 637,58	-115 040,55	0,00
169 829,00	16 349 409,04	10 512 208,85	647 947,40

Pankki**Hankintameno tilikauden alussa**

+ lisäykset tilikautena

- vähennykset tilikautena

+/- siirrot erien välillä

- tilikauden suunnitelman mukaiset poistot

-/+ tilikauden arvonalennukset ja niiden peruutukset

+ vähennyksiin ja siirtoihin kohdistuvat kertyneet poistot ja arvonalennukset tilikauden alussa

- kertyneet poistot tilikauden alussa

- kertyneet arvonalennukset tilikauden alussa

+ kertyneet arvonorotukset tilikauden alussa

+/- tilikauden arvonorotukset ja niiden peruutukset

= Kirjanpitoarvo tilikauden lopussa

Aineettomat hyödykkeet	Sijoitus-kiinteistöt	Omassa käytössä olevat kiinteistöt	Muut aineelliset hyödykkeet
383 214,57	17 067 260,13	12 692 803,90	4 537 115,38
0,00	-27 663,96	0,00	75 597,85
0,00	-59 873,21	-19 517,37	-3 181 497,53
0,00	280 140,36	-280 140,36	0,00
-41 101,00	-16 600,00	-354 868,31	-189 341,85
0,00	-1 568 777,07	-1 356 372,13	0,00
0,00	2 800,01	19 517,37	3 181 497,53
-172 284,57	-298 051,69	-3 062 404,90	-3 813 648,33
0,00	-6 563 285,63	0,00	0,00
0,00	1 164 533,20	3 806 260,96	0,00
0,00	-33 637,58	-115 040,55	0,00
169 829,00	9 946 844,56	11 330 238,61	609 723,05

23. Muut varat

	Konserni		Pankki	
	31.12.2017	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2016
Arvopapereiden myyntisaamiset	0,00	19 627,20	0,00	19 627,20
Maksujenvälityssaamiset	7 504,76	5 610,36	7 504,76	5 610,36
Muut	2 295 004,73	2 550 919,12	2 287 491,65	2 542 037,71
Yhteensä	2 302 509,49	2 576 156,68	2 294 996,41	2 567 275,27

24. Siirtosaamiset ja maksetut ennakot

	Konserni		Pankki	
	31.12.2017	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2016
Korot				
Korkosaamiset	4 233 175,66	3 911 444,39	4 237 970,77	3 911 444,39
Maksetut korkoennakot	0,00	0,00	0,00	0,00
Yhteensä	4 233 175,66	3 911 444,39	4 237 970,77	3 911 444,39
Muut				
Muut maksetut ennakomaksut	235 930,86	117 982,52	235 930,86	117 982,52
Muut siirtosaamiset	1 622 874,59	1 990 064,63	1 616 502,95	1 986 337,59
Yhteensä	1 858 805,45	2 108 047,15	1 852 433,81	2 104 320,11
Siirtosaamiset ja maksetut ennakot yhteensä	6 091 981,11	6 019 491,54	6 090 404,58	6 015 764,50

25. Laskennalliset verosaamiset ja -velat

31.12.2017

Konserni**Jaksotuseroista**

Tilinpäätössiirtoihin perustuvat	
Yhdistelytoimenpiteisiin perustuvat	
Konserniyritysten omiin taseisiin perustuvat	
Laskennalliset verosaamiset	550 779,28
Laskennalliset verovelat	14 444,78
Netto	536 334,50

Muista väliaikaisista eroista

Yhdistelytoimenpiteisiin perustuvat	
Konserniyritysten omiin taseisiin perustuvat	
Laskennalliset verosaamiset	0,00
Laskennalliset verovelat	450 348,07
Netto	-450 348,07

Yhteensä

Laskennalliset verosaamiset	Laskennalliset verovelat
	15 358 638,95
	6 131,83
536 334,50	0,00
-450 348,07	
85 986,43	15 364 770,78

Konsernituloslaskelmaan merkitty laskennallisen verovelan muutos muodostuu seuraavista eristä:

Tilinpäätössiirtoihin perustuvat	1 663 955,87
Yhdistelytoimenpiteisiin perustuvat	2 909,39
Konserniyritysten omiin tuloslaskelmiin perustuvat	-235 745,73
Yhteensä	1 431 119,53

Konsernitaseessa kertynyt poistoero ja verotusperusteiset varaukset on jaettu omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan. Omaan pääomaan siirretty osuus on 61 402 028,45 euroa.

Laskennallisiin verosaamisiin sisältyy verotuksessa vahvistetuista tappioista kirjattua laskennallista verosaamista yhteensä 0,00 euroa.

Muista väliaikaisista eroista johtuvat laskennalliset verosaamiset ja -velat perustuvat oman pääoman käyvän arvon rahastoon kirjatuista myytävissä olevien rahoitusvarojen arvostustuloksista kirjatuista laskennallisista verosaamisista ja -veloista.

Arvonkorotukset 31.12.2017

Taseeseen sisältyy kiinteistöistä tehtyjä arvonkorotuksia

4 822 116,03

Arvonkorotukset eivät ole veronalaisia. Jos arvonkorotuksen kohteet myytäisiin, arvonkorotukset realisoituisivat myyntivoitoksi, josta tuloveron määrä olisi

964 423,21

Pankki

Jaksotuseroista

Muista väliaikaisista eroista

Yhteensä

Laskennalliset verosaamiset	Laskennalliset verovelat	Netto
550 779,28	14 444,78	536 334,50
0,00	450 348,07	-450 348,07
550 779,28	464 792,85	85 986,43

Laskennallisiin verosaamisiin sisältyy verotuksessa vahvistetuista tappioista kirjattua laskennallista verosaamista yhteensä 0,00 euroa.

Muista väliaikaisista eroista johtuvat laskennalliset verosaamiset ja -velat perustuvat oman pääoman käyvän arvon rahastoon kirjatuihin myytävissä olevien rahoitusvarojen arvostustuloksista ja rahavirtaa suojaavien johdannaisten arvostustuloksista kirjatuihin laskennallisista verosaamisista ja -veloista.

Arvonkorotukset 31.12.2017

Taseeseen sisältyy kiinteistöistä tehtyjä arvonkorotuksia

4 822 116,03

Arvonkorotukset eivät ole veronalaisia. Jos arvonkorotuksen kohteet myytäisiin, arvonkorotukset realisoituisivat myyntivoitoksi, josta tuloveron määrä olisi

964 423,21

Tilinpäätössiirtojen kertymä

Poistoero

Verotusperusteiset varaukset

Yhteensä

Tasearvo	Lask. verovelka	Netto
31 228,03	6 245,61	24 982,42
76 761 966,70	15 352 393,34	61 409 573,36
76 793 194,73	15 358 638,95	61 434 555,78

Poistoero ja verotusperusteiset varaukset on merkitty taseeseen laskennallisella verolla vähentämättömään määrään. Omien varojen laskelmassa poistoero ja veroperusteiset varaukset laskennallisella verolla vähennettynä on rinnastettu ensisijaisiin omiin varoihin.

26. Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat

Konserni

	Kirjanpitoarvo 31.12.2017	Nimellisarvo 31.12.2017	Kirjanpitoarvo 31.12.2016	Nimellisarvo 31.12.2016
Sijoitustodistukset	0,00	0,00	0,00	0,00
Joukkovelkakirjalainat	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut	0,00	0,00	0,00	0,00
Yhteensä	0,00	0,00	0,00	0,00

Pankki

	Kirjanpitoarvo 31.12.2017	Nimellisarvo 31.12.2017	Kirjanpitoarvo 31.12.2016	Nimellisarvo 31.12.2016
Sijoitustodistukset	0,00	0,00	0,00	0,00
Joukkovelkakirjalainat	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut	0,00	0,00	0,00	0,00
Yhteensä	0,00	0,00	0,00	0,00

27. Muut velat

	Konserni		Pankki	
	31.12.2017	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2016
Arvopapereiden ostovelat	0,00	19 627,20	0,00	19 627,20
Maksujenvälitysvelat	192 499,08	182 240,06	192 499,08	182 240,06
Muut	1 881 486,18	3 756 138,60	1 853 491,62	3 741 868,71
Yhteensä	2 073 985,26	3 958 005,86	2 045 990,70	3 943 735,97

28. Pakolliset varaukset

31.12.2017

Konserni

	Eläkevaraukset	Verovaraukset	Takausvastuut	Vuokravastuut	Muut	Yhteensä
Varaukset 1.1.					515 383,00	515 383,00
+ varausten lisäys					0,00	0,00
- käytetyt varaukset						0,00
- peruutukset					88 135,00	88 135,00
Varaukset 31.12.	0,00	0,00	0,00	0,00	427 248,00	427 248,00

Pankki

	Eläkevaraukset	Verovaraukset	Takausvastuut	Vuokravastuut	Muut	Yhteensä
Varaukset 1.1.					515 383,00	515 383,00
+ varausten lisäys						0,00
- käytetyt varaukset						0,00
- peruutukset					88 135,00	88 135,00
Varaukset 31.12.	0,00	0,00	0,00	0,00	427 248,00	427 248,00

29. Siirtovelat ja saadut ennakot

	Konserni		Pankki	
	31.12.2017	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2016
Korot				
Korkovelat	2 646 549,44	2 606 465,96	2 646 549,44	2 606 465,96
Saadut korkoennakot	26 606,88	14 064,13	26 606,88	14 064,13
Yhteensä	2 673 156,32	2 620 530,09	2 673 156,32	2 620 530,09
Muut				
Muut saadut ennakomaksut	1 839,85	21 811,83	1 839,85	21 811,83
Muut siirtovelat	7 845 650,00	8 144 251,00	7 785 933,38	8 086 502,87
Yhteensä	7 847 489,85	8 166 062,83	7 787 773,23	8 108 314,70
Siirtovelat ja saadut ennakot yhteensä	10 520 646,17	10 786 592,92	10 460 929,55	10 728 844,79

30. Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla**Konserni****Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla**

Pääomalainat

Muut

Yhteensä

31.12.2017

0,00

0,00

0,00**Pankki****Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla**

Pääomalainat

Muut

Yhteensä

31.12.2017

0,00

0,00

0,00

31. Oma pääoma Konserni

	Oma pääoma tilikauden alussa	Lisäykset	Vähennykset	Siirrot erien välillä	Oma pääoma tilikauden lopussa
Oma pääoma ja vähemmistön osuus yhteensä	313 257 315,16	38 351 180,33	-14 161 578,38	0,00	337 446 917,11
Osuuspääoma	107 405 987,40	18 055 608,18	-8 454 400,00	0,00	117 007 195,58
Jäsenosuudet	3 667 187,40	555 808,18	-162 700,00	0,00	4 060 295,58
Tuotto-osuudet	103 738 800,00	17 499 800,00	-8 291 700,00	0,00	112 946 900,00
Ylikurssirahasto	0,00	0,00	0,00		0,00
Arvonkorotusrahasto	0,00	0,00	0,00		0,00
Muut sidotut rahastot	14 798 985,71	468 123,78	-2 340 619,32	0,00	12 926 490,17
Vararahasto	11 125 097,97	0,00	0,00		11 125 097,97
Käyvän arvon rahasto	3 673 887,74	468 123,78	-2 340 619,32		1 801 392,20
Sääntöjen mukaiset rahastot	0,00				0,00
Muut rahastot	0,00				0,00
Vapaat rahastot	10 131 962,29				10 131 962,29
Edellisten tilikausien voitto tai tappio	180 920 379,76	0,01	-3 366 559,06		177 553 820,71
Tilikauden voitto tai tappio		19 827 448,36	0,00		19 827 448,36
Vähemmistön osuus pääomasta	0,00				0,00

Käyvän arvon rahaston muutokset

	Tilikauden alussa	Lisäykset	Vähennykset	Tuloslaskelmaan siirretty	Tilikauden päätyessä
Saamistodistukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Osakkeet ja osuudet	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut	3 673 887,74	468 123,78	2 340 619,32	0,00	1 801 392,20
Rahavirran suojaus	4 592 359,66	0,00	2 340 619,32	0,00	2 251 740,34
laskennalliset verot	-918 471,92	468 123,78	0,00		-450 348,14
Yhteensä	3 673 887,74	468 123,78	2 340 619,32	0,00	1 801 392,20

Pankki

	Oma pääoma tilikauden alussa	Lisäykset	Vähennykset	Siirrot erien välillä	Oma pääoma tilikauden lopussa
Oma pääoma yhteensä	262 502 465,32	32 053 095,39	-14 161 578,38	141 800,00	280 535 782,33
Osuuspääoma	110 506 531,82	17 913 808,18	-8 454 400,00	141 800,00	120 107 740,00
Jäsenosuudet	6 767 731,82	555 808,18	-162 700,00	0,00	7 160 840,00
Tuotto-osuudet	103 738 800,00	17 358 000,00	-8 291 700,00	141 800,00	112 946 900,00
Ylikurssirahasto	0,00				0,00
Arvonkorotusrahasto	0,00				0,00
Muut sidotut rahastot	14 798 985,71	468 123,78	-2 340 619,32	0,00	12 926 490,17
Vararahasto	11 125 097,97				11 125 097,97
Käyvän arvon rahasto	3 673 887,74	468 123,78	-2 340 619,32		1 801 392,20
Sääntöjen mukaiset rahastot	0,00				0,00
Muut rahastot	0,00				0,00
Vapaat rahastot	10 131 962,29				10 131 962,29
Edellisten tilikausien voitto tai tappio	127 064 985,50		-3 366 559,06		123 698 426,44
Tilikauden voitto tai tappio		13 671 163,43	0,00		13 671 163,43

Käyvän arvon rahaston muutokset

	Tilikauden alussa	Lisäykset	Vähennykset	Tuloslaskelmaan siirretty	Tilikauden päätyessä
Saamistodistukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Osakkeet ja osuudet	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut	3 673 887,74	468 123,78	2 340 619,32	0,00	1 801 392,20
Rahavirran suojaus	4 592 359,66	0,00	2 340 619,32	0,00	2 251 740,34
laskennalliset verot	-918 471,92	468 123,78	0,00		-450 348,14
Yhteensä	3 673 887,74	468 123,78	2 340 619,32	0,00	1 801 392,20

32. Sidottu ja vapaa oma pääoma sekä jakokelvottomat vapaan oman pääoman erät

Oma pääoma 31.12.2017

Sidottu oma pääoma

Vapaa oma pääoma

Oma pääoma yhteensä

Konserni	Pankki
129 933 685,75	133 034 230,17
207 513 231,36	147 501 552,16
337 446 917,11	280 535 782,33

Voitonjakokelpoiset varat 31.12.2017

Vapaa oma pääoma

- aktivoidut kehittämismenot

- muut jakokelvottomat erät

Voitonjakokelpoiset varat

Konserni	Pankki
207 513 231,36	147 501 552,16
0,00	0,00
61 439 528,45	37 500,00
146 073 702,91	147 464 052,16

33. Rahoitusvarojen ja -velkojen maturiteettijakauma 31.12.2017

Konserni

Jäljellä oleva juoksuaika

Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamis-
todistukset

Saamiset luottolaitoksilta

Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä

Saamistodistukset

Velat luottolaitoksille

Velat yleisölle ja julkisyhteisöille

Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat

Velat, joilla huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla

	alle 3 kk	3 - 12 kk	1 - 5 vuotta	5 - 10 vuotta	yli 10 vuotta
	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	20 179 090,71	20 000 000,00	45 000 000,00	360 500 000,00	0,00
	52 746 984,93	148 339 551,62	599 636 413,20	502 690 537,82	527 478 873,74
	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	73 261 425,53	7 500 000,00	77 000 000,00	300 500 000,00	0,00
	1 692 147 907,04	7 903 603,31	9 570 523,85	404 212,60	11 351 262,31
	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Muut kuin määräaikaaiset talletukset sisältyvät maturiteettiluokkaan "alle 3 kk".

Pankki

Jäljellä oleva juoksuaika

Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamis-
todistukset

Saamiset luottolaitoksilta

Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä

Saamistodistukset

Velat luottolaitoksille

Velat yleisölle ja julkisyhteisöille

Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat

Velat, joilla huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla

	alle 3 kk	3 - 12 kk	1 - 5 vuotta	5 - 10 vuotta	yli 10 vuotta
	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	20 179 090,71	20 000 000,00	45 000 000,00	360 500 000,00	0,00
	52 746 984,93	148 339 551,62	609 956 486,85	502 690 537,82	527 478 873,74
	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	73 261 425,53	7 500 000,00	77 000 000,00	300 500 000,00	0,00
	1 692 403 504,78	7 903 603,31	9 570 523,85	404 212,60	11 351 262,31
	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Muut kuin määräaikaaiset talletukset sisältyvät maturiteettiluokkaan "alle 3 kk".

34a. Koti- ja ulkomaanrahan määräiset omaisuus- ja velkaerät 31.12.2017**Konserni**

	Kotimaan raha	Ulkomaan raha	Yhteensä	Konsernin saamiset osakkuusyrityksiltä ja velat osakkuusyrityksille
Saamiset luottolaitoksilta	442 972 407,91	2 706 682,80	445 679 090,71	
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	1 830 892 361,31	0,00	1 830 892 361,31	
Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamis- todistukset ja muut saamistodistukset	0,00	0,00	0,00	
Johdannaissopimukset	5 164 532,71	0,00	5 164 532,71	
Muu omaisuus	267 228 733,50	3 076,22	267 231 809,72	
Velat luottolaitoksille	458 261 425,53	0,00	458 261 425,53	
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	1 718 672 044,81	2 705 464,30	1 721 377 509,11	
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	0,00	0,00	0,00	
Johdannaissopimukset ja kaupankäynti- tarkoituksessa pidettävät velat	3 495 292,49	0,00	3 495 292,49	
Velat, joilla huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	0,00	0,00	0,00	
Muut velat	28 384 753,53	1 896,68	28 386 650,21	

Pankki

	Kotimaan raha	Ulkomaan raha	Yhteensä	Josta	
				Tytäryrityksiltä	Osakkuus- yrityksiltä
Saamiset luottolaitoksilta	442 972 407,91	2 706 682,80	445 679 090,71		
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	1 841 212 434,96	0,00	1 841 212 434,96	10 320 073,65	
Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamis- todistukset ja muut saamistodistukset	0,00	0,00	0,00		
Johdannaissopimukset	5 164 532,71	0,00	5 164 532,71		
Muu omaisuus	261 593 835,58	3 076,22	261 596 911,80		
Velat luottolaitoksille	458 261 425,53	0,00	458 261 425,53		
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	1 718 927 642,55	2 705 464,30	1 721 633 106,85	255 597,74	
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	0,00	0,00	0,00		
Johdannaissopimukset ja kaupankäynti- tarkoituksessa pidettävät velat	3 495 292,49	0,00	3 495 292,49		
Velat, joilla huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	0,00	0,00	0,00		
Muut velat	12 932 271,57	1 896,68	12 934 168,25		

34b. Rahoitusvarojen ja -velkojen käyvät arvot ja kirjanpitoarvot sekä käypien arvojen hierarkia 31.12.2017

	Konserni		Pankki	
	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo
Rahoitusvarat				
Käteiset varat	3 791 061,91	3 791 061,91	3 791 061,91	3 791 061,91
Saamiset luottolaitoksilta	445 679 090,71	445 679 090,71	445 679 090,71	445 679 090,71
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	1 830 892 361,31	1 830 892 361,31	1 841 212 434,96	1 841 212 434,96
Saamistodistukset	0,00	0,00	0,00	0,00
Osakkeet ja osuudet	227 102 787,06	227 102 787,06	227 099 737,82	227 099 737,82
Osakkeet ja osuudet omistusyhteisyrityksissä	0,00	0,00	0,00	0,00
Osakkeet ja osuudet samaan konserniin kuuluvissa yrityksissä	178 090,43	178 090,43	178 090,43	178 090,43
Johdannaissopimukset	5 164 532,71	5 164 532,71	5 164 532,71	5 164 532,71
Yhteensä	2 512 807 924,13	2 512 807 924,13	2 523 124 948,54	2 523 124 948,54
Rahoitusvelat				
Velat luottolaitoksille	458 261 425,53	458 261 425,53	458 261 425,53	458 261 425,53
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	1 721 377 509,11	1 721 377 509,11	1 721 633 106,85	1 721 633 106,85
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	0,00	0,00	0,00	0,00
Johdannaissopimukset ja muut kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät velat	3 495 292,49	3 495 292,49	3 495 292,49	3 495 292,49
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	0,00	0,00	0,00	0,00
Yhteensä	2 183 134 227,13	2 183 134 227,13	2 183 389 824,87	2 183 389 824,87

Taseessa käypään arvoon arvostetut rahoitusinstrumentit**Konserni**

Saamistodistukset
 Osakkeet ja osuudet
 Johdannaiset (positiiviset käyvät arvot)
 Johdannaiset (negatiiviset käyvät arvot)

Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	3 314 724,79	0,00	3 314 724,79
0,00	3 486 768,35	0,00	3 486 768,35

Pankki

Saamistodistukset
 Osakkeet ja osuudet
 Johdannaiset (positiiviset käyvät arvot)
 Johdannaiset (negatiiviset käyvät arvot)

Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
			0,00
			0,00
	3 314 724,79		3 314 724,79
	3 486 768,35		3 486 768,35

Arvostusmenetelmät, joiden laskentaparametreihin sisältyy epävarmuutta (Taso 3)

Avaava tase 1.1.2016
 siirrot tasoon 3
 siirrot tasosta 3
 muu muutos
 Päättävä tase 31.12.2017

0,00
0,00
0,00
0,00
0,00

Taso 1: Noteeratut markkinahinnat

Hierarkiatasoon 1 ryhmitellyt erät koostuvat pörsseissä listatuista osakkeista, noteeratuista yritysten, valtioiden ja rahoituslaitosten velkapapereista sekä pörssijohdannaisista. Kyseisten instrumenttien käypä arvo määräytyy toimivilta markkinoilta saatavien noteerausten perusteella

Taso 2: Arvostusmenetelmät havainnoitavissa olevia syöttötietoja käyttäen

Arvostusmenetelmät, jotka perustuvat luotettaviin laskentaparametreihin. Hierarkiatasoon 2 luokiteltujen instrumenttien käyvällä arvolla tarkoitetaan arvoa, joka on johdettavissa rahoitusvälineen osien tai vastaavien rahoitusvälineiden markkina-arvosta, tai arvoa, joka on laskettavissa rahoitusmarkkinoilla yleisesti hyväksytyillä arvostusmalleilla ja -menetelmillä, jos markkina-arvo on niiden avulla luotettavasti arvioitavissa. Tähän hierarkiatasoon on luokiteltu suurin osa OP Yrityspankki -konsernin OTC-johdannaisista sekä yritysten, valtioiden ja rahoituslaitosten noteeratut velkapaperit, joita ei ole luokiteltu tasolle 1.

Taso 3: Arvostusmenetelmät ei havainnoitavissa olevia syöttötietoja käyttäen

Arvostusmenetelmät, joiden laskentaparametreihin sisältyy epävarmuutta. Hierarkiatasoon 3 luokitellut instrumentit arvostetaan hinnoittelumalleilla, joiden laskentaparametreihin sisältyy epävarmuutta. Lisäksi tasoon 3 luokitellaan velkapapereita, joille noteerauksia on markkinoilla arvostuspäivänä vain vähän tai ei ollenkaan. Kyseiseen taseryhmään sisällytetään epälikvidit lainat, strukturoidut lainat ml. arvopaperistettut lainat ja strukturoidut velkakirjat sekä hedge-rahastot. Tason 3 käypä arvo perustuu kolmannelta osapuolelta saatavaan hintatietoon.

35. Vakuudeksi annettu omaisuus 31.12.2017**Konserni****Omien velkojen puolesta annetut vakuudet**

Velat luottolaitoksille
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat
Johdannaissop. ja kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät velat
Muut velat
Huonommalla etuoikeudella olevat velat
Yhteensä

Muut omasta puolesta annetut vakuudet**Konserniyhtiön puolesta annetut****Muiden puolesta annetut**

joista lähipiiriin kuuluvalla johdolle

Annetut vakuudet yhteensä

Pantit	Kiinnitykset	Muut vakuudet	Yhteensä
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	366 234 414,74	366 234 414,74
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	366 234 414,74	366 234 414,74

Pankki**Omien velkojen puolesta annetut vakuudet**

Velat luottolaitoksille
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat
Johdannaissop. ja kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät velat
Muut velat
Huonommalla etuoikeudella olevat velat
Yhteensä

Muut omasta puolesta annetut vakuudet**Konserniyhtiön puolesta annetut****Muiden puolesta annetut**

joista lähipiiriin kuuluvalla johdolle

Annetut vakuudet yhteensä

Pantit	Kiinnitykset	Muut vakuudet	Yhteensä
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	366 234 414,74	366 234 414,74
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	366 234 414,74	366 234 414,74

36. Eläkevastuut

Eläkesitoumuksista johtuva suora vastuu

Osuus eläkesäätiön eläkevastuun ja muiden velkojen ylikatteesta

31.12.2017

Konserni Pankki

0,00	0,00
0,00	0,00

Pankin henkilökunnan lakisääteinen eläketurva on järjestetty OP-Eläkekassan kautta ja lisäeläketurva OP-Eläkesäätiön kautta.

Konserniyhtiöiden eläketurva on järjestetty eläkevakuutuksella.

37. Rahoitusleasing- ja muut vuokravastuut

31.12.2017

Konserni Pankki

Yhden vuoden kuluessa maksettavat

Yli vuoden kuluessa ja enintään 5 vuoden kuluessa maksettavat

Yli 5 vuoden kuluessa maksettavat

Yhteensä

325 291,90	325 291,90
561 195,32	561 195,32
0,00	0,00
886 487,22	886 487,22

Sopimusten olennaiset irtisanomis- ja lunastusehdot

Konttoreiden määräaikaisten vuokrasopimukset päättyvät vuosina 2019-2021

38. Taseen ulkopuoliset sitoumukset Konserni

Taseen ulkopuoliset sitoumukset 31.12.2017

Asiakkaan puolesta kolmannen hyväksi

annetut sitoumukset

Takaukset ja pantit

Muut

Asiakkaan hyväksi annetut peruuttamattomat
sitoumukset

Arvopapereiden takaisinostositoumukset

Muut

josta luottolupaukset

Tytäryritysten puolesta	Osakkuusyri- tysten puolesta	Muiden puolesta	Yhteensä
0,00	0,00	192 613 178,96	192 613 178,96
0,00	0,00	37 102 575,47	37 102 575,47
0,00	0,00	37 102 575,47	37 102 575,47
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	155 510 603,49	155 510 603,49
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	155 510 603,49	155 510 603,49
0,00	0,00	155 510 603,49	155 510 603,49

Pankki

Taseen ulkopuoliset sitoumukset 31.12.2017

Asiakkaan puolesta kolmannen hyväksi

annetut sitoumukset

Takaukset ja pantit

Muut

Asiakkaan hyväksi annetut peruuttamattomat
sitoumukset

Arvopapereiden takaisinostositoumukset

Muut

josta luottolupaukset

Tytäryritysten puolesta	Osakkuusyri- tysten puolesta	Muiden puolesta	Yhteensä
0,00	0,00	192 613 178,96	192 613 178,96
0,00	0,00	37 102 575,47	37 102 575,47
0,00	0,00	37 102 575,47	37 102 575,47
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	155 510 603,49	155 510 603,49
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	155 510 603,49	155 510 603,49
0,00	0,00	155 510 603,49	155 510 603,49

39. Muut vastuusitoumukset ja vastuut tilikauden päättyessä

31.12.2017

Pankki on velvollinen tarkistamaan vuonna 2009 ja sen jälkeen valmistuneista kiinteistöinvestoinneista tekemiään alv-vähennyksiä, jos kiinteistön verollinen käyttö vähenee 10 vuoden tarkistusjakson aikana. Viimeiset tarkistusvuodet ovat 2018-2026 kiinteistöinvestoinnin valmistumisajankohdasta riippuen.

3 641,93
0,00
0,00
3 641,93

40. Henkilöstö ja toimielinten jäsenet sekä lähipiiri

Henkilöstön lukumäärä keskimäärin v. 2017

Vakinainen kokoaikainen henkilöstö

Vakinainen osa-aikainen henkilöstö

Määräaikainen henkilöstö

Yhteensä

Konserni		Pankki	
Keskimääräinen lkm	Muutos tilikauden aikana	Keskimääräinen lkm	Muutos tilikauden aikana
189	-16	189	-16
0	-1	0	-1
5	0	5	0
194	-17	194	-17

Toimielinten jäsenten palkat ja palkkiot v. 2017

Hallintoneuvoston jäsenet

Hallituksen jäsenet ja varajäsenet sekä toimitusjohtaja ja hänen sijaisensa

josta toimitusjohtaja Pasi Sorriille maksetut palkat ja palkkiot

sekä luontoisedut

Konserni		Pankki	
Palkat ja palkkiot	Palkat ja palkkiot	Palkat ja palkkiot	Palkat ja palkkiot
37 840,00	37 840,00	37 840,00	37 840,00
318 849,00	318 849,00	318 849,00	318 849,00
243 677,00	243 677,00	243 677,00	243 677,00
7 810,00	7 810,00	7 810,00	7 810,00

Edustajiston kokouksessa tehdyn päätöksen mukaan hallintoneuvoston puheenjohtajalle maksetaan palkkiota 880 euroa kuukaudessa ja varapuheenjohtajalle 440 euroa kuukaudessa. Muille jäsenille ei makseta kuukausipalkkiota. Kaikille jäsenille maksetaan kokouspalkkiota 385 euroa kokoukselta.

Hallituksen puheenjohtajalle maksetaan palkkiota 2200 euroa kuukaudessa ja varapuheenjohtajalle 1100 euroa kuukaudessa. Muille jäsenille ei makseta kuukausipalkkiota. Kaikille jäsenille maksetaan kokouspalkkiota 473 euroa kokoukselta. Pankin toimitusjohtajalle ei makseta hallitus-työskentelystä erillisiä palkkioita tai muita etuisuuksia.

Toimitusjohtajan vanhuuseläkeikä on 65 vuotta. Eläke-etuudet määräytyvät eläkelakien ja OP:n omien eläkejärjestelmien mukaisesti. Toimitusjohtajan noudattama irtisanomisaika on 3 kuukautta ja työnantajan noudattama irtisanomisaika on 6 kuukautta, jolloin hänelle irtisanomisajan palkan lisäksi suoritetaan korvauksena 12 kuukauden rahapalkkaa vastaava korvaus.

Keski-Suomen Op liittyi OP Ryhmän henkilöstörahastoon vuonna 2005.

OP Ryhmän henkilöstörahastolle maksettava voittopalkkioerä vuonna 2017 perustui seuraavien tavoitteiden saavuttamiselle: Kohtaamisten NPS (painolla 15%), bränditason NPS (painolla 5%), Digitaalinen asiointi (painolla 20%) sekä OP Ryhmän tulos ennen veroja (painolla 60%). Henkilöstörahastoon tehtävän palkkiosirron määrä vuodelta 2017 on noin 3,2 % rahaston jäsenten palkkasummasta. Vuonna 2017 kirjattiin palkkioita yhteensä 250.457,00 euroa

Palkitsemisjärjestelmät

OP Ryhmän palkitseminen jakautuu yrityskohtaiseen lyhyen aikavälin palkitsemiseen sekä ryhmätasoiseen pitkän aikavälin palkitsemiseen. Palkkioiden enimmäismäärät on kaikissa järjestelmissä rajattu.

Lyhyen aikavälin palkitsemisohjelmassa ansaintajakso on enintään kalenterivuosi ja palkkio maksetaan lähtökohtaisesti rahana. Lyhyen aikavälin palkitsemisjärjestelmä kattaa koko henkilöstön. Palkkiomaksimit on porrastettu tehtävän vaativuuden perusteella. Palkitseminen perustuu pankkitasoihin yhteisiin ja henkilökohtaisiin tavoitteisiin. Mittaristossa näkyy vahvasti mm. asiakaskokemus, myynti sekä strategiasta johdetut kasvu ja digitaalisuuden tavoitteet. Palkkion maksun edellytyksenä on, että pankin asiakasliiketoiminta on voitollista.

Pitkän aikavälin johdon palkkiojärjestelmän piiriin kuuluvat erikseen määritellyt johtajat ja avaintehtävissä toimivat henkilöt, jotka yhtiön hallitus on nimennyt. OP Osuuskunnan hallintoneuvosto päättää järjestelmän OP:n ryhmätasoiset ansaintamittarit ja niille asetettavat tavoitteet kullekin ansaintajaksolle erikseen. Johdon pitkän aikavälin järjestelmässä ja henkilöstörahastossa on samat mittarit.

Pitkän aikavälin järjestelmä koostuu peräkkäisistä kolmen vuoden pituisista ansaintajaksoista. Palkkion määrä riippuu tavoitteiden saavuttamisesta ansaintajakson päätyttyä. Ensimmäisen ansaintajakson 2011 - 2013 palkkio maksettiin lykkäysajan jälkeen kolmessa yhtä suuressa erässä kesäkuun loppuun mennessä vuosina 2015 - 2017. Toisen ansaintajakson 2014 -2016 palkkio maksetaan lykkäysajan jälkeen kolmessa yhtä suuressa erässä kesäkuun loppuun mennessä vuosina 2018 - 2020. Palkitsemisjärjestelmän ansaintajakson 2017 - 2019 perusteella mahdollisesti maksettava palkkio maksetaan neljässä tasaerässä kesäkuun loppuun mennessä vuosina 2020 - 2023.

Ansaintajakson 2011-2013 palkkio maksettiin rahana. Ansaintajakson 2014-2016 maksetaan OP Osuuskunnan hallintoneuvoston tai sen nimeämän palkitsemisvaliokunnan päättämään viiteinstrumenttiin sidottuna. Ansaintajakson 2017-2019 palkkio maksetaan rahana, ellei henkilöön sovelleta sääntelyn mukaista lykkäysmenettelyä.

Palkkion arvoa jaksotetaan ansainta- ja sitouttamisjakson kuluessa. Palkkio kirjataan tuloslaskelman erään Palkat ja palkkiot ja vastaerä siirtovelaksi, kunnes se maksetaan.

Palkkion maksamiseen liittyy OP Ryhmän vakavaraisuutta sekä työ- ja toimeksuhteen voimassaoloa koskevia ehtoja.

Muuttuvan palkkion maksamisen lykkääntyminen

Muuttuvien palkkioiden maksamisesta on säädetty laissa Luottolaitostoiminnasta (610/2014). Jos henkilö on luokiteltu työtehtäviensä perusteella ryhmään, joiden ammatillisesta toiminnasta voi aiheutua yritykselle merkittävää riskiä ("riskiprofiiliin vaikuttava henkilö"), lykätään muuttuvan palkkion maksua tietyissä olosuhteissa kolmelle vuodelle.

Riskiprofiiliin vaikuttavaan henkilöryhmään sovelletaan muuttuvan palkkion maksamisen lykkäämistä mikäli henkilön muuttuva palkkio yhden vuoden ansaintajaksolta ylittää Finanssivalvonnan kannanoton mukaisen rajan 50.000 euroa. Henkilön muuttuva palkkio koostuu pitkän ja lyhyen aikavälin palkkioista.

Jos maksun viivästämisen euroraja ylittyy, osa palkkiosta maksetaan heti ja loput palkkion maksusta lykätään. Lykkäystilanteessa viivästettävä palkkio maksetaan kolmen seuraavan vuoden aikana. Sanotussa lykkäystilanteessa muuttuvasta palkkiosta puolet maksetaan rahana ja puolet sidotaan OP Osuuskunnan hallintoneuvoston tai sen nimeämän palkitsemisvaliokunnan päättämään viiteinstrumentin arvoon. Viiteinstrumenttiin sidottu palkkio maksetaan henkilölle vuoden odotusajan jälkeen.

Tilintarkastajille maksetut palkkiot toimeksiantoryhmittäin v. 2017

Tilintarkastuksesta
Tilintarkastajan muut lausunnot
Veroneuvonta
Muut palvelut
Yhteensä

Konserni	Pankki
Tilintarkastus- palkkiot	Tilintarkastus- palkkiot
21 571,65	18 037,65
531,08	531,08
0,00	0,00
0,00	0,00
22 102,73	18 568,73

Toimielinten jäsenten saamat luotot, takaukset ja vakuudet 31.12.2017

	Rahalainat 1.1.	Lisäykset	Vähennykset	Rahalainat 31.12.	Takaukset ja muut taseen ulkopuoliset sitoumukset
Hallintoneuvoston jäsenet	1 464 395,17	0,00	365 990,47	1 098 404,70	38 363,76
Hallituksen jäsenet ja varajäsenet sekä toimitusjohtaja ja hänen sijaisensa	359 982,25	0,00	43 976,87	316 005,38	3 000,00
Yhteensä	1 824 377,42	0,00	409 967,34	1 414 410,08	41 363,76

Ilmoitetut luvut sisältävät luotot ja takaukset, jotka luottolaitos tai sen konserniin tai konsolidointiryhmään kuuluva yritys on antanut luottolaitoksen hallinto- ja valvontaelinten jäsenille. Toimielinten jäsenten antamat henkilötakaukset sisältyvät myös rahalainat erään.

Rahalainojen pääasialliset korkoehdot ja muut ehdot

Hallinto- ja valvontaelinten jäsenten luottoehdoissa noudatetaan normaaleja pankin luottoehtoja. Lainat on sidottu yleisesti käytössä oleviin viitekorkoihin. Lainoja lyhennetään sovitun lyhennyssuunnitelman mukaisesti ja niillä on normaalit vakuudet.

Eläkesitoumukset

Hallintoneuvoston jäsenet
Hallituksen jäsenet ja varajäsenet sekä toimitusjohtaja ja hänen sijaisensa

Aikaisemmin toimielimiin kuuluneiden henkilöiden eläkesitoumukset

Hallintoneuvoston jäsenet
Hallituksen jäsenet ja varajäsenet sekä toimitusjohtaja ja hänen sijaisensa

Konserni	Pankki
0,00	0,00
	0,00
	0,00
0,00	0,00
	0,00
	0,00

Lähipiiri**Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä 31.12.**

Arvon alentumistappiot 1.1.
Arvon alentumistappioiden muutos tilikaudella
Arvon alentumistappiot 31.12.

Saamistodistukset 31.12.

Arvon alentumistappiot 1.1.
Arvon alentumistappioiden muutos tilikaudella
Arvon alentumistappiot 31.12.

Osakkeet ja osuudet 31.12.

Arvon alentumistappiot 1.1.
Arvon alentumistappioiden muutos tilikaudella
Arvon alentumistappiot 31.12.

Takaukset ja muut taseen ulkopuoliset sitoumukset 31.12.

	Omistus	Hallinto- henkilöt	Osakkuus- yritys	Muut
	0,00	1 439 295,99	0,00	0,00
	0,00	0,00	0,00	0,00
	0,00	0,00	0,00	0,00
	0,00	0,00	0,00	0,00
	0,00	0,00	0,00	0,00
	0,00	0,00	0,00	0,00
	0,00	0,00	0,00	0,00
	0,00	0,00	0,00	0,00
	0,00	0,00	0,00	0,00
	0,00	0,00	0,00	0,00
	0,00	0,00	0,00	0,00
	0,00	13 336,38	0,00	0,00

Osuuspankin lähipiiriin kuuluvat pankin hallintoneuvoston jäsenet, hallituksen jäsenet ja varajäsenet, toimitusjohtaja ja toimitusjohtajan sijainen, tilintarkastaja ja varatilintarkastaja tai tilintarkastusyhteisön päävastuullinen tilintarkastaja sekä näiden aviopuolisot tai avioliitonomaisessa suhteessa olevat henkilöt ja alaikäiset lapset. Lähipiiriin kuuluvat myös yhteisöt ja säätiöt, joissa edellä mainituilla henkilöillä on yksin tai yhdessä toisen kanssa kirjanpitolaisa tarkoitettu määräysvalta.

Lisäksi lähipiiriin kuuluu se, jolla omistuksen nojalla on vähintään 20 prosenttia osuuspankin osuuksista tai omistuksen, optio-oikeuden tai vaihtovelkakirjalainan nojalla on tai voi olla vastaava omistus tai äänivalta pankin konserniin kuuluvassa yhteisössä, jollei omistuksen kohteena olevan yhtiön merkitys koko konsernin kannalta ole vähäinen. Näiden yritysten edellisessä kappaleessa mainitut vastaavat henkilöt kuuluvat samoin lähipiiriin.

Lähipiiriin kuuluu myös osuuspankin konsernitilinpäätökseen yhdistelty osakkuusyhtiö.

Osuuspankin kanssa yhteisen määräysvallan alaiset yhteisöt kuuluvat myös osuuspankin lähipiiriin (sisäryitykset).

41. Omistukset muissa yrityksissä 31.12.2017

		Omistussuus, %	Oma pääoma	Tilikauden voitto tai tappio
Tytäryritykset, jotka yhdistellään konsernitilinpäätökseen				
Yrityksen nimi:	Kiinteistö Oy Jyväskylän Kauppatatu 22	100,00 %	7 388 189,12	47 999,37
Kotipaikka:	Jyväskylä			
Yrityksen nimi:	Jyväskylän Kassatalo Oy	100,00 %	450 131,63	-12 106,82
Kotipaikka:	Jyväskylä			
		Omistussuus, %	Oma pääoma	Tilikauden voitto tai tappio
Tytäryritykset, joita ei yhdistellä konsernitilinpäätökseen vähäisen merkityksen johdosta				
Yrityksen nimi:	K-S OP-Kiinteistökeskus Oy LKV	100,00 %	1 862 997,37	125 474,86
Kotipaikka:	Jyväskylä			
Yrityksen nimi:	As Oy Korventie 20	50,00 %	79 295,14	0,00
Kotipaikka:	Jämsä			
Yrityksen nimi:	As Oy Leivonmäen Tuomirinne	100,00 %	16 818,93	0,00
Kotipaikka:	Joutsa			
Yrityksen nimi:	As Oy Luhangan Jokivieru	100,00 %	14 401,09	0,00
Kotipaikka:	Luhanka			
Yrityksen nimi:	As Oy Parviaisenkangas	100,00 %	14 800,54	0,00
Kotipaikka:	Jyväskylä			
Yrityksen nimi:	As Oy Pihlajakulma	100,00 %	2 607,25	0,00
Kotipaikka:	Luhanka			
Yrityksen nimi:	As Oy Rapalanpuisto	100,00 %	4 678,98	0,00
Kotipaikka:	Äänekoski			
Yrityksen nimi:	As Oy Rapalanrinne	100,00 %	2 959,94	0,00
Kotipaikka:	Äänekoski			
Yrityksen nimi:	As Oy Saarijärven Hiponkulma	100,00 %	60 536,21	0,00
Kotipaikka:	Saarijärvi			
Yrityksen nimi:	As Oy Saarijärven Jylhänpuro	100,00 %	10 091,28	0,00
Kotipaikka:	Saarijärvi			
Yrityksen nimi:	As Oy Saarijärven Kultakuja	100,00 %	69 362,21	0,00
Kotipaikka:	Saarijärvi			
Yrityksen nimi:	As Oy Saarijärven Kultakumpu	100,00 %	61 989,86	0,00
Kotipaikka:	Saarijärvi			
Yrityksen nimi:	As Oy Saarijärven Tainantupa	100,00 %	99 122,06	0,00
Kotipaikka:	Saarijärvi			
Yrityksen nimi:	As Oy Suojärvenhovi	100,00 %	30 684,28	0,00
Kotipaikka:	Äänekoski			
Yrityksen nimi:	*) As Oy Suojärvenpuisto	100,00 %	7 473,43	-631,52
Kotipaikka:	Äänekoski			
Yrityksen nimi:	As Oy Vaajakosken Linnanpolku	100,00 %	22 992,11	0,00
Kotipaikka:	Jyväskylä			
Yrityksen nimi:	As Oy Vallilanrinne	100,00 %	4 678,98	0,00
Kotipaikka:	Jyväskylä			
Yrityksen nimi:	*) As Oy Äänekosken Keskuspuisto	100,00 %	140 027,08	-858,99
Kotipaikka:	Äänekoski			
Yrityksen nimi:	Koy Hankasalmen Asemakatu	100,00 %	233 758,45	-1 424,41

Kotipaikka:	Hankasalmi			
Yrityksen nimi:	Koy Joutsan Kauppakulma	100,00 %	20 929,67	3 100,45
Kotipaikka:	Joutsa			
Yrityksen nimi:	Koy Kasseerija	80,06 %	708 786,52	5,22
Kotipaikka:	Äänekoski			
Yrityksen nimi:	Koy Kirrinketo	100,00 %	1 179 868,53	-29 470,22
Kotipaikka:	Jyväskylä			
Yrityksen nimi:	*) Koy Laukaan Katajarinne	100,00 %	83 115,97	-1 454,87
Kotipaikka:	Laukaa			
Yrityksen nimi:	Koy Laukaan OP-Keskus	51,28 %	1 817 833,77	0,00
Kotipaikka:	Laukaa			
Yrityksen nimi:	*) Koy Leenankartano	50,00 %	24 080,91	-553,95
Kotipaikka:	Jyväskylä			
Yrityksen nimi:	Koy Leivonmäen Leivonkulma	100,00 %	482 979,06	-7 140,80
Kotipaikka:	Joutsa			
Yrityksen nimi:	Koy Liiketenhola	100,00 %	17 659,73	0,00
Kotipaikka:				
Yrityksen nimi:	*) Koy Maartinmutka	100,00 %	518 914,400	-656,89
Kotipaikka:	Jyväskylä			
Yrityksen nimi:	Koy Paavonrinne	54,61 %	396 405,55	15 618,72
Kotipaikka:	Saarijärvi			
Yrityksen nimi:	Koy Porthaninpiha	89,28 %	1 001 889,56	3 821,97
Kotipaikka:	Viitasaari			
Yrityksen nimi:	*) Koy Rahakulma	100,00 %	118 881,21	-7 953,00
Kotipaikka:	Kivijärvi			
Yrityksen nimi:	Koy Vaajakosken Nisulankulma	52,27 %	1 099 759,03	-3 990,20
Kotipaikka:	Jyväskylä			
Yrityksen nimi:	Hipontupa Oy	53,32 %	153 132,40	1 088,39
Kotipaikka:	Kannonkoski			
Yrityksen nimi:	*) Nikopi Oy	50,00 %	562 640,25	-836,78
Kotipaikka:	Jyväskylä			
Yrityksen nimi:	Viitasaaren Kassatalo Oy	100,00 %	179 237,17	-2 843,16
Kotipaikka:	Viitasaari			
Yrityksen nimi:	Äänekosken Cityhelmi Oy	54,67 %	1 413 927,21	12 429,70
Kotipaikka:	Äänekoski			

*) vuoden 2016 luvut

		Omistussuus, %	Oma pääoma	Tilikauden voitto tai tappio
Osakkuusyritykset, joita ei yhdistellä konsernitilinpäätökseen vähäisen merkityksen johdosta				
Yrityksen nimi:	As Oy Kinnulan Kinnulatori	26,57 %		
Kotipaikka:	Kinnula			
Yrityksen nimi:	As Oy Äänekosken Kassatalo	25,58 %		
Kotipaikka:	Äänekoski			
Yrityksen nimi:	Koy Joutsan Rantatie 3	22,50 %		
Kotipaikka:	Joutsa			
Yrityksen nimi:	Koy Joutsan Talouskeskus	43,18 %		
Kotipaikka:	Joutsa			
Yrityksen nimi:	Koy Kivihovi	25,13 %		
Kotipaikka:	Kivijärvi			
Yrityksen nimi:	Koy Manttaalikunnan Talo	21,17 %		
Kotipaikka:	Saarijärvi			
Yrityksen nimi:	Koy Seppälälän Liiketalo	26,32 %		
Kotipaikka:	Jyväskylä			
Yrityksen nimi:	Koy Viitatori	25,99 %		
Kotipaikka:	Viitasaari			
Yrityksen nimi:	Tikkakosken Liikekeskus Oy	42,76 %		
Kotipaikka:	Jyväskylä			

Konsernitilinpäätökseen yhdistellyt yhteisyritykset

Yrityksen nimi ja kotipaikka	Selostus yhteisestä vaikutusvallasta ja henkilöstö keskimäärin

Yritykset, joissa luottolaitoksella on rajoittamaton vastuu

		Omistusosuus, %	Oma pääoma	Tilikauden voitto tai tappio
Yrityksen nimi:				
Kotipaikka:				
Yritysmuoto:				
Yrityksen nimi:				
Kotipaikka:				
Yritysmuoto:				
Yrityksen nimi:				
Kotipaikka:				
Yritysmuoto:				
Yrityksen nimi:				
Kotipaikka:				
Yritysmuoto:				
Yrityksen nimi:				
Kotipaikka:				
Yritysmuoto:				

42. Konsernitilinpäätökseen yhdistellyt tytäryritykset, joiden tilikausi päättynyt ennen tai jälkeen emoyrityksen tilikautta**43. Notariaattitoiminta**

Osuuspankki tarjoaa arvopaperivälitystä sekä säilytys- ja hoitopalvelua samoin kuin muita asiakkaan omaisuuden hoitoon liittyviä palveluja, kuten lainhuudatus- ja kiinnitysasiat, asiakkaan omaisuuden säilytys, perunkirjoitus- ja pesänselvitystoimet, asiakkaan oikeudellinen neuvonta omaisuuden hoitoon ja varojen sijoittamiseen liittyvissä asioissa. Lisäksi pankki laatii toimeksiantojen perusteella kauppakirjoja kiinteistö- ja asunto-osaakeyhtiöiden osakkeiden ja osuuksien osalta.

Osuuspankin sellaisten omissa nimissään asiakkaan lukuun hallitsemien varojen kokonaismäärä, joita sijoituspalvelulain 9. luvun mukaan ei merkitä varoiksi osuuspankin taseeseen

44. Osuuspankin jäsenten lukumäärä sekä maksamatta olevat ja irtisanotut osuusmaksut 31.12.2017

Jäsenten lukumäärä
Maksamatta olevat osuusmaksut
Irtisanotut jäsenosuusmaksut
Irtisanotut tuotto-osuusmaksut

69 014
3 300,00
261 740,00
14 821 200,00

Irtisanotun osuuspääoman takaisinmaksun edellytykset ja ajankohta

Osuuspankkien omaan pääomaan sisältyy osuuspankkien jäsenten jäsenosuusmaksut sekä jäsenten tekemät sijoitukset tuotto-osuuksiin, joiden koron maksusta ja pääoman palauttamisesta pankilla on ehdoton oikeus kieltäytyä. Jäsenosuusmaksu ja siitä seuraava asiakasomistajuus antaa mahdollisuuden osallistua pankin hallintoon ja päätöksentekoon. Tuotto-osuuksiin ei liity asiakasomistajien oikeuksia eivätkä ne anna äänivaltaa. Vuosille 2017-2018 tavoitellaan tuotto-osuuksille 3,25 %:n korkoa ja maksettava korko vahvistetaan vuosittain jälkikäteen. Tuottotavoite voi muuttua vuosittain.

Mikäli osuuspankki ei ole kieltäytynyt palauttamisesta, jäsenosuusmaksu ja tuotto-osuusmaksu voidaan palauttaa 12 kuukauden kuluttua sen tilikauden päättymisestä, jonka aikana jäsenyys on päättynyt tai tuotto-osuuden omistaja on irtisanonut osuuden. Ellei palautusta voida jonakin vuonna maksaa täysimääräisesti, maksamatta jäänyt osa maksetaan seuraavien tilinpäätösten perusteella käytettävissä olevista omista pääomista. Edellä määrätty oikeus maksamatta jääneen osan jälkipalautukseen päättyy kuitenkin viidennen seuraavan tilinpäätöksen jälkeen. Maksamatta jääneelle osalle ei makseta korkoa.

45. Pitkäaikaissäästämispalvelu

OP-eläkesäästön eläketili

Määräaikaais- tai muulle talletustilille tehdyt sijoitukset

Osuuspankin taseessa olevat sijoitukset yhteensä

Taseen ulkopuoliset sijoitukset, sijoitusrahastot, osakkeet, jvk-lainat (sis. myyntisaamiset/ostovelat)

OP-eläkesäästön eläketililtä veloitetut sopimuksen mukaiset kulut ja palkkiot

Tilikauden aikana säästämistililtä maksetut eläkkeet

31.12.2017
423 000,19
22 648,26
445 648,45
2 873 842,26
2 811,05
30 381,13

LUETTELO KIRJANPITOKIRJOISTA JA TOSITELAJEISTA

OP RYHMÄN SAP tositelajit ja tositenumerosarjat

Pankin pääkirjanpito on SAP-järjestelmässä ja osakirjanpitojen tiedot on siirretty pääkirjanpitoon yhdistelmänä tai muuna yhteenvetona.

Merkittävimmät osakirjanpidot:

Ottolainaus
Antolainaus
Omistaja-asiakasrekisteri
Bonusjärjestelmä
Tuotto-osuudet
Korva, arvopaperikirjanpito
Matkavaluutta
ASLA, asiakaslaskutus
Calypso, johdannais- ja arvopaperikirjanpito
JORR, johdannaisreskontra
Pankkitakaukset
Haltia, kiinteistökirjanpito
Havas, vastike- ja vuokrareskontra
Osuuspankkien tilit OP Yrityspankissa
POPS, Pankkien väliset online pikasiirrot ja shekit
SAP HR ja Aditro
SAP käyttöomaisuus
SAP osto- ja myyntireskontra, Ariba, Basware IP ja Basware maksuliikenne

Sovellus- tosite ')	Nimi	Tosite- laji	Numerosarja alku	loppu
	TOISTUVA TOSITE	X1	7700001	7799999
	MALLITOSITE	X2	7800001	7899999
	KAUDEN PÄÄTÖS, lopullinen	SA	1000010001	1000019999
	KAUDEN PÄÄTÖSTOS, purettavat	SB	1000020001	1000029999
	ENNAKKOKIRJAUS, lopullinen	SC	1000030001	1000039999
	ENNAKKOKIRJAUS, purettavat	SD	1000040001	1000049999
	PÄIVITTÄISTOSITE	SE	1000050001	1000059999
	ED.KUUKAUDEN KORJAUKSET/AURUM	SF	1000060001	1000069999
	AGIOARVOSTUS MANUAALINEN	SH	1000080001	1000089999
	SALDONSIIRTO, PURETTAVA (taseen väärän merkkisten saldojen siirto)	SS	1000090001	1000099999
	ARVONLISÄVERON KORJAUS	SV	1000100000	1000109999
	LOMAPALKKAVARAUS	SL	1000110001	1000119999
	HENKILÖSIVUKULUT	SM	1000120001	1000129999
	IFRS-OVY JA -OPHV -saldonsiirto	SI	1000130001	1000139999
	GE-PALKKIOVARAUS	GK	1000140001	1000149999
	TULOSPALKK. JAKSOTUS	GM	1000150001	1000159999
	VEROJAKSOTUS, PURETT.	GO	1000160001	1000169999
	TALL.SUOJARAH. JAKS.	GQ	1000170001	1000179999
	RYHMÄKOHT.ARVONALENT	GX	1000180001	1000189999
	VEROJAKSOTUS,LOPULL.	GY	1000190001	1000199999
	PÄIVITT.TOS./OKO PKL	SO	1000200001	1000209999
	ALV-VELOITUS	GZ	1000210001	1000219999
	ALV-SIIRTO	ST	1000220001	1000229999
	SOS.KULUVELAN SIIRTO	SR	1000230001	1000239999
	SIJ.OM. PÄIVITT./VAR	SP	1000240001	1000249999
	SIJ.OM TP PURETT./VAR	SQ	1000250001	1000259999
	LOMAP.VARAUS/KUSTP.S	GF	1000260001	1000269999
	SOS.KULUVELAN SIIRTO lopullinen	SY	1000270001	1000279999
	KIINTEISTÖSIJ. PÄIV.	SZ	1000280001	1000289999
	KIINTEISTÖSIJ. PURET	SX	1000290001	1000299999
	ELIMINOINTI BALTIA purettava	MB	1000300001	1000309999
	ELIMINOINTI BALTIA ei-purettava	RC	1000310001	1000319999
	PUH.KULUJEN ALV-OIK.	HD	1000320001	1000329999
	SALDONSIIRTO, EI-PURETTAVA	SJ	1000330001	1000339999
	SALDONSIIRTO, TEM	SN	1000340001	1000349999
	SALDONSIIRTO, MVAT	HI	1000350001	1000359999
	KIINT YHT AVAAVA TASE	QN	1000360001	1000369999
	SISÄISET TOSITTEET	S1	1000370001	1000379999
	KÄYTTÖOMAISUUS	AA	1010000001	1010999999 RABUCH00 **)
	KÄYTTÖOMAISUUS POISTOT	AF	1011000001	1011999999 RAPERB00 **)
	KÄYTTÖOMAISUUS VARASTOSALDOK	AG	1012000001	1012999999
	LASKU e-Flow/SAP eliminoidtavat	LF	1021000001	1021999999
	LASKU MANUAALINEN eliminoidtavat	LM	1022000001	1022999999
	HYVITYSLASKU MANUAALINEN eliminoidtavat	HM	1023000001	1023999999
	LASKUN PERUUTUS AUTOMAATTINEN	LP	1024000001	1024999999
	LASKUN MANUAALINEN MAKSU	KA	1025000001	1025999999
	AUTOMAATTISET MAKSUT	KZ	1026000001	1026999999
	LASKU E-Flow/SAP ei eliminoidtavat	LG	1027000001	1027999999
	LASKU MANUAALINEN ei eliminoidtavat	LN	1028000001	1028999999
	HYVITYSLASKU MANUAALINEN ei eliminoidtavat	HN	1029000001	1029999999
	MYNTILASKU MANUAALINEN eliminoidtavat	DR	1030000001	1030999999
	HYVITYSLASKU MANUAALINEN eliminoidtavat	DG	1031000001	1031999999

Sovellus- tosite ')	Nimi	Tosite- laji	Numerosarja	
			alku	loppu
	MYYNILASKUN PERUUTUS	DA	1032000001	1032999999
	HYVITYSLAS.MR EI ELIM.	DH	1033000001	1033999999
	HYVITYSLASKUTUS eliminoitavat	DI	1034000001	1034999999
	LASKUN MAKSU	DZ	1035000001	1035999999
	HYVITYSLASKUTUS ei eliminoitavat	DJ	1036000001	1036999999
	MYYNILASKU MANUAALINEN ei eliminoitavat	DS	1037000001	1037999999
	MYYNILASKUTUS eliminoitavat	DT	1038000001	1038999999
	MYYNILASKUTUS ei eliminoitavat	DU	1039000001	1039999999
	TASAUS	MT	1040000001	1040999999
	MATKALASKU /MATKAMIES	FA	1041000001	1041999999
	KONEKIELISET TILIOTETAPAHTUMAT	FB	1042000001	1042999999
	LUOTTORESKONTRA/KOTIPANKKI	FC	1043000001	1043999999
	JAHA/KOTIPANKKI	FD	1044000001	1044999999
	IFACTOR /OPR	FE	1045000001	1045999999
	IFACTOR /OPR JAKSOTUS	FF, FG	1046000001	1046999999
	SOPRI /OPR	FH	1047000001	1047999999
	SOPRI /OPR JAKSOTUS	FI,FJ	1048000001	1048999999
	LUOTTOTILI /OPR	FK	1049000001	1049999999
	LEASONG OR /OPR	FL	1050000001	1050999999
	VARAINHANKINTA /OPR	FM	1051000001	1051999999
	VARAINHANKINTA /OPR JAKSOTUS	FN, FO	1052000001	1052999999
	DISKONTATUT OSAMAKSUT /OPR	FP	1053000001	1053999999
	DISKONTATUT OSAM. /OPR JAKSOTUS	FQ, FR	1054000001	1054999999
	OIKEUDELLINEN PERINTÄ /OPR	FS	1055000001	1055999999
	OSAMAKSULEASING (VIEW21) /OPR	FT	1056000001	1056999999
	VIEW 21/JAKSOTUKSET	ET	1057000001	1057999999
	VIEW 21/AGIO	EU	1058000001	1058999999
9900095	SRJ-TAPAHTUMAT	FU	1059000001	1059999999
	AIRAS-PALKKIOT/AURUM	FV	1060000001	1060999999
	TYÖNANTAJAN ST-MAKSU	FX	1070000001	1070999999
	DIME/SIJ.RAHASTOT	GR	1071000001	1071999999
	OPUSCAPITA/OKO	GU	1072000001	1072999999
	ANALYTE	IE	1073000001	1073999999
	MYYNILASKU/KIPINÄ	DB	1074000001	1074999999
	LASKUN MANUMAKS/OPKK	DY	1075000001	1075999999
	TEM MATKALASKUT	MK	1076000001	1076999999
	VIRO MANU PÄIVITT.	JS	1077000001	1077999999
	VIRO MANU TP PYSYVÄ	JV	1078000001	1078999999
	VIRO MANU TP PERUUT.	JX	1079000001	1079999999
	LATVIA MANU PÄIVITT.	JT	1080000001	1080999999
	LATVIA MANU TP PYS.	JY	1081000001	1081999999
	LATVIA MANU TP PER.	JZ	1082000001	1082999999
	LIETTUA MANU PÄIVITT	JU	1083000001	1083999999
	LIETTUA MANU TP PYS.	KB	1084000001	1084999999
	LIETTUA MANU TP PER.	KC	1085000001	1085999999
	LOMAPALKAT, OSTOLASKU	LL	1086000001	1086999999
	LOMAPALKAT, MYYNILASKU	DL	1087000001	1087999999
	JAKSOTUSAJA, SAPin man. jaksotus -toiminto	MA	1088000001	1088999999
	ACQUIRING-PALKKIOT, OR	KY	1089000001	1089999999
	ACQUIRING-PALKKIOT, MR	DE	1090000001	1090999999
	AGIOARVOSTUS	SG	1091000001	1091999999
	ACQUIRING	KQ	1092000001	1092999999
9930004	CAL PÄIVITTÄISET VIENNIT	RF	1093000001	1093999999
9930005	CAL PÄIVITTÄISET VIENNIT	RF	1093000001	1093999999
9930006	CAL PÄIVITTÄISET VIENNIT	RF	1093000001	1093999999
9930007	CAL PÄIVITTÄISET VIENNIT	RF	1093000001	1093999999
9930008	CAL PÄIVITT. TASEEN ULKOP.	RH	1094000001	1094999999
9930106	CAL KK-VAIHTEEN VIENNIT	RG	1095000001	1095999999
9930107	CAL KK-VAIHTEEN VIENNIT	RG	1095000001	1095999999
9930108	CAL KK-VAIHTEEN TASEEN ULKOP.	RI	1096000001	1096999999
9900048	LISÄOSUUSPÄÄOMA	HB	1097000001	1097999999
	BONUSKERTYMÄ/CLEARING, OR	LK	1098000001	1098999999
	BONUSKERTYMÄ/CLEARING, MR	DK	1099000001	1099999999
9900049	PERINNÄN LIITTYMÄ	HC	1100000001	1100999999
9940004	LJR ANTOLAINAUS	MC	1101000001	1101999999
990053	Banksyst päivittäiset	JD	1102000001	1102999999
990064	BLV PÄIVITTÄISET	JM	1103000001	1103999999
990067	BLT PÄIVITTÄISET	JP	1104000001	1104999999
	Bonuskäyttö toinen op, MR	DO	1105000001	1105999999
	Bonuskäyttö toinen op, OR	LO	1106000001	1106999999
	Equeus/Debit-kortit	HF	1107000001	1107999999
	Ariba tilaus eliminoitava	LU	1108000001	1108999999
	Ariba ei tilausta eliminoitava	LV	1109000001	1109999999
	Ariba tilaus ei-eliminoitava	LX	1110000001	1110999999
	Ariba ei tilausta ei-eliminoitava	LY	1111000001	1111999999
	Ariba peruutustositte	LZ	1112000001	1112999999
	ACQUIRING/HALTI	HG	1113000001	1113999999
	SAANA/M2	HJ	1114000001	1114999999
	VAM päivittäiset	HK	1115000001	1115999999
	VAM kk-vaihte	HL	1116000001	1116999999

Sovellus- tosite ')	Nimi	Tosite- laji	Numerosarja alku loppu	
12999	ENTRA	EN	1299900001	1299999999
	TEKNINEN FD EI ELIM.	Z9	2010000001	2010999999
	KASSAKP. LIITT./OPHV	NA	3010000001	3010999999
	HK KORVAUS KKP./OPHV	NB	3011000001	3011999999
	OIVA KON./OPHV	NC	3012000001	3012999999
	TUOTTOTURVA KON/OPHV	ND	3013000001	3013999999
	LAINATURVA KON./OPHV	NE	3014000001	3014999999
	HENKILÖV.KORV K/OPHV	NF	3015000001	3015999999
	RYHMÄVAK. KON./OPHV	NG	3016000001	3016999999
	IF RYHMÄELÄK K./OPHV	NH	3017000001	3017999999
	MOOTTORIAJ. KON/OPHV	NI	3018000001	3018999999
	VAHINKOVAK. KON/OPHV	NJ	3019000001	3019999999
	HENKILÖVAK. KON/OPHV	NK	3020000001	3020999999
	TAPATURMA KON./OPHV	NL	3021000001	3021999999
	KIINT.VUOKRAT K/OPHV	NM	3022000001	3022999999
	VSM KON./OPHV	NN	3023000001	3023999999
	MITTATURVA KON./OPHV	NO	3024000001	3024999999
	LÄHTEVÄ RAHA L./OPHV	NP	3025000001	3025999999
	TULEVA RAHA L./OPHV	NQ	3026000001	3026999999
	TKV KON./OPHV	NR	3027000001	3027999999
	HK KORVAUS KON./OPHV	NS	3028000001	3028999999
	AULI KON./OPHV	NT	3029000001	3029999999
	RATTI KON./OPHV	NU	3030000001	3030999999
	RAKENNUSVIRHE K/OPHV	NV	3031000001	3031999999
	SULKA KON./OPHV	NX	3032000001	3032999999
	MATKAVAKUUTUS K/OPHV	NY	3033000001	3033999999
	KASKO KON./OPHV	OA	3034000001	3034999999
	ESINEVAK.YKS. K/OPHV	OB	3035000001	3035999999
	TAKAUSVAKUUTUS/OPHV	OC	3036000001	3036999999
	SULKAN EPÄV.VAH/OPHV	OD	3037000001	3037999999
	RESK.SAATAVAL.L/OPHV	OE	3038000001	3038999999
	YT KORVAUS KKP./OPHV	OF	3039000001	3039999999
	PERUUTUS/OPHV LIITT.	NZ	3100000001	3109999999

PLA-tositelajit

Kirjanpitosite	AB	3204000000	3204999999
Täsmäytyspääkirja	AC	3205000000	3205999999
Käyttöom.konversio	AK	3206000000	3206999999
Käyttöom.kirj: netto	AN	3207000000	3207999999
Ratti Kkp.	C3	3208000000	3208999999
VSM Kkp.	C4	3209000000	3209999999
HK Korvaus Muis.	DC	3210000000	3210999999
EK Korvaus Muis.	DD	3211000000	3211999999
Manuaalipal. Muis.	DM	3212000000	3212999999
Auli Muis.	E1	3213000000	3213999999
Oiva Muis.	E2	3214000000	3214999999
Ratti Muis.	E3	3215000000	3215999999
Tuottoturva Muis.	E4	3216000000	3216999999
Mittaturva Muis.	E6	3217000000	3217999999
Ryhmävuutus Muis.	E7	3218000000	3218999999
Rakennusvirhe Muis.	E8	3219000000	3219999999
IF Ryhmäeläke Muis.	E9	3220000000	3220999999
Ulkoinen numero	EX	3221000000	3221999999
Ratti Muis.	F3	3222000000	3222999999
VSM Muis.	F4	3223000000	3223999999
IF Ilm. eläke Muis.	F9	3224000000	3224999999
As.miesp.m.liit.jaks	H1	3226000000	3226999999
Sonet.vak.pal.jaks.l	H2	3227000000	3227999999
Asiamiehet	HA	3228000000	3228999999
Palkansaajat	HE	3229000000	3229999999
Hallinto henkilöt	HH	3230000000	3230999999
Tilapäispalkkionsaaj	HT	3231000000	3231999999
Investointityönumero	IP	3232000000	3232999999
Toimittajat - hyv.	KG	3233000000	3233999999
Kiint.hall.järj.liit	KH	3234000000	3234999999
Toimittajat - netto	KN	3235000000	3235999999
Kiint.osakejärj	KO	3236000000	3236999999
Tilien ylläpito	KP	3237000000	3237999999
Toimittajat - lasku	KR	3238000000	3238999999
Kiint.sähkönl.liitt	KS	3239000000	3239999999
Laskut, IP,ulkopuoli	LB	3240000000	3240999999
Laji/toimintoj.kirj.	LT	3241000000	3241999999
ML-tilitys	ML	3242000000	3242999999
Regressilask. Kon.	MQ	3243000000	3243999999
JV-Simmer Kon.(tulev	MS	3244000000	3244999999

Sovellus- tosite ')	Nimi	Tosite- laji	Numerosarja alku	loppu
	Ratti Kon.	N3	3245000000	3245999999
	IF ilm. eläk Kon.	N9	3246000000	3246999999
	EU Korvaus Kkp.	OG	3247000000	3247999999
	Henkivak.korvau Kkp.	OH	3248000000	3248999999
	Tapaturma Kkp.	OI	3249000000	3249999999
	MA korvaus Kkp.	OJ	3250000000	3250999999
	Takaus.korvaus Kkp.	OK	3251000000	3251999999
	Sulkan epäv.vah. Kkp	OL	3252000000	3252999999
	TKV Muis.	OM	3253000000	3253999999
	Moottoriajon. Muis.	ON	3254000000	3254999999
	Sulka Muis.	OO	3255000000	3255999999
	Matkavakuutus Muis.	OP	3256000000	3256999999
	Vahinkovakuutus Muis	OQ	3257000000	3257999999
	Henkilövakuutus Muis	OR	3258000000	3258999999
	Tapaturma Muis.	OS	3259000000	3259999999
	Kasko Muis.	OT	3260000000	3260999999
	Ratti maksusop. Muis	OU	3261000000	3261999999
	Esinevak.yks. Muis.	OV	3262000000	3262999999
	Takausvakuutus Muis.	OW	3263000000	3263999999
	Sulkan epäv.vah Muis	OX	3264000000	3264999999
	Regressilask. Muis.	OY	3265000000	3265999999
	Tuleva raha Muis.	OZ	3266000000	3266999999
	Palkk. as.m.liitt.ja	P1	3267000000	3267999999
	MA korvaus Muis.	PB	3268000000	3268999999
	Sulkan epäv.vah Muis	PC	3269000000	3269999999
	Henkivak.korvau Muis	PD	3270000000	3270999999
	Tapaturma Muis.	PF	3271000000	3271999999
	Takaus.korvaus. Muis	PG	3272000000	3272999999
	YT Korvaus Muis.	PH	3273000000	3273999999
	JV-Simmer Muistio	PI	3274000000	3274999999
	MA korvaus Kon.	PJ	3275000000	3275999999
	Tapaturma Kon.	PL	3276000000	3276999999
	Takaus,korvaus Kon.	PM	3277000000	3277999999
	YT Korvaus Kon.	PN	3278000000	3278999999
	JV-Simmer Kon.(lähte	PO	3279000000	3279999999
	ATK-palv.vel.liitt	PP	3280000000	3280999999
	Hinnanmuutos	PR	3281000000	3281999999
	EU Korvaus Kon.	PS	3282000000	3282999999
	EK Korvaus Kon.	PT	3283000000	3283999999
	Päätetapahtum.liitt	PU	3284000000	3284999999
	ATK-palv.vel. levyti	PW	3285000000	3285999999
	Systeemipalv.vel.iii	PX	3286000000	3286999999
	Työasemaveloitukset	PY	3287000000	3287999999
	S-laskutus, Elisa	PZ	3288000000	3288999999
	Sulkan epäv.vah. Kon	QA	3289000000	3289999999
	EK Korvaus Kkp.	QB	3290000000	3290999999
	Cross-company korot	QC	3291000000	3291999999
	EU korvaus muis.	QD	3292000000	3292999999
	Hyvitys - nettosuor.	RA	3293000000	3293999999
	Ostolasku	RE	3294000000	3294999999
	Lask.vast.otto netto	RN	3295000000	3295999999
	Laskun siirto	RV	3296000000	3296999999
	SIJ/KTÖ JAKO	SK	3297000000	3297999999
	Jälkikirjaustosite	SU	3298000000	3298999999
	Tiedonsiirto	UE	3299000000	3299999999
	Maksukirjaus	ZP	3305000000	3305999999
	Pankki - täsmäytys	ZR	3306000000	3306999999
	Maksu per shekki	ZS	3307000000	3307999999
	Maksuselvitys	ZV	3308000000	3308999999
	INV.TILAUSTEN PURKU	QE	3309000000	3309999999
	Tuottoturva man. peruut	14	3310000000	3310999999
	Lainaturva man. peruut	15	3311000000	3311999999
	Mittaturva man. peruut	16	3312000000	3312999999
	Auli man. peruut	11	3313000000	3313999999
	ryhmävak man. peruut	17	3314000000	3314999999
	Rak.virhevak. man. peruut	18	3315000000	3315999999
	Oiva man. peruut	12	3316000000	3316999999
	Sulka evl man. peruut	1P	3317000000	3317999999
	Sulka man. peruut	1C	3318000000	3318999999
	Matkavak. man. peruut	1D	3319000000	3319999999
	Vahinkovak. man. peruut	1E	3320000000	3320999999
	M.ajoneuvovak. man. peruut	1A	3321000000	3321999999
	Henkilövak. man. peruut	1F	3322000000	3322999999
	Tapaturmavak. man. peruut	1G	3323000000	3323999999
	Kaskovak. man. peruut	1I	3324000000	3324999999
	Ratti man. peruut	13	3325000000	3325999999
	Ratti maksusop. man peruut	1J	3326000000	3326999999
	Esinevak. yks. man. peruut	1M	3327000000	3327999999
	Takausvak. man. peruut	1N	3328000000	3328999999
	EK Korvaus man. peruut	19	3329000000	3329999999

Sovellus- tosite ')	Nimi	Tosite- laji	Numerosarja	
			alku	loppu
	Ratti 2 man. peruut	1B	3330000000	3330999999
	Takaus korv. man peruut	1H	3331000000	3331999999
	JV-Simmer man peruut	1K	3332000000	3332999999
	JV-Simmer muist m pe	1S	3333000000	3333999999
	Korkki TA	QF	3334000000	3334999999
	Korkki YT	QG	3335000000	3335999999
	Korkki EU	QH	3336000000	3336999999
	Korkki EK	QI	3337000000	3337999999
	Korkki YA	QJ	3338000000	3338999999
	Korkki MK	QK	3339000000	3339999999
	Korkki manuaalitosite	QL	3340000000	3340999999
	KORKKI PV MANUAALITOS.	QM	3341000000	3341999999
	Flex maksutulo, koneellinen	K1	3342000000	3342999999
	Flex maksutulo, manuaalinen kirjaus	K2	3343000000	3343999999
	Flex korvaukset, koneellinen	K3	3344000000	3344999999
	Flex korvaukset, manuaalinen kirjaus	K4	3345000000	3345999999
	Flex manuaalinen peruuntuva	K5	3346000000	3346999999
	Flex Eurocenter korvaukset, koneellinen	K6	3347000000	3347999999
	Flex Eurocenter korvaukset, manuaalinen	K7	3348000000	3348999999
500	MARKKATOSITEMUUNTO	TF	5000000001	5000999999
501	MARKKATOSITEMUUNTO	TF	5000000001	5000999999
502	MARKKATOSITEMUUNTO	TF	5000000001	5000999999
503	MARKKATOSITEMUUNTO	TF	5000000001	5000999999
504	MARKKATOSITEMUUNTO	TF	5000000001	5000999999
505	MARKKATOSITEMUUNTO	TF	5000000001	5000999999
506	MARKKATOSITEMUUNTO	TF	5000000001	5000999999
507	MARKKATOSITEMUUNTO	TF	5000000001	5000999999
508	MARKKATOSITEMUUNTO	TF	5000000001	5000999999
509	MARKKATOSITEMUUNTO	TF	5000000001	5000999999
040	JÄSENLUOTTOVAKUUTUS	TA	5040000001	5040999999
050	ASUNTOSÄÄSTÖPALKKIOT	TB	5050000001	5050999999
060	ELÄKEKASSA	TC	5060000001	5060999999
061	ELÄKEKASSA	TC	5060000001	5060999999
080	OP-LUOTOT	TD	5080000001	5080999999
084	ALV-MAKSUT	TE	5084000001	5084999999
510	TOSITEMUUNTO	TG	5100000001	5100999999
610	ULTRA VALUUTANVAIHTO	TX	6100000001	6100999999
613	ZVS-MAKSUT/OKO	TH	6130000001	6130999999
614	ZVS-MAKSUT/OKO	TH	6130000001	6130999999
615	PSE/PE-MAKSUT/OKO	TZ	6150000001	6150999999
616	PSE/PE-MAKSUT/OKO	TZ	6150000001	6150999999
620	FORSE	TI	6200000001	6200999999
621	SDD SEPA SUORAVELOITUS	RB	6210000001	6210999999
624	AQUARIUS/OKO	GP	6240000001	6240999999
625	VIEW/PÄIVITYKSET	TJ	6250000001	6250999999
628	DPS/OPTO-TAPAHTUMAT	RZ	6280000001	6280999999
631	SEKKILUNASTUKSET (USKI)	TK	6310000001	6310999999
632	SEKKILUNASTUKSET (USKI)	TK	6310000001	6310999999
633	PANKKITAKAUKSET	TL	6330000001	6330999999
634	OKOBANKEN	TM	6340000001	6340999999
635	OKOBANKEN	TM	6340000001	6340999999
636	REMBURSSIT JA PERITTÄVÄT	TN	6360000001	6360999999
637	REMBURSSIT JA PERITTÄVÄT	TN	6360000001	6360999999
638	DPS PÄIVITTÄISET	KU	6380000001	6380999999
639	DPS TASEEN ULKOPUOL.	KV	6390000001	6390999999
640	LÄHTEVÄT MAKSUMÄÄRÄYKSET	TO	6400000001	6400999999
641	LÄHTEVÄT MAKSUMÄÄRÄYKSET	TO	6400000001	6400999999
642	LÄHTEVÄT MAKSUMÄÄRÄYKSET	TO	6400000001	6400999999
643	LÄHTEVÄT MAKSUMÄÄRÄYKSET	TO	6400000001	6400999999
644	LÄHTEVÄT MAKSUMÄÄRÄYKSET	TO	6400000001	6400999999
645	LÄHTEVÄT MAKSUMÄÄRÄYKSET	TO	6400000001	6400999999
646	LÄHTEVÄT MAKSUMÄÄRÄYKSET	TO	6400000001	6400999999
647	TULEVAT MAKSUMÄÄRÄYKSET	TP	6530000001	6530999999
648	TULEVAT MAKSUMÄÄRÄYKSET	TP	6530000001	6530999999
649	LÄHTEVÄT MAKSUMÄÄRÄYKSET	TO	6400000001	6400999999
653	TULEVAT MAKSUMÄÄRÄYKSET	TP	6530000001	6530999999
654	TULEVAT MAKSUMÄÄRÄYKSET	TP	6530000001	6530999999
657	ULKOMAISET SEKKILUNASTUKSET	TU	6570000001	6570999999
658	ULKOMAISET SEKKILUNASTUKSET	TU	6570000001	6570999999
659	ULKOMAISET SEKKILUNASTUKSET	TU	6570000001	6570999999
660	MATKASHEKIT	TQ	6600000001	6600999999
663	Ultra/ Henki Aquarius VIRO	KF	6630000001	6630999999
665	BANKGIRO	TV	6650000001	6650999999
666	RPM (Rahanpesun estämisen keskeytyskirjaukset)	KX	6660000001	6660999999
667	RPM/EUR	RM	6670000001	6670999999
670	VALUUTTAPÄÄKASSA	TR	6710000001	6710999999

Sovellus- tosite ')	Nimi	Tosite- laji	Numerosarja	
			alku	loppu
671	SETELIKAUPAT	TR	6710000001	6710999999
672	VALUUTTAPÄÄKASSA	TR	6710000001	6710999999
673	VALUUTTAPÄÄKASSA	TR	6710000001	6710999999
674	BOND/REPO PÄIVITTÄISET	TS	6740000001	6740999999
675	BOND ARVOSTUKSET	XV	6750000001	6750999999
691	TOSITEMUUNTO (TOSMU)	TT	6910000001	6910999999
692	TOSITEMUUNTO (TOSMU)	TT	6910000001	6910999999
693	TOSITEMUUNTO (TOSMU)	TT	6910000001	6910999999
694	TOSITEMUUNTO (TOSMU)	TT	6910000001	6910999999
695	TOSITEMUUNTO (TOSMU)	TT	6910000001	6910999999
696	TOSITEMUUNTO (TOSMU)	TT	6910000001	6910999999
697	TOSITEMUUNTO (TOSMU)	TT	6910000001	6910999999
698	TOSITEMUUNTO (TOSMU)	TT	6910000001	6910999999
699	TOSITEMUUNTO (TOSMU)	TT	6910000001	6910999999
	TYÖASEMATOSITTEET	TY	9000000001	9099999999
9900016	USKI ULKOM SHEKKIEN LUNASTUS	BQ	9701600001	9701699999
990005	LÄHTEVÄ CLEARING (AAMU)	VB	9900500001	9900599999
990007	Prepaid rsk-tapahtumat	KJ	9900070001	9900079999
9900001	OTTOLAINAUS	BA	9900100001	9900199999 OT003/OTORP002
990001	OTTOLAINAUS	BA	9900100001	9900199999
9900002	ANTOLAINAUS	BD	9900200001	9900299999 AMR972
9900030	OVY:N LUOTTOVAKUUTUKSET	EJ	9900300001	9900309999
9900031	OVY:N KORVAUS&VARAUS	GE	9900310001	9900319999
9900032	ABASEC/OPSTOCK	GL	9900320001	9900329999
9900004	PANKKITAKAUS	BF	9900400001	9900499999 ATRR009
990004	MTL TAPAHTUMAT / MAKSULIIKE	VA	9900400001	9900499999
9900005	LÄHETETYT ATK-VÄLITYKSET	BG	9900500001	9900599999 MGKR2005, MGKR2006
9900006	SAAPUNEET ATK-VÄLITYKSET	BH	9900600001	9900699999 MGKR2001
9900007	SELVITETTÄVÄT ATK-VÄLITYKSET	BI	9900700001	9900799999 MGKR2002
9900008	PÄÄKIRJATAPAHTUMAT	BJ	9900800001	9900899999 MGKR2004
9900009	SAAPUNEET PIKASIIRROT	BK	9900900001	9900999999 MGR5150
990009	SAAPUVA CLEARING 31.12.1997 ALKAEN (AAMU)	VE	9900900001	9900999999
990010	POPS BRUTTOCLEARING 16.12.1997 ALKAEN	VF	9901000001	9901099999
9900005	LÄHETETYT ATK-VÄLITYKSET / OKO	EK	9901100001	9901199999
990012	AGIOT /VALUUTTAKASSA	VG	9901200001	9901299999
9900013	ERIKOISLAINAT	CG	9901300001	9901399999
990013	ERIKOISLAINAT	CG	9901300001	9901399999
9900014	VALUUTTAKIRJANPITO	EE	9901400001	9901499999 MV29K
990014	VALUUTTAKASSA 24.2.1997 ALKAEN	EE	9901400001	9901499999 OTALPKT
9900015	ANTOLAINAUS /ALPER	BP	9901500001	9901599999
990015	AUTOMAATTIKIRJAUS / ALPER 18.11.94 ALKAEN	BP	9901500001	9901599999
9900016	USKI ULKOM SHEKKIEN LUNASTUS	BQ	9901600001	9901699999 op:t, 7880: USLR610
990016	CLEARING 30.10.98 (YÖ)	VH	9901600001	9901699999
990017	CLEARING 30.10.98 (YÖ)	VI	9901700001	9901799999
9900018	MATKAVALUUTTA	BL	9901800001	9901899999 MAVRMTIK
	MATKAV. (MAVA) VIERAAT SEKIT JA			
990018	MATKASEKIT	BL	9901800001	9901899999
9900019	MATKAVALUUTTA/AGIO	BM	9901900001	9901999999 MAVRATIK
990019	AGIOT (MAVA)	BM	9901900001	9901999999
990020	OPICS (PÄIVITTÄINEN) (OC)	VJ	9902000001	9902099999
990022	OPICS (PÄIVITTÄINEN) (OC)	VJ	9902000001	9902099999
990023	OPICS (PÄIVITTÄINEN) (OC)	VJ	9902000001	9902099999
990024	OPICS (PÄIVITTÄINEN) (OC)	VJ	9902000001	9902099999
990025	OPICS (PÄIVITTÄINEN) (OC)	VJ	9902000001	9902099999
990122	OPICS (PÄIVITTÄINEN) (OC)	VJ	9902000001	9902099999
990123	OPICS (PÄIVITTÄINEN) (OC)	VJ	9902000001	9902099999
990124	OPICS (PÄIVITTÄINEN) (OC)	VJ	9902000001	9902099999
9900021	OP:N TILIT OKOSSA	BS	9902100001	9902199999 PR002
990021	OPICS (KK-VAIHDE PYSYVÄT KIRJAUKSET)	VK / VL	9902100001	9902199999
9900006	SAAPUNEET ATK-VÄLITYKSET / OKO	EL	9902200001	9902299999
9900008	PÄÄKIRJATAPAHTUMAT / OKO	EM	9902300001	9902399999
	PERINTÄ- JA KORVAUSJÄRJESTELMÄ (PKJ)			
9900241	OVY	EQ	9902410001	9902419999
9900242	PANKKIKOHTAISET VAKUUTUKSET (PKV) OVV	ER	9902420001	9902429999
9900243	PANKKIKOHTAISET VAKUUTUKSET (PKV) OVR	ES	9902430001	9902439999
9900025	RAHAHUOLTO	EG	9902500001	9902599999
9900026	LUNASTETUT OKON SEKIT	BV	9902600001	9902699999 MGKR2003
990026	LUNASTETUT OKON SEKIT	BV	9902600001	9902699999
	WINRESK	EO	9902700001	9902799999
990028	KAPULA PÄIVITT./OKO	GS	9902800001	9902899999
990029	KAPULA ARVOSTUS/OKO	GT	9902900001	9902999999
990030	ASLA/SIIRTYVÄT/OHMO	GD	9903000001	9903099999
990031	ASLA	VM	9903100001	9903199999
990032	ASLA / SIIRTYVÄT	VN / VO	9903200001	9903299999

Sovellus- tosite ')	Nimi	Tosite- laji	Numerosarja alku	loppu
990033	ASLA/OHMO	GC	9903300001	9903399999
990034	UTU/PALKKIOT	IF	9903400001	9903499999
9900035	POPS/LUNASTAMATTOMAT SEKIT YLI 10V	IG	9903500001	9903599999
9900036	PKJ JÄLKIPER. SUORIT	IH	9903600001	9903699999
990036	ELE PÄIVITTÄISET VIENNIIT	JA	9903700001	9903799999
990037	ELE TAUP VIENNIIT	JB	9903800001	9903899999
990038	ELE PERUUTETTAVAT TILINPÄÄTÖSVIENNIIT	JC	9903900001	9903999999
990041	KIRJAUSYHTEENVETO/RAHAHUOLTO	VP	9904100001	9904199999
9900042	PLATINAJÄRJESTELMÄ	BW	9904200001	9904299999 BJER122
990042	KIRJAUSYHTEENVETO/RAHAHUOLTO (UUSI)	VQ	9904200001	9904299999
9900043	CLARITY, sisäinen ICT työ (ei peruutettava)	RD	9904300001	9904399999
990044	DEVON, 30.6.99	VR	9904400001	9904499999
990045	DEVON, 30.6.99	VS	9904500001	9904599999
990046	DEVON, 30.6.99	VT	9904600001	9904699999
990047	DEVON, 30.6.99	VU	9904700001	9904799999
9900050	PALKAT	BY	9905000001	9905099999 ***)
9900052	LOMAPALKKAVALAT	GV	9905200001	9905299999 ***)
990054	Banksyst kk/tp-päätös	JE	9905900001	9905999999
990055	Banksyst taseen ulkopuoliset (jos tarvitaan)	JI	9905500001	9905599999
990056	TRADING TERMIINEN ARVOSTUSTULOS (EI PERUUTETTAVA)	VX	9905600001	9905699999
990057	RJ PÄIVITTÄISET	JF	9905700001	9905799999
990058	RJ SIIRTYVÄT	JG	9905800001	9905899999
9900060	VALUUTTATILIT	BZ	9906000001	9906099999
990060	VALUUTTAOTTOLAINAUS	BZ	9906000001	9906099999
9900061	VALUUTTATILIT / AGIOT	CA	9906100001	9906199999 DARRAGI/OVARP002
990061	VALUUTTAOTTOLAINAUS /AGIOT	CA	9906100001	9906199999
9900062	VALUUTTATILIT/SIIRTYVÄ KORKO	CB,CC	9906200001	9906299999 DARRASK/OVARP002
990062	VALUUTTAOTTOLAINAUS/SIIRTYVÄT ERÄT	CB / CC	9906200001	9906299999
9900063	LÄHTEVÄT ULKOMAAN MAKSUT	CD	9906300001	9906399999 LUMR124
990065	BLV TILINP. PYSYVÄ	JN	9906500001	9906599999
990066	BLV TP PERUUTETTAVA	JO	9906600001	9906699999
990068	BLT TILINP. PYSYVÄ	JQ	9906800001	9906899999
990069	BLT TP PERUUTETTAVA	JR	9906900001	9906999999
9900070	SÄILYTYSPALKKIOT	CE	9907000001	9907099999
	SÄILYTYSPALKKIOLAKUTUS 2.11.94 ALKAEN			
990070	(KESÄ.- JA JOULUK)	CE	9907000001	9907099999
9900071	ARVOPAPREIDEN MYYNTIPALKKIOT	CF	9907100001	9907199999
	JVK.MERKINTÄ/ARVOPAPEREIDEN			
990071	VÄL.PALKKIOT	CF	9907100001	9907199999
990072	BOND/JVK/EI KÄYTÖSSÄ	VZ	9907200001	9907299999
990073	BOND/S. KOROT. PÄIV./EI KÄYTÖSSÄ	UC	9907300001	9907399999
990074	BOND/ARV. KK. L./EI KÄYTÖSSÄ	UD	9907400001	9907499999
990075	BOND/HINTAERO PÄIV./EI KÄYTÖSSÄ	UF	9907500001	9907599999
990076	Prepaid maksutapahtumat	KK	9907600001	9907699999
990077	REPO NORMAALKIRJAUKSET/EI KÄYTÖSSÄ	YA	9907700001	9907799999
9900078	MAKSULIIKETILIN KATESIIRTO	EC	9907800001	9907899999 OKO/PR93
990078	KATESIIRTO OTTO/OPTO	YB	9907800001	9907899999
990079	BOND/ARVOPÄIVÄKIRJAUKSET	YC	9907900001	9907999999
9900080	SJOITUSRESKONTRA/OVC	GJ	9908000001	9908099999
9900081	KORJAUSTOSITELAJI	CH	9908100001	9908199999
9900082	HALTIA VUOKRASAAMISET	EH	9908200001	9908299999
9520005	YIT-VUOKRAT	EH	9908200001	9908299999
677	KORVA/PÄIVITTÄISET	CJ	9908300001	9908399999
678	KORVA/HINTAEROT	CJ	9908300001	9908399999
9900083	KORVA-TAPAHTUMAT	CJ	9908300001	9908399999
9900083	KORVA PÄIVITTÄISET	CJ	9908300001	9908399999
9900042	PLATINAJÄRJESTELMÄ	BW	9908400001	9908499999
9900085	KIINTEISTÖRESKONTRA / UUSI	CI	9908500001	9908599999
9900086	OKO:N LAINAT	CM	9908600001	9908699999
990086	OKO:N LAINAT OP:LLE	CM	9908600001	9908699999
990087	REPO ARVOPÄIVÄKIRJAUKSET/EI KÄYTÖSSÄ	YK	9908700001	9908799999
9900088	HALTIA VASTIKERESKONTRA	EF	9908800001	9908899999
9900089	HALTIA VASTEKESUORITUKSET	EI	9908900001	9908999999
9900091	MAKSULIIKE /ASLA	CN	9909100001	9909199999 ALARKP01 JA 13
9900092	ASLA/OHMO	GA	9909200001	9909299999
9900095	VILU/KOTIPANKKI	GG	9909500001	9909599999
990995	OKO:N KIRJAUSYHTEENVETO / OPTO	YN	9909950001	9909959999
9901001	OTTOLAINAUS/SIIR.KOR.PERUUTUS	BC	9910010001	9910019999 OT003/ OTORP003
991001	OTTOLAINAUS / SIIRTYVÄT ERÄT	YO / YP	9910010001	9910019999
9901002	ETUKÄTEEN MAKS.KOROT/TILINP.	BE,ED	9910020001	9910029999 AMR827
991003	LOAN IQ/OKO	GN	9910030001	9910039999
	ANTO AGIO KIRJAUKSET JA			
991004	PENNINPYÖRISTYKSET	YQ	9910040001	9910049999
991005	YPA LAINAT	YR	9910050001	9910059999
991006	YPA LAINAT SIIRTYVÄT (eurot)	YS / YT	9910060001	9910069999
991048	YPA LAINAT SIIRTYVÄT (valuutat)	YS / YT	9910060001	9910069999
991007	KESKUSPANKKIPALVELUOSASTON LAINAT (RO)	YU	9910070001	9910079999
991008	RO SIIRTYVÄT	YV / YW	9910080001	9910089999
991009	PERINTÄANTOLAINAUS (PA)	YX	9910090001	9910099999

Sovellus- tosite ')	Nimi	Tosite- laji	Numerosarja	
			alku	loppu
991010	PA SIIRTYVÄT	YY / YZ	9910100001	9910109999
9901011	OTTOLAINAUS /SIIRTYVÄ KORKO	BB	9910110001	9910119999 OT003
991012	YA-JS S. KORK. PER.	UK	9910120001	9910129999
9901013	ALS:N HOITOPALKKIOT	BN,BO	9910130001	9910139999 AMR830
991013	RO-JS S. KORK. PER.	UG	9910130001	9910139999
991014	PA-JS S. KORK. PER.	UH	9910140001	9910149999
991015	RO/AGIOKIRJAUKSET	UI	9910150001	9910159999
991016	PA/AGIOKIRJAUKSET	UJ	9910160001	9910169999
9910002	ALS-JOLLA CAP PÄIVITTÄISET	JJ	9910200001	9910209999
9901021	OPTO / SIIRTYVÄ KORKO	BT,BU	9910210001	9910219999 PR402
991024	YA VIRO AGIOT	RP	9910240001	9910249999
991025	YA VIRO PÄIVITTÄISET	RJ	9910250001	9910259999
991026	YA VIRO SIIRTYVÄT	RO	9910260001	9910269999
991027	YA VIRO AA-PERUUTUKSET	RU	9910270001	9910279999
9901003	ANTOLAINAUS /Okopankki	EY,EZ	9910300001	9910399999
991034	YA LATVIA AGIOT	RR	9910340001	9910349999
991035	YA LATVIA PÄIVITTÄISET	RK	9910350001	9910359999
991036	YA LATVIA SIIRTYVÄT	RQ	9910360001	9910369999
991037	YA LATVIA AA-PERUUTUKSET	RX	9910370001	9910379999
9901042	PLATINAJÄRJESTELMÄ/SIIRTYVÄ	BX,BR	9910420001	9910429999 BJER221
991044	YA LIETTUA AGIOT	RT	9910440001	9910449999
991045	YA LIETTUA PÄIVITTÄISET	RL	9910450001	9910459999
991046	YA LIETTUA SIIRTYVÄT	RS	9910460001	9910469999
991047	YA LIETTUA AA-PERUUTUKSET	RY	9910470001	9910479999
9901050	ALS/PREMIOT JA ARV.	GH	9910500001	9910509999
9901055	ALS/JOHD.AR.V.PER.	GI	9910550001	9910559999
9901083	KORVA-TAPAHTUMAT/SIIRT. KORKO	CK,CL	9910830001	9910839999
9901083	KORVA OSAKKEET /SIIRTYVÄT	CK,CL	9910830001	9910839999
990083	KORVA RM/ARVOSTUKSET	CK	9910830001	9910839999
991083	KORVA RM/ARVOST.PER.	CL	9910830001	9910839999
9901086	OKO:N LAINOJEN SIIRTYVÄT	CV	9910860001	9910869999
991086	OKO:N LAINAT OP:LLE / SIIRTYVÄT	CV / CY	9910860001	9910869999
9901091	MAKSULIIKE /ASLA /SIIRTYVÄ KORKO	CQ,CP	9910910001	9910919999 ALARKP06 JA 07
9901092	SSP:N KAUPPAHINNAN JAKSOTUS	CQ,CZ	9910920001	9910929999
9901093	ASLA/OHMO/SIIRTYVÄT	GB	9910930001	9910939999
991111	OKOPANKIN TASESIIRROT / OL	XA	9911110001	9911119999
991112	OKOPANKIN TASESIIRROT /ALS	XB	9911120001	9911129999
991113	OKOPANKIN TASESIIRROT / VALUUTTAKASSA	XC	9911130001	9911139999
991114	OKOPANKIN TASESIIRROT / DA	XD	9911140001	9911149999 ACR3B1/ACR3B2
9910201	ATK-LASKUTUS OPK /JP	CS	9912010001	9912019999
990176	PREPAID TILITYKSET	KT	9917600001	9917699999
991995	OPTON KONEKIELISET SIIRT.KOROT	XE / XF	9919950001	9919959999
992001	TERMIINI / H TAI TR	XG	9920010001	9920019999
9920002	ALS-JOLLA CAP TILINPÄÄTÖS	JK	9920020001	9920029999
992005	FRA PÄÄOMAT	XH	9920050001	9920059999
990201	ATK-LASKUTUS / OKO	YL	9920100001	9920199999
	SRJ-PALKKIONPALAUTUSJAKSOTUS/OP- RAHASTO	IA	9920200001	9920299999
9900202	SRJ-			
9900203	PALKKIONPALAUTUSJAKSOTUS/SAAJAYHTIÖT	IB	9920300001	9920399999
9900205	OMISTAJAJÄSENREKISTERI	CT	9920500001	9920599999 JRER110
990207	TALLETUSSIIRROT	YM	9920700001	9920799999
679	PÄÄOMAKONVERSIOT	Z4	9920830001	9920839999
9902083	PÄÄOMAKONVERSIOT	Z4	9920830001	9920839999
992100	PANKKITAKAUKSET	XI	9921000001	9921009999 PTKR3301
992101	PANKKITAKAUKSET / AGIOT	XJ	9921010001	9921019999
992102	HENKIVAKUUTUS	HV	9921020001	9921029999
683	ARVOSTUSKONVERSIO/PURKU	Z5	9921830001	9921839999
9902183	ARVOSTUSKONVERSIO/PURKU	Z5	9921830001	9921839999
684	ARVOSTUSKONVERSIO/UUDET	Z6	9922830001	9922839999
9902283	ARVOSTUSKONVERSIO/UUDET	Z6	9922830001	9922839999
992400	CPICS (TASEEN ULKOPUOLISET)	XL	9924000001	9924009999
9903001	SALDONSIIRO	Z1	9930010001	9930019999
9903001	SALDONSIIRO	Z1	9930010001	9930019999
993002	TERMIINIT PISTE-EROT SIIRT.	XM / XN	9930020001	9930029999
9903003	EURO	Z3	9930030001	9930039999
9903003	EURO	Z3	9930030001	9930039999
9930002	ALS-JOLLA CAP TASEEN ULKOPUOLISET	JL	9930200001	9930209999
993009	TERMIINIT PISTE-EROT	XO / XP	9930090001	9930099999
994005	TERMIINIT / AGIOT	XQ	9940050001	9940059999
994006	TERMIINIT / AGIOT PALAUTUS	XR	9940060001	9940069999
9940007	LJR OPA-SIIRO	MX	9940700001	9940799999
9940008	LJR ERIKOISLAINAT	MD	9940080001	9940089999
994010	FRA ARVOSTUKSET	XS / XT	9940100001	9940109999
9940104	LJR EFEKT.KORON HINTAERO	ME	9941040001	9941049999
9940105	LJR EFEKT.KORON HINTAERO PERUUTUS	MF	9941050001	9941059999
9940106	LJR ETUKÄTEEN MAKS.KOROT TP	MG	9941060001	9941069999
9940107	LJR ETUKÄTEEN MAKS.KOROT TP PERUUTUS	MH	9941070001	9941079999
9940108	LJR ERIK.LAINOJEN SIIRT. HOITOPALKKIOT	MI	9941080001	9941089999
9940109	LJR ERIK.LAINOJEN SIIRT. HOITOPALKKIOT PERUUTUS	MJ	9941090001	9941099999

Sovellus- tosite ')	Nimi	Tosite- laji	Numerosarja alku	loppu
9940110	LJR-JOLLA CAP PÄIVITTÄISET	MM	9941100001	9941109999
9940111	LJR-JOLLA CAP KK-VAIHDE PERUUTUS	ei vielä varattu		
9940112	LJR-JOLLA CAP ARVOSTUKSET	MN	9941120001	9941129999
9940113	LJR-JOLLA CAP ARVOSTUKSET PERUUTUS	ei vielä varattu		
9940114	LJR-JOLLA CAP TASEEN ULKOPUOLISET	MO	9941140001	9941149999
9940115	LJR-JOLLA CAP TASEEN ULKOPUOLISET PERUUTUS	ei vielä varattu		
9940116	LJR-KALA PREEMIOT JA ARVOSTUKSET	MP	9941160001	9941169999
9940117	LJR-KALA ARVOSTUSTEN PERUUTUS	MR	9941170001	9941179999
9940120	LJR ARVONALENTUMISET	MU	9941200001	9941209999
9940121	LJR ARVONALENTUMISET PERUUTUS	MV	9941210001	9941219999
995	AGIOT/ULKOMAANRESKONTRAT	XU	9950010001	9950019999
9950002	JOE TILINPÄÄTÖS	KD	9950020001	9950029999
9960002	JOE TASEEN ULKOP.	KE	9960020001	9960029999
9970002	CHF-TP-VIENNIT	KL	9970020001	9970029999
9970003	CHF-TAUP-VIENNIT	KM	9970030001	9970039999
	ULKOM.SIIRTYVIEN KORKOJEN			
998	AUTOMAATTIKIRJAUS	XX	9980000001	9980999999
999	VALUUTTALUOTTO	XY	9990000001	9990999999
	PERUUTUS / KUMPPANIKOODIT	PK	9999970001	9999979999
	E-FLOW PERUUTUS	EP	9999980001	9999989999
	YLEINEN PERUUTUSTOSITE	PE	9999990001	9999999999

SAPin tositepäiväkirja, kuukausipääkirja ja SAPin Ostovelka- ja myyntisaamistilien pääkirja

*) on arkistoitu LEA -arkistointijärjestelmään.

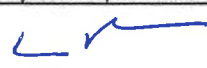
Tositteet on joko laadittu konekielisenä tai tulostettu paperille ja ne säilytetään kansiossa tai arkistoituna

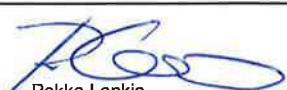
** REA-arkistointijärjestelmään

***) Raportit arkistoitu marraskuusta 2006 lähtien Aditron eArkistossa

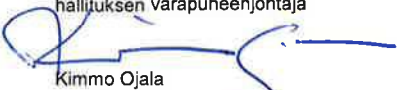
Rinnakkaisissa sovellustositenumeroissa lyhyemmät sovellustositenumerot ovat peräisin Intime-kirjanpitojärjestelmästä, pidemmät FMS-kirjanpitojärjestelmästä.

Jatkossa yksi sovellustositenumero kaikkien yritysten käyttöön (SAP kaikilla käytössä).

1. Tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen allekirjoitusJyväskylässä 30.päivänä tammikuuta 2018

 Jaakko Pehkonen
 hallituksen puheenjohtaja

 Pekka Lankia
 hallituksen varapuheenjohtaja

 Tarja Landenvesi

 Kimmo Ojala

 Tarmo Pekonen

 Katja Sorri

 Pasi Sorri
 toimitusjohtaja
2. Lausunto tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta

Hallintoneuvosto on tänään pidetyssä kokouksessa perehtynyt pankin tilinpäätökseen ja toimintakertomukseen. Vuoden 2018 osuuskunnan/edustajiston kokoukselle hallintoneuvosto toteaa lausuntonaan, että pankkia on hoidettu lain ja säännösten mukaisesti ja että hallintoneuvostolla ei ole Keski-Suomen Osuuspankin tilinpäätöksen eikä toimintakertomuksen johdosta huomautettavaa. Hallintoneuvosto yhtyy hallituksen esitykseen ylijäämää koskeviksi toimenpiteiksi.

Jyväskylässä 30.päivänä tammikuuta 2018

 Pauliina Takala
 Hallintoneuvoston puheenjohtaja

 Katri Piilola
 Hallintoneuvoston sihteeri
3. Tilintarkastajien merkintä suoritetusta tilintarkastuksesta

Suoritetusta tarkastuksesta on annettu erillinen tilintarkastuskertomus.

Jyväskylässä 1.päivänä helmikuuta 2018

KPMG Oy Ab

Hannu Paunikallio, KHT

Tilintarkastuskertomus

Keski-Suomen Osuuspankin edustajistolle

Tilinpäätöksen tilintarkastus

Lausunto

Olemme tilintarkastaneet Keski-Suomen Osuuspankin (y-tunnus 0822029-4) tilinpäätöksen tilikaudelta 1.1.–31.12.2017. Tilinpäätös sisältää sekä konsernin että emopankin taseen, tuloslaskelman, rahoituslaskelman ja liitetiedot.

Lausuntonamme esitämme, että tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan konsernin sekä emopankin toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset.

Lausuntonamme on ristiriidaton tarkastusvaliokunnalle annetun lisäraportin kanssa.

Lausunnon perustelut

Olemme suorittaneet tilintarkastuksen Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Hyvän tilintarkastustavan mukaisia velvollisuuksiamme kuvataan tarkemmin kohdassa *Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa*.

Olemme riippumattomia emopankista ja konserniyrityksistä niiden Suomessa noudatettavien eettisten vaatimusten mukaisesti, jotka koskevat suorittamaamme tilintarkastusta ja olemme täyttäneet muut näiden vaatimusten mukaiset eettiset velvollisuutemme.

Emme ole suorittaneet emopankille emmekä konserniyrityksille muita kuin tilintarkastuspalveluja.

Käsityksemme mukaan olemme hankkineet lausuntonamme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä.

Olennaisuus

Tarkastuksemme laajuuteen on vaikuttanut soveltamamme olennaisuus. Olennaisuus on määritetty perustuen ammatilliseen harkintaamme ja se ohjaa tarkastustoimenpiteiden luonteen, ajoituksen ja laajuuden määrittämisessä, sekä todettujen virheellisyyksien vaikutusten arvioimisessa suhteessa tilinpäätökseen kokonaisuutena. Olennaisuuden taso perustuu arvioomme sellaisten virheellisyyksien suuruudesta, joilla yksin tai yhdessä voisi kohtuudella odottaa olevan vaikutusta tilinpäätöksen käyttäjien tekemiin taloudellisiin päätöksiin. Olemme ottaneet huomioon myös sellaiset virheellisyydet, jotka laadullisten seikkojen vuoksi ovat mielestämme olennaisia tilinpäätöksen käyttäjille.

Merkittävimmät arvioidut olennaisen virheellisyyden riskit

Olemme alla kuvanneet arviomme merkittävimmistä olennaisen virheellisyyden riskeistä, mukaan lukien väärinkäytöksestä johtuvan olennaisen virheellisyyden riskeistä, sekä esittäneet yhteenvedon siitä, miten olemme toimineet näiden riskien johdosta.

**MERKITTÄVIMMÄT ARVIDUT
OLENNAISEN VIRHEELLISYYDEN RISKIT**

**KUINKA OLEMME TOIMINEET NÄIDEN
RISKIEN JOHDOSTA**

Saamiset asiakkailta – arvostus (tilinpäätöksen liitetiedot 13 ja 15)

- Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä, euromäärä, on merkittävä erä Keski-Suomen Osuuspankki konsernin taseessa muodostaen 71,8 % taseen loppusummasta.
- Lainojen ja muiden saamisten arvonalentumisia kirjataan saamiskohtaisesti ja saamisryhmäkohtaisesti. Arvonalentumiset arvioidaan saamiskohtaisesti, mikäli asiakkaan vastuiden määrä on merkittävä. Saamiskohtainen arvonalentuminen kirjataan silloin, kun on saatu objektiivista näyttöä siitä, että saamista ei saada perityksi täysimääräisesti. Ryhmäkohtaisten arvonalentumisten määrittäminen perustuu OP-ryhmän käyttämään laskentamalliin.
- Saamisten arvostamiseen liittyy johdon harkintaa, joka koskee erityisesti vakuuksien arvostamista ja arvonalentumisten määrää sekä kirjausten ajankohtaa.
- Tasearvon merkittävydestä ja arvostamiseen liittyvästä johdon harkinnasta johtuen saamisten arvostaminen on tarkastuksessa keskeistä.
- Olemme arvioineet luotonannon ohjeistuksen noudattamista, arvioineet saamisten kirjaus- ja arvostusperiaatteiden asianmukaisuutta sekä testanneet lainasaamisten ja vakuuksien arvostamiseen sekä arvonalentumisten kirjaamiseen ja valvontaan liittyviä kontroleja.
- Olemme muodostaneet käsityksen luotonantoon liittyvistä tietojärjestelmistä OP Osuuskunnan tarkastajien toimesta laaditun varmennusraportin avulla.
- Luottokannan tarkastuksessa on hyödynnetty data-analyysijä. Data-analyysien tuloksena määritellyn otoksen perusteella olemme lisäksi arvioineet saamiskohtaisten arvonalentumisten asianmukaisuutta.
- Lisäksi olemme arvioineet Keski-Suomen Osuuspankin saamia ja arvonalentumisia koskevien liitetietojen asianmukaisuutta.

- Arvioimme tilinpäätöksen, kaikki tilinpäätöksessä esitettävät tiedot mukaan lukien, yleistä esittämistapaa, rakennetta ja sisältöä ja sitä, kuvastaako tilinpäätös sen perustana olevia liiketoimia ja tapahtumia siten, että se antaa oikean ja riittävän kuvan.
- Hankimme tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä konserniin kuuluvia yhteisöjä tai liiketoimintoja koskevasta taloudellisesta informaatiosta pystyäksemme antamaan lausunnon konsernitilinpäätöksestä. Vastaamme konsernin tilintarkastuksen ohjauksesta, valvonnasta ja suorittamisesta. Vastaamme tilintarkastuslausunnosta yksin.

Kommunikoidimme hallintoelinten kanssa muun muassa tilintarkastuksen suunnittelusta laajuudesta ja ajoituksesta sekä merkittävistä tilintarkastushavainnoista, mukaan lukien mahdolliset sisäisen valvonnan merkittävät puutteellisuudet, jotka tunnistamme tilintarkastuksen aikana.

Muut raportointivelvoitteet

Tilintarkastustoimeksiantoa koskevat tiedot

Olemme toimineet Keski-Suomen Osuuspankin edustajiston valitsemana tilintarkastajana yli 20 vuotta.

Muu informaatio

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat muusta informaatiosta. Muu informaatio käsittää toimintakertomuksen. Tilinpäätöstä koskeva lausuntomme ei kata muuta informaatiota.

Velvollisuutenamme on lukea muu informaatio tilinpäätöksen tilintarkastuksen yhteydessä ja tätä tehdessämme arvioida, onko muu informaatio olennaisesti ristiriidassa tilinpäätöksen tai tilintarkastusta suoritettaessa hankkimamme tietämyksen kanssa tai vaikuttaako se muutoin olevan olennaisesti virheellistä. Velvollisuutenamme on lisäksi arvioida, onko toimintakertomus laadittu sen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Lausuntonamme esitämme, että toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat yhdenmukaisia ja että toimintakertomus on laadittu toimintakertomuksen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Jos teemme suorittamamme työn perusteella johtopäätöksen, että toimintakertomuksessa on olennainen virheellisyys, meidän on raportoitava tästä seikasta. Meillä ei ole tämän asian suhteen raportoitavaa.

Jyväskylässä 1. helmikuuta 2018

KPMG OY AB

Hannu Paunikallio
KHT